ΕΘΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΑΠΑΞ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ

ΥΠΟ

ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΜΑΤΑΡΑΓΚΑ

Τῇ συμπράξει διαφόρων λογίων.

ΕΤΟΣ ΕΚΤΟΝ.— ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ ΕΝΝΑΤΟΝ.

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΒΟΥΧΝΕΡ· ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΣΥΜΠΑΝΤΟΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΓΕΝΝΗΤΟΡΟΣ ΑΥΤΟΥ. θ'. αἱ τῆς δημιουργίας περίοδοι.— ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ· ἐκδρομὴ εἰς τὴν ἔρημον ἢ σκηναὶ τοῦ Ἀραβικοῦ βίου. — ΟΙ ΙΟΥΔΑΙΟΙ ΜΕΤΑ ΧΡΙΣΤΟΝ [πραγματεία ἐν τῷ ἐν Manchester συλλόγῳ ἀναγνωσθεῖσα]. — ΣΥΝΘΗΚΗ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΡΩΣΙΚΗ — Ο ΠΥΡΓΟΣ ΤΩΝ ΓΛΑΥΚΩΝ· ληστρικὴ ἱστορία.— ΤΑ ΚΑΒΑΚΙΑ [μετὰ εἰκόνος]. ΜΙΚΡΟΣΚΟΠΙΚΑ ΠΕΡΙΕΡΓΑ.— ΑΥΤΟΜΑΤΑ. — ΔΑΙΜΟΝΟΜΑΝΙΑ. — ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ ΤΗΣ ΕΝ ΤΟΥΛΩΝΙ ΕΙΡΚΤΗΣ, — Η ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΜΟΝΟΜΑΧΙΑ. — ΠΕΡΙ ΑΘΙΓΓΑΝΩΝ. — ΠΟΙΗΣΕΙΣ. Ἄσμάτια Πετράρχα.— ΧΡΟΝΙΚΑ— ΛΥΣΕΙΣ αἰνίγματος. ΔΙΝΙΓΜΑ Η'.
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ. Υἱὸς τοῦ Διαβόλου, μυθιστόρημα Παύλου Φεβὰλ, μετάφρασις Α. Γ. Σκαλίδου.

ΑΘΗΝΗΣΙ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Α. ΚΤΕΝΑ ΚΑΙ Σ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

1871

ΕΘΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΑΠΑΞ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ

ΕΤΟΣ ΕΚΤΟΝ. ΦΥΛΛ. Γ'. | ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 1871

ΑΙ ΚΛΕΟΠΑΤΡΑΙ

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ

Τῇ δεσποινίδι Χρηστίνᾳ Κ. . .

Α'.

Αἱ φέρουσαι τὸ ὄνομα τοῦτο βασίλισσαι εἰσὶ γνωσταὶ εἰς τὴν ἱστορίαν, ἐξ ὧν διάσημοι εἰσὶν αἱ ἑξῆς· α') ἡ θυγάτηρ τοῦ Τρῳὸς καὶ τῆς Καλιῤῥόης, (1) β'.) ἡ θυγάτηρ τοῦ Βορέου καὶ τῆς Ὠρειθυίας καὶ σύζυγος τοῦ Φένεως, (2) γ'.) ἡ θυγάτηρ τοῦ Δαναοῦ, ἡ φονεύσασα τὸν μνηστῆρα αὐτῆς Ἀγήνορα, δ'.) ἡ θυγάτηρ τοῦ Ἴδα καὶ τῆς Μαρπήσσης, (3) ε'. ἡ ἀνεψιὰ τοῦ Ἀττάλου, στρατηγοῦ τοῦ Φιλίππου, (4) ς') ἡ θυγάτηρ τοῦ Φιλίππου καὶ τῆς Ὀλυμπιάδος, (5) ζ'.) ἡ σύζυγος τοῦ βασιλέως Πτολεμαίου τοῦ Ἐπιφανοῦς, η') ἡ θυγάτηρ Πτολεμαίου τοῦ Φιλομήτορος καὶ θ'. ἡ θυγάτηρ Πτολεμαίου τοῦ Αὐλητοῦ (6) Περὶ τῶν τριῶν τελευταίων ἐν τῇ παρούσῃ πραγματείᾳ θὰ διαλάβωμεν, ἐπιφυλασσόμενοι περὶ τῶν ἄλλων νὰ πραγματευθῶμεν ἄλλοτε.

Ἡ πρώτη τῶν τελευταίων τριῶν ἔζη περὶ τὸ ἔτος 145 Π. Χ. Χήρα Πτολεμαίου τοῦ Φιλομήτορος, βασιλέως τῆς Αἰγύπτου, συνεζεύχθη τὸν διάδοχον τοῦ Φιλομήτορος Πτολεμαῖον τὸν Εὐεργέτην, τὸν προσονομασθέντα χλευαστικῶς Φύσκωνα, παρὰ τὴν συνδέουσαν αὐτοὺς στενωτάτην συγγένειαν, καθόσον ἦν ἀδελφὴ αὐτοῦ. Πλὴν, παρ' Αἰγυπτίοις ἡ αἱμομιξία μεταξὺ ἀδελφῶν καὶ ἀδελφῶν ἐπετρέπετο. (1) Τὴν ἡμέραν τοῦ γάμου αὐτῶν, ὁ βασιλεὺς Φύσκων ὅπως καταστήσῃ ἀναμφιβόλως λαμπροτέραν ἔτι τὴν ἑορτὴν, ἔκρινε φρόνιμον νὰ σφάξῃ ἰδιοχείρως τὸν μικρὸν βασιλόπαιδα, τὸν υἱὸν τοῦ Φιλομήτορος καὶ τῆς Κλεοπάτρας, πρὸς ὃν μερίς τις τῶν Αἰγυπτίων ἠθέλησε νὰ προσενέγκῃ τὸν θρόνον. Ἀκολουθῶν οὕτω τὰ συνεταί, κατ' αὐτὸν, ταῦτα μέτρα διέταξε νὰ θανατωθῶσι πάντες οἱ τὴν ὑπερτάτην ἀρχὴν διαμφισβητήσαντες ὀπαδοὶ τοῦ ἀδελφοῦ του· μετὰ δὲ τὰς σφαγὰς ταύτας, παρεδόθη εἰς πᾶσαν ἀκολασίαν. Βαρυνθεὶς δ' ἐπὶ τέλους καὶ τὴν Κλεοπάτραν ἀπέβαλεν αὐτὴν ὅπως νυμφευθῇ τὴν θυγατέρα τῆς βασιλίσσης ταύτης, Κλεοπάτραν ἐπίσης καλουμένην. Ἡ νεολαία τῆς Ἀλεξανδρείας μὴ ὑποφέρουσα ἐπὶ πλέον τοῦ Φύσκωνος τὴν ἀκολασίαν ἤρξατο δυσανασχετοῦσα κατὰ τοῦ μυσαροῦ τούτου τυράννου. Συναθροισθεῖσα δὲ ἐν τῷ Ἱπποδρομίῳ πρὸς ἐκδήλωσιν τῆς

1 καὶ 2 Ἀπολλοδ.

3. Ὅμηρος.

4—5 Παυσανίας.

6 Λουκιαν. Ἀπολογ. τόμος 1, κεφ. 5, σελ. 322, Ὀρχήσ. τόμ. 2, κεφ. 37 σελ. 157. Πλούταρ. Βίος Καίσαρος καὶ Ἀντωνίου. κλ.

1. Γίββων, Ἱστορ. τῆς Παρακμ. καὶ Πτώσ. τοῦ Ῥωμαϊκοῦ Κράτους τόμοι 2. Κεφ. XLIV σελ. 188 μετάφρασις J. A. Ruchon.

δυσαρεσκείας ταύτης, ὑπὸ τὸ πρόσχημα τελέσεως ἀγώνων, κατεσφάγη ἀπανθρώπως ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν, κατὰ διαταγὴν τούτου, σχεδὸν πᾶσα. Εἷς δ' ἐκ τῶν υἱῶν τοῦ Φύσκωνος, διοικῶν τὴν Κυρηναϊκὴν, ἐφονεύθη ἐντολῇ τούτου. Ὁ λαὸς, τέλος πάντων, ἀνανήψας ἐκ τοῦ ληθάργου, εἰς ὃν εἶχε καταπέσει, ἀπέναντι τῶν ὑπο τοῦ Φύσκωνος διαπρασσομένων ἀτιμιῶν, κατεσύντριψε τοῦ τυράννου πάντας τοὺς ἀνδριάντας καὶ ἐνεπιστεύθη τὴν βασιλείαν τῆς Αἰγύπτου εἰς τὴν Κλεοπάτραν, τὴν πρώτην αὐτοῦ σύζυγον. Ὅπως δ' ἐκδικηθῇ αὐτὴν, ὁ Φύσκων ἔσφαξε τὸν ἐξ αὐτῆς γεννηθέντα υἱόν του· τὸ δὲ πτῶμα τοῦ παιδὸς, κατακερματισθὲν ἐτέθη εἰς κιβώτιον καὶ προσηνέχθη τῇ βασιλίσσῃ κατά τινα ἑορτήν. Οἱ Αἰγύπτιοι, ἐμμανεῖς γενόμενοι ἐπὶ τῇ ἀπανθρωπίᾳ ταύτῃ, ἐδράξαντο τῶν ὅπλων καὶ ἐπανέστησαν κατὰ τοῦ Φύσκωνος. Πλὴν ἡττήθησαν. Ὁ τύραννος εἰσῆλθε νικητὴς εἰς Ἀλεξάνδρειαν, ὁπόθεν εἶχεν ἐκφύγει ἡ Κλεοπάτρα, καταφυγοῦσα εἰς Συρίαν, εἰς τὴν αὐλὴν Δημητρίου τοῦ Νικάτορος, νυμφευθέντος, μίαν τῶν θυγατέρων της, Κλεοπάτραν, ὡσαύτως καλουμένην, τῆς ὁποίας τὴν ὀδύσσειαν παρακατιόντες θέλομεν διηγηθῆ.

Πτολεμαῖος ὁ Φύσκων, ἀφοῦ ἐδολοφόνησε τὰ τέκνα καὶ πολλοὺς τῶν ὑπηκόων του κ' ἐκατεφρόνησεν οὐρανοῦ τε καὶ γῆς διὰ τῆς παντοειδοῦς ἀκολασίας καὶ ἀτιμίας του, ἀπέθανεν ἡσύχως ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, ἑβδομηκοντούτης περίπου, βασιλεύσας πλέον τῶν εἴκοσιν ἐτῶν. (1) Πρὶν δ' ἐκπνεύσῃ ἐπιθυμῶν ὅπως ἐπανορθώσῃ τὴν κατὰ τῆς συζύγου αὐτοῦ προσγινομένην ἀδικίαν ἐνετείλατο αὐτῇ νὰ δώσῃ τῆς Αἰγύπτου τὴν διοίκησιν εἰς ἕνα τῶν δύο αὐτοῦ υἱῶν, ἢ εἰς τὸν Λάθυρον ἢ εἰς τὸν Ἀλέξανδρον. Τῆς δὲ Κλεοπάτρας προτιμησάσης τὸν τελευταῖον, ὁ λαὸς ἐπέβαλεν αὐτῇ τὸν ἕτερον (τὸν Λάθυρον,) ὃν αὐτὸς οὗτος ὁ λαὸς, παράδοξος εἰς πᾶσαν αὐτοῦ δοξασίαν καὶ θέλησιν, ἠνάγκασε πολὺ πρότερον ν' ἀποβάλῃ τὴν ἀδελφόν του Κλεοπάτραν καὶ νυμφευθῇ τὴν ἀδελφήν του Σελήνην. Ὅθεν, μεταξὺ μητρὸς ὑπὸ τοῦ λαοῦ βοηθουμένης καὶ υἱοῦ ὁ πόλεμος ἐξερράγη! Εὐνοῦχοι τινὲς τῆς Κλεοπάτρας ἐλαφρῶς τραυματισθέντες, διέτρεξαν τὰς ὁδοὺς τῆς Ἀλεξανδρείας, ὡς πάλαι ποτὲ τῆς Κεκροπίας ὁ τύραννος Πεισίστρατος. Ἡ βασίλισσα ὀλοφυρομένη καὶ ἔνδακρυς ἐκραύγαζεν ὅτι ὁ Λάθυρος ἠθέλησε νὰ δολοφονήσῃ αὐτὴν, καὶ ὅτι μὴ δυνηθεὶς νὰ ἐπιτύχῃ τούτου ἐτραυμάτισε τοὺς ὑπερασπιζομένους αὐτήν. Τοῦ λαοῦ ἕνεκα τούτου ἐξεγερθέντος, ὁ Λάθυρος κατέφυγεν εἰς Κύπρον, ἧς ἐβασίλευε. Κατὰ δὲ τὸν Στράβωνα καὶ τὸν ἱστορικὸν Ἰωσὴφ (1) ὁ Λαθυρος οὗτος συγκροτήσας πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Ἰορδάνου, αἱματηρὰν μαχην, καὶ αἰχμαλωτίσας πολλοὺς αὐτῶν διέταξε τοὺς ὑπ' αὐτὸν στρατιώτας νὰ καταφάγωσι τοὺς αἰχμαλώτους. Τοιαύτη ἀπανθρωπία παρέχει τὸ ἐνδόσιμον νὰ κατανοήσῃ τις τῆς ἐποχῆς ἐκείνης τὰ βάρβαρα καὶ ἄγρια ἤθη! Πάντοτε δὲ εἰς πόλεμον κατὰ τῆς μητρὸς αὐτοῦ διακείμενος ὁ Λάθυρος, τότε εἰσῆλθεν εἰς Αἴγυπτον, ὁπότε ὁ ἀδελφός του Ἀλέξανδρος, ἀποφυγὼν τὰς κατ' αὐτοῦ ὑπὸ τῆς μητρὸς αὐτοῦ ἀνθρωποκτόνους διαταγὰς, κατόρθωσε νὰ δολοφονήσῃ τὴν βασίλισσαν Κλεοπάτραν. Μετὰ δὲ τὴν δολοφονίαν ταύτην, φονευθέντος τοῦ Ἀλεξάνδρου ὑπὸ τοῦ λαοῦ, ἀνεκλήθη ὁ Λάθυρος. . . . .

Ἀλλάσσωμεν τόπον· ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου μεταβαίνομεν εἰς Συρίαν, ἀλλὰ ποσῶς δὲν μεταβάλλομεν τῆς Κλεοπάτρας τὸ ὄνομα· Πρόκειται περὶ τῆς θυγατρὸς τῆς βασιλίσσης τῆς Αἰγύπτου, ἧς ἐμνήσθημεν ἀνωτέρω, βασιλίσσης μὲν τῆς Συρίας, συζύγου δὲ Δημητρίου τοῦ Νικάτορος, τῆς γυναικὸς ἐκείνης τοῦτέστιν ἥτις, τὸν βασιλέα τῆς Συρίας νικηθέντα ὑπό τινος τυχοδιώκτου Ζηβίνα καλουμένου, ἔσπευσε νὰ ἐγκαταλίπῃ καὶ κλείσῃ αὐτῷ τὰς πύλας τῆς Πτολεμαΐδος, ἐν ᾗ Δημήτριος ὁ Νικάτωρ ἤλπιζε νὰ τύχῃ, μετὰ τὴν ἧτταν αὐτοῦ, καταφυγίου. Κατὰ κράτος δὲ ἡττηθεὶς καὶ τῆς ἀρχῆς ἐκπεσὼν ὁ Δημήτριος ἀπεσύρθη εἰς Τύρον, ἔνθα κατὰ διαταγὴν τῆς Κλεοπάτρας, ἐσφάγη ἀνηλεῶς. Τὴν δὲ πρὸς τὸν Δημήτριον διαγωγὴν ταύτην τῆς Κλεοπάτρας

1. Περὶ Φύσκωνος, ἴδε Père Daniel, καὶ Rollin. ἀρχαία ἱστορίαν.

(1) Ὅρα Στράβ. Γεωγραφ. καὶ Φλαβ. Ἰωσὴφ Ἀρχαίαν ἱστορίαν τῶν Ἰουδαίων.

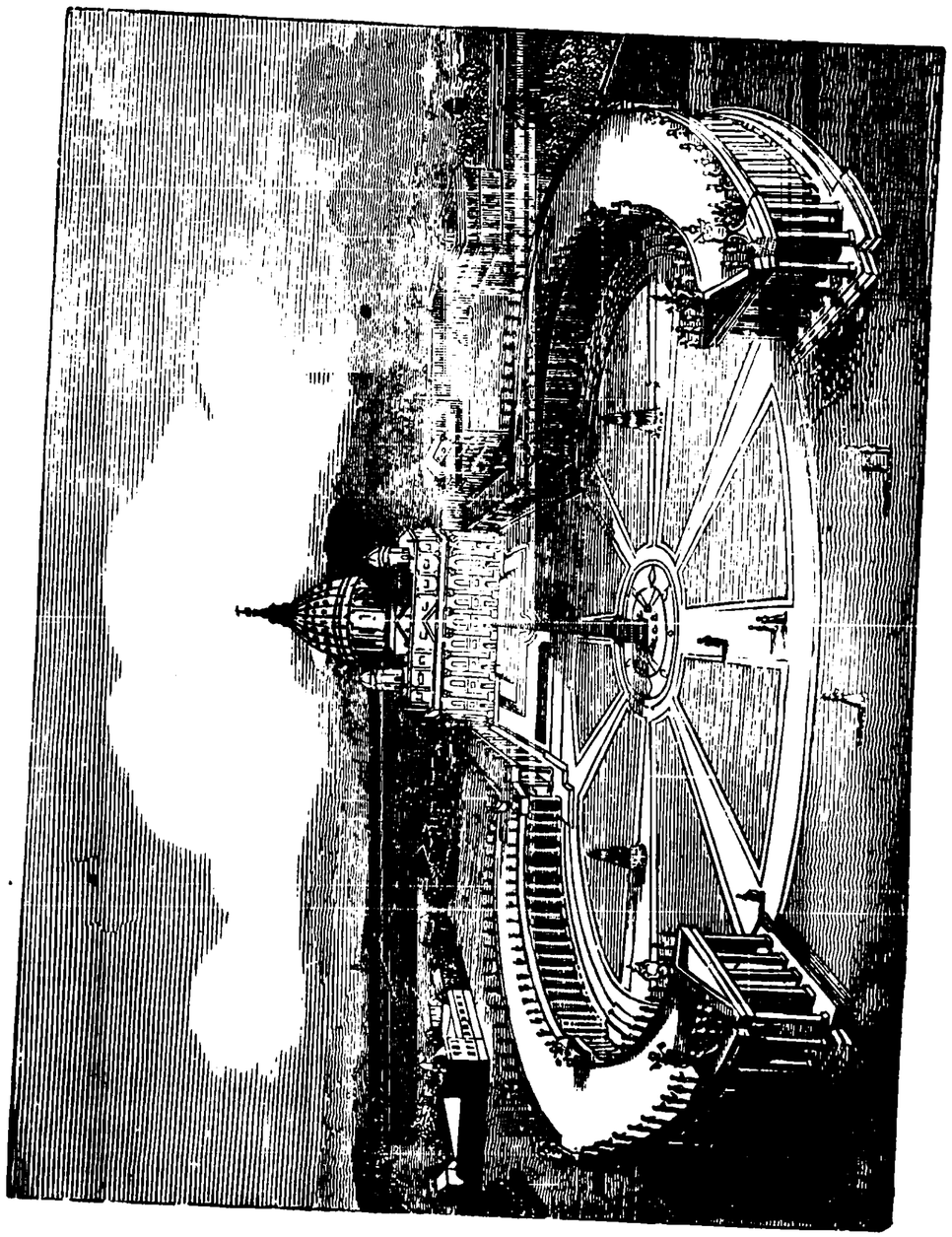

αἰτιολογοῦσι τὰ ἑξῆς δύο κατὰ τὸ μᾶλλον πιθανὰ αἴτια· πρῶτον, διότι ὁ Δημήτριος ἐγκατέλιπεν αὐτὴν ὅπως συζευχθῇ τὴν Ῥοδογύνην, Παρθικὴν ἡγεμονίδα, καὶ δεύτερον, ἡ Κλεοπάτρα, ἐποφεληθεῖσα τῆς ἀπουσίας τοῦ βασιλέως, παρεδόθη εἰς τὸν Ἀντίοχον, τὸν ἀδελφὸν τοῦ Δημητρίου. Μετὰ δὲ τὸν θάνατον τοῦ δυστυχοῦς τούτου βασιλέως, ὁ υἱὸς αὐτοῦ Σέλευκος ἀνέβη τὸν θρόνον, ὑπὸ τὴν ἐπιτροπείαν τῆς μητρός του. Ἀλλ' ἡ Κλεοπάτρα, φοβουμένη καὶ τὴν φιλοδοξίαν καὶ τὴν μνησικακίαν τοῦ υἱοῦ της, ἐπέτρεψεν αὐτῷ νὰ βασιλεύσῃ ἐπὶ ἓν καὶ μόνον ἔτος, καὶ εἶτα ἀπέστειλε καὶ τοῦτον πρὸς ἐντάμωσιν τοῦ Δημητρίου, φονεύσασα ἰδίᾳ χειρί. Ἡ Κλεοπάτρα, μετὰ τὸν φόνον τοῦτον, παρέδωκε τὴν βασιλείαν εἰς τὸν δεύτερον αὐτῆς υἱὸν, Ἀντίοχον τὸν Γρύπον, εἰς ὃν, μετά τινα ἔτη ἀργότερον, παρουσίασε κύλικα πλήρη δηλητηρίου ὅπως ἀπαλλαχθῇ αὐτοῦ. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ Ἀντίοχος παρετήρησεν εὐσεβάστως τῇ μητρὶ αὐτοῦ ὅτι τὸ κύπελλον τοῦτο δυνατὸν νὰ περιέχῃ δηλητήριον, ἡ Κλεοπάτρα, ἐξοργισθεῖσα ἐκ τούτου, ἐξεκένωσεν ἀμυστὶ τὸ περιεχόμενον καὶ ἐξέπνευσεν ἀποδοῦσα οὕτως εἰς ἑαυτὴν τὴν πρέπουσαν δικαιοσύνην!

Νῦν μεταβῶμεν ἐπὶ τὴν διασημοτέραν.

Β'.

Ὦ! ἄπιστος καὶ ἄτιμος Αἰγυπτία! Ἡ κατηραμένη αὕτη γόησσα, ἡ δι' ἑνὸς βλίμματος ὁπλίζουσα ἢ ἀφοπλίζουσα τὸν βραχίονά μου, ἧς ὁ ἔρως ἦν τὸ στέμμά μου, καὶ ὁ πρώτιστος τοῦ βίου μου σκοπὸς, πιστὴ πρὸς τὴν ἑαυτῆς φύσιν, ἀναξίως μ' ἐνέπαιξε καὶ εἰς βυθὸν δυστυχημάτων με ἐβύθισε!

(Σαιξπήρ, Ἀντώνιος καὶ Κλεοπάτρα. Πρᾶξ. IV, Σκηνὴ X.)

Κατὰ τοὺς ἀνιέρους χρόνους, καθ' οὓς ἡ εὐχαρίστησις τῶν αἰσθήσεων καὶ ὁ θρίαμβος τῶν παθῶν εἰσὶν ὁ πρώτιστος τοῦ ἀνθρώπου σκοπὸς, ἡ γυνὴ διατίθησι κράτη καὶ στέμματα, καθιστῶσα ὑποπόδιον τῶν ποδῶν αὐτῆς βασιλεῖς καὶ αὐτοκράτορας. Τῆς διαφθορᾶς τῶν χρόνων ἐκείνων ἐπωφελουμένη ἡ Κλεοπάτρα, ἡ θυγάτηρ Πτολεμαίου τοῦ ΙΑ'. τοῦ ἐπονομαζομένου Αὐλητοῦ, χάρις εἰς τὴν λάγνον καλλονὴν καὶ τὰ φυσικὰ αὐτῆς πλεονεκτήματα ἠδυνήθη ἐπὶ πλέον οὐ μόνον μέγαν αὐτοκράτορα καὶ μέγαν τῆς Ῥώμης πολίτην νὰ ὑποδουλώσῃ, ἀλλὰ καὶ ὁλοκλήρους ῥωμαϊκοὺς στρατοὺς νὰ διοικήσῃ. Ὑπῆρξεν ἐρωμένη τοῦ Καίσαρος· εἶδεν ὑποκλινεῖς παρὰ τοὺς πόδας αὐτῆς τὸν μέγαν Καίσαρα καὶ τὸν Μάρκον Ἀντώνιον. Πολλοὶ δὲ ἡγεμόνες ἐνέδοσαν εἰς τὰ θέλγητρά της. Ἐν τούτοις, δύο ἄρχοντες κράτους, ἠδυνήθησαν ν' ἀντιστῶσι καὶ καταφρονήσωσιν αὐτῆς· ὁ Ὀκτάβιος καὶ ὁ Ἡρώδης.

Ἡ Κλεοπάτρα ὑπῆρξεν αὐτοῦ τούτου τοῦ Καίσαρος πλάσμα. (1) Ἀφοῦ ὁ Καῖσαρ ὁλοσχερῶς κατετρόπωσε τοὺς Αἰγυπτίους, προσήνεγκεν αὐτῇ τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ πάσης τῆς Αἰγύπτου τὸ στέμμα, καταστήσας κοινωνὸν τῆς βασιλείας τὸν δεκαετῆ αὐτῆς ἀδελφὸν Πτολεμαῖον, καὶ ἐπιλαθόμενος τοῦ ἀξιώματος καὶ τῆς δόξης του, διῆλθε τὰς ἡμέρας αὐτοῦ παρὰ τῇ νέᾳ βασιλίσσῃ κραιπαλῶν καὶ ὀργιάζων. Ἐξ αὐτῆς ἀπέκτησεν υἱὸν κληθέντα Καισαρίωνα. Ἀναγκασθεὶς νὰ καταλίπῃ τὴν φιλήδονον αὐτοῦ ἐρωμένην ὅπως πρὸς τὸν υἱὸν τοῦ μεγάλου Μιθριδάτου Φαρνάκην πολεμήσῃ,(2) δὲν ἐπελάθετο τῆς Κλεοπάτρας, καθόσον ἀπόφασιν εἶχε ν' ἀναβιβάσῃ αὐτὴν ἐπὶ τοῦ θρόνου τῆς αἰωνίας πόλεως. Διότι, μετὰ τὸν θάνατόν του, ὁ δήμαρχος Ἐλβέτιος Κίννας ἐφανέρωσεν ὅτι ὁ Καῖσαρ εἶχε προετοιμάσει νόμον, δυνάμει τοῦ ὁποίου οἱ ῥωμαῖοι πολῖται ἤθελον ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ λαμβάνωσι πολλὰς συζύγους, ῥωμαίας καὶ μή. (3).

Ὁ θάνατος τοῦ Καίσαρος ἐματαίωσε τὴν πραγματοποίησιν τοῦ ἀνοσίου τούτου νόμου. Ἡ Κλεοπάτρα φυσικῶς ἐκηρύχθη πολεμία τοῖς τελευταίοις προμάχοις τῆς ῥωμαϊκῆς ἐλευθερίας. Ὁ Καῖσαρ, καταλιπὼν τὴν Ἀλεξάνδρειαν ἀφῆκε τῇ Κλεοπάτρᾳ τέσσαρας λεγεῶνας, οὓς αὕτη ἀπέστειλεν εἰς βοήθειαν τοῦ Ὀκταβίου καὶ τοῦ

1. Εὐτρόπιος. Βιβλ. Στ. κεφ. καὶ Pére Daniel, Abregé chronalg de l' pist. Univers. σελ. 88. κλ.

2. Cæsaris Commet. Bellum Alexandr. 35 καὶ ἐπ. Πλούταρχος ἐν Βίῳ Καίσ. κεφ. Ν. ἔκδ. Δούκα.

3. Διότι, κατὰ τὸν Γίββωνα XLIV, σελ. 189, δὲν ἐπετρέπετο εἰς οὐδένα ῥωμαῖον νὰ συνάψῃ νόμιμον γάμον μετὰ ξένης καὶ διὰ τοῦτο ἡ Κλεοπάτρα καὶ ἡ Βερενίκη ἐθεωροῦντο ὡς παλλακίδες τοῦ Ἀντωνίου καὶ τοῦ Τίτου.

Αντωνίου, πλὴν ὁ Κάσσιος ἀναχαιτίσας τοὺς λεγεῶνας αὐτοὺς, τοὺς ἀφώπλισε. Τῆς τύχης μὴ εὐνοησάσης τὸν Βροῦτον, τὸν Κάσσιον καὶ τοὺς ὁπαδοὺς αὐτῶν, οἱ τρίαρχοι διεμοιράσαντο τὸ ῥωμαϊκὸν κράτος. Ἡ Ἀνατολὴ ἔλαχε τῷ Μ. Ἀντωνίῳ. Καταλαβὼν ἀμέσως τὴν λαχοῦσαν αὐτῷ μερίδα ἔφερε μεθ' ἑαυτοῦ εἰς Ἀσίαν πληθὺν αὐλικῶν ἀμφοτέρων τῶν φύλων. Προσέβαλε πάντας τοὺς κατ' αὐτοῦ ἀντεπεξελθόντας ἡγεμόνας καὶ προσήνεγκε στέμματα εἰς γυναῖκας, αἵτινες ἐνέδιδον εἰς τὰς ἀκολάστους καὶ ἀσέμνους αὐτοῦ ὀρέξεις. Οὕτως, ὁ Συσηνὸς, σύζυγος τῆς Γλαφύρας, ἔσχε τὸν θρόνον τῆς Καππαδοκίας παραδιδῶν τὴν σύνευνον αὐτοῦ εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ Ἀντωνίου. Ὁ δὲ Ἡρώδης, διὰ τῆς κολακείας καὶ τῶν αὐτῶν μέσων, ἔτυχε παρὰ τοῦ νέου τούτου ἐστεμμένου σατράπου τὴν διοίκησιν τῆς Ἰουδαίας.

Ὁ Ἀντώνιος ἀπτόμενος τοῦ Παρθικοῦ πολέμου προσεκαλέσατο τὴν Κλεοπάτραν ὅπως ἔλθῃ εἰς Κιλικίαν εἰς συνέντευξιν αὐτοῦ καὶ δικαιολογηθῇ διὰ τὴν πρὸς τὸν Κάσσιον διαγωγὴν αὐτῆς. Ἡ Κλεοπάτρα ἐβασίλευε τότε μόνη ἐν Αἰγύπτῳ, δηλητηριάσασα τὸν δεκαπενταετῆ αὐτῆς ἀδελφὸν Πτολεμαῖον, ὅν, ὡς προείπομεν, ὁ Καῖσαρ εἶχε καταστήσῃ συμμέτοχον τῆς βασιλείας. Ὁ Ἀντώνιος ἐλπίζων νὰ ἴδῃ ἱκέτιδα καὶ γυναῖκα τῶν πραγμάτων ἄπειρον, ἐξεπλάγη καὶ κατεθέλχθη ἐνταυτῷ ἐκ τῶν εὐφυῶν τῆς δικαιολογήσεως μέσων, ἅπερ ἐπενόησεν ἡ θελκτικὴ τῆς Αἰγύπτου βασίλισσα. Ἰδοὺ πῶς ὁ Πλούταρχος περιγράφει τὰ κατὰ τὴν συνέντευξιν ταύτην ἐπὶ λέξεως . . .«ὥστε πλεῖν ἀνὰ τὸν Κνύδον ποταμὸν ἐν πορθμείῳ χρυσοπρύμνῳ, τῶν μὲν ἱστίων ἁλουργῶν ἐκπεπετασμένων, τῆς δὲ εἰρεσίας ἀργυραῖς κώπαις ἀναφερομένης, πρὸς αὐλὸν ἅμα σύριγξι, καὶ κιθάραις συνηρμοσμένον. Αὐτὴ δὲ κατέκειτο μὲν ὑπὸ σκιάδι χρυσοπάστῳ, κεκοσμημένη γραφικῶς, ὥσπερ Ἀφροδίτη· παῖδες δὲ τοῖς γραφικοῖς Ἔρωσιν εἰκασμένοι, παρ' ἑκάτερον ἐρρίπιζον. Ὁμοίως δὲ καὶ θεραπαινίδες αἱ καλλιστεύουσαι, Νηρηΐδων ἔχουσαι καὶ Χαρίτων στολάς, αἱ μὲν πρὸς οἴαξιν, αἱ δὲ πρὸς κάλοις ἦσαν. Ὀδμαὶ δὲ θαυμασταὶ τὰς ὄχθας ἀπὸ θυμιαμάτων, πολλῶν κατεῖχον » . . . (1) Τὸ θέαμα τοῦτο ἦν τερπνὴ μυθολογία ἐν αὐτῇ ἔχουσα τὸ ἀληθές. Ὁ Ἀντώνιος μὴ δυνηθεὶς ν' ἀντιστῇ πλέον εἰς τὸ μεθῦσκον τοῦτο θέαμα, ἐπεβιβάσθη ἐπὶ τοῦ πορθμείου, τοῦ φέροντος τὴν Κλεοπάτραν καὶ ἠκολούθησεν αὐτὴν εἰς Αἴγυπτον. Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης, ἐγένετο ὁ δοῦλος τῶν ὀρέξεων τῆς νέας αὐτοῦ ἐρωμένης, ἥτις ὑποδουλωσασα ἕνα Ἰούλιον Καίσαρα, δὲν ἐμόχθησεν ἐπὶ πολὺ νὰ ὑποτάξῃ εἰς τὴν θέλησίν της ἕνα Μάρκον Ἀντώνιον.

Ὁ Ἀντώνιος περιέβαλε τὴν Κλεοπάτραν δι' ἀνηκούστου πολυτελείας καὶ ἀπαραδειγματίστου μεγαλοπρεπείας. Πάντα τῆς Ἀσίας τὰ πλούτη κατεσωτεύθησαν καὶ διεσκορπισθησαν, χάριν τῶν διασκεδάσεων τοῦ ἐραστοῦ τούτου, τοῦ καταπεσόντος τῆς ἀξίας του γαμηλότερα τοῦ εὐτελεστέρου τῶν σατραπῶν. Ἡ Κλεοπάτρα προσεπάθει ἀνενδότως νὰ θέλγῃ καὶ ἐκπλήσῃ τὸ δοῦλον τοῦτο πνεῦμα διὰ τῶν βαναυσοτέρων παθῶν. Ὁ Ἀντώνιος παρέθηκεν αὐτῇ τράπεζαν, διὰ τὴν ὁποίαν ἐξώδευσεν ὑπὲρ τὰ δύο ἑκατομμύρια. Ἡ δὲ Κλεοπάτρα διατάξασα νὰ διαλύσωσιν ἐντὸς ὄξους ἀδάμαντα ἑκατομμύριον ἀξίζοντα, ἐξεκένωσεν ἀμυστὶ τὸ περιέχον τὸ ὄξος κύπελλον. (2) Ἡ Κλεοπάτρα πεισθεῖσα, ἐπὶ τελους, περὶ τῆς ἀπολύτου εἰς αὐτὴν ὑπακοῆς τοῦ Ἀντωνίου, ἀπῄτησεν ὅπως οὗτος παραγγείλῃ τὸν φόνον τῆς ἀδελφῆς της Ἀρσινόης, καταφυγούσης εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἀρτέμιδος, ἐν Μιλήτῳ. Ὁ Ἀντώνιος ἐνδοὺς εἰς τὴν ἐπιθυμίαν ταύτην τῆς Κλεοπάτρας διέταξε τὸν φόνον τῆς ἀδελφῆς της.

Ἐν τούτοις, ὁ Ὀκτάβιος δυσφορῶν ἐπὶ τῇ ἠθικῇ καταπτώσει τοῦ Ἀντωνίου, προσεκαλέσατο αὐτὸν εἰς Ῥώμην. Συνδιαλλαγεὶς δὲ ὕστερον ὁ Ἀντώνιος μετὰ τοῦ Ὀκταβίου, τῆς συζύγου του Φουλβίας ἀποθανούσης, ἐνυμφεύθη τὴν ἀδελφὴν τοῦ Ὀκταβίου Ὀκταβίαν.

Ὁ Παρθικὸς πόλεμος ἠνάγκασε τὸν Ἀντώνιον νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν Ἀνατολὴν, μὴ βραδύνας νὰ ὑπαχθῇ καὶ αὖθις ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῆς Κλεοπάτρας· αὕτη δὲ ἀπῄτησε βιαίως πρὸς ἀνταλλαγὴν τοῦ ἔρωτός της

1. Ἐν Βίῳ Ἀντωνίου, ΚΣΤ. ἔκδ. Δεύκα.
2. Rollin, ἀρχαία ἱστορία, Βιβλ. 21 κεφ. 2

τὴν θυσίαν τῆς Ὀκταβίας, καθόσον ἡ Κλεοπάτρα εἶχεν ἐναντιωθῇ εἰς τὸν μετὰ τῆς Ὀκταβίας γάμον αὐτοῦ. Ὁ δὲ ἄνανδρος Ἀντώνιος, ταπεινωθεὶς μέχρις ἰκεσίας, μέχρις ἀτιμίας, ἀπέπεμψε τὴν Ὀκταβίαν ἀπ' Ἀθηνῶν εἰς Ῥώμην, καὶ προδιδὼν τὴν πατρίδα του, παρέδωκεν εἰς τὴν βασίλισσαν τῆς Αἰγύπτου τὴν Φοινίκην, τὴν Κύπρον, τὴν Κιλικίαν, τὸ ἥμισυ τῆς Ἰουδαίας, τῆς Συρίας καὶ τῆς Ἀραβίας. Αὕτη δὲ μὴ ἀρκουμένη εἰς τὴν τοσαύτην ἔκτασιν τοῦ κράτους της ἐπορεύθη εἰς Ἰουδαίαν ἐλπίζουσα νὰ ὑποτάξῃ καὶ τὸν Ἡρώδην διὰ τῶν θελγήτρων της. Πλὴν οἱ ὑπολογισμοί της ἐματαιώθησαν, καθόσον ὁ Ἡρώδης, περιφρονῶν καὶ ἀποτροπιαζόμενος αὐτὴν ὑπεδέχθη ταύτην ψυχρῶς· λέγεται δὲ μάλιστα ὅτι ἀπεπειράθη καὶ νὰ φονεύσῃ αὐτήν. Ἐπανῆλθεν εἰς Αἴγυπτον, διότι ἐκεῖ εδέσποζεν ἀπολύτως τῶν ὑπηκόων της, καὶ μάλιστα τοῦ πρώτου αὐτῶν, τοῦ Ἀντωνίου. Εἰς τοσοῦτον δὲ οὗτος ἐξαχρειώσεως ἔφθασεν, ὥστε ἐτόλμησε νὰ ὑποσχεθῇ τῇ Κλεοπάτρᾳ τὸ ῥωμαϊκὸν κράτος. Ὁ Πλούταρχος (1) μνείαν ποιεῖται περὶ γελοίας καὶ μεγαλοπρεποῦς τινος τελετῆς, καθιερούσης τὴν φαντασιώδη ταύτην ἰδέαν. Ὅτι δηλαδὴ ἡ Κλεοπάτρα ἐστέφθη ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, φέρουσα στολὴν Ἴσιδος, μετὰ τοῦ ἐραστοῦ αὐτῆς, φέροντος στολὴν βασιλέως τῆς Ἀσίας. Παρὰ τοὺς πόδας τῶν χρυσῶν θρόνων, ἐφ' ὧν ἐκάθηντο οἱ δύο φιλήδονοι, παρεκάθηντο ὁ Καισαρίων, τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος καὶ τῆς Κλεοπάτρας υἱὸς, ὁ Ἀλέξανδρος καὶ ὁ Πτολεμαῖος, ἀμφότεροι τῆς Κλεοπάτρας καὶ τοῦ Ἀντωνίου υἱοί. Τῆς στέψεως περαιωθείσης, ὁ κόσμος διεμοιράσθη μεταξὺ Ἀντωνίου, Κλεοπάτρας καὶ τῶν υἱῶν αὐτῶν.

Ἐνῷ ὁ Ἀντώνιος, φέρων τὸ ἀσιατικὸν ἔνδυμα, κατέπνιγεν εἰς τὰς ποταπωτέρας ἀκολασίας τὸ ὁωμαϊκὸν ὄνομα καὶ τὴν ἀξίαν τοῦ ἀνδρὸς, ὁ πανοῦργος Ὀκτάβιος διοργανίζων τοὺς στρατοὺς αὐτοῦ, παρεσκευάζετο νὰ ἐκδικηθῇ τὴν τῆς ἀδελφῆς του ταπείνωσιν καὶ καταβάλῃ αὐτὸν, τὸν τότε μόνον συνετισθέντα, ὅτε ἔμαθε τὴν φοβερὰν τῆς κατ' αὐτοῦ ἐκκινήσεως τῶν στρατῶν τοῦ Ὀκταβίου εἴδησιν. Οἱ ῥωμαϊκοὶ λεγεῶνες, θλιβερὸν παίγνιον ἑνὸς φιλοδόξου καὶ θηλυδρίου, συνηντήθησαν ἐν τῷ Ἀμβρακικῷ κόλπῳ, παρὰ τὸ Ἄκτιον ἀκρωτήριον· ὁ Ἀντώνιος, ὁ διοικῶν στρατὸν ξηρᾶς, συγκείμενον ἐκ δέκα ὁκτὼ λεγεώνων, καὶ στόλον ἐκ πεντακοσίων περίπου πλοίων, φερόντων πλείονας τῶν ἑκατὸν εἴκοσι χιλιάδων στρατιωτῶν, ἤθελε πιθανὸν καταβάλει τὸν ἀντίπαλόν του, ἐὰν μὴ ἤθελε σύρει μεθ' ἑαυτοῦ τοὺς βασιλεῖς τῆς Ἀνατολῆς καὶ ἰδίως τὴν Κλεοπάτραν. Ἐστρωμάξασα ἐν μέσῳ αἰματερᾶς ναυμαχίας, ἡ βασίλισσα τῆς Αἰγύπτου ἐτράπη εἰς αἰσχρὰν φυγήν. Ταύτην δὲ φεύγουσαν ἠκολούθησεν ἀνάνδρως καὶ ὁ Ἀντώνιος. Ὁ δὲ στολος καὶ οἱ λεγεῶνες, ἐγκαταλειφθέντες ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ των, ὑπέκυψαν ἑκουσίως εἰς τὸν Ὀκτάβιον, εἰς ὃν καὶ ἡ Κλεοπάτρα ἔσπευσε νὰ ὑποταχθῇ. Ὁ Ἀντώνιος, ἀπὸ τῆς Λυβίας, ἔνθα εἶχε μάθει τὴν ὑποταγὴν εἰς τὸν Ὀκτάβιον τοῦ στρατοῦ του, ταπεινωθεὶς ὑπ' αἰσχρᾶς ἥττης, ἀλλ' ἀείποτε πρὸς τὸν ἀληθῆ τῆς καταστροφῆς του αἴτιον συμπαθῶν, ἐπανῆλθεν εἰς Ἀλεξάνδρειαν. Ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ, ἡ Κλεοπάτρα, προδοῦσα αὐτὸν, ἀπέστειλε πρὸς τὸν Ὀκτάβιον πρεσβευτὰς, γνωστοποιοῦσα τὴν ἀποστροφὴν αὐτῆς πρὸς τὸν Ἀντώνιον, καὶ ἐξαιτουμένη τὴν φιλίαν τοῦ Ὀκταβίου. Ὁ δὲ Ἀντώνιος ἀγνοῶν τὴν ἀπιστίαν τῆς Κλεοπάτρας, ἐδείχθη μείζων αὐτῆς, καθόσον ἠτήσατο ὑπὲρ τῆς Κλεοπάτρας τὴν διατήρησιν τοῦ θρόνου τῆς Αἰγύπτου, αὐτὸς δὲ ἠρκεῖτο νὰ ζῇ ὡς ἁπλοῦς ἰδιώτης εἰς Ἀθήνας. Πλὴν ὁ Ὀκτάβιος εἰς οὐδεμίαν τῶν αἰτήσεων τούτων ἀπαντήσας, προυχώρησε πρὸς τὴν Ἀλεξάνδρειαν. Κατὰ τὴν κρίσιμον ἐκείνην στιγμὴν, ὁ Ἀντώνιος ἐμνήσθη τῆς προτέρας του ἀξίας. Ἐξελθὼν τῆς Ἀλεξανδρείας, ἡγούμενος ὀλιγαρίθμου στρατοῦ, ἐπέδειξεν ἀνδρίαν οὐ τὴν τυχοῦσαν. Ἀντεμείφθη δὲ διὰ τοῦτο διὰ τῶν θωπειῶν καὶ φιλημάτων τῆς Κλεοπάτρας. Πλὴν δυστυχῶς ἦσαν τὰ τελευταῖα! Τὴν ἐπαύριον ἐγκαταλειφθεὶς ὑπὸ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ στόλου καὶ μαθὼν τὸν θάνατον τῆς Κλεοπάτρας ηὐτοκτόνησε δι' ἐγχειριδίου. Ἡ δὲ Κλεοπάτρα, εὐχαριστηθεῖσα ἐπὶ τῇ αὐτοκτονίᾳ ταύτῃ, ἣν κατόρθωσε, διαδοῦσα τὴν ψευδῆ τοῦ θανάτου αὐτῆς εἴδησιν, ἤλπιζεν ὅτι θέλει τύχει τῆς φιλίας ἢ τοὐλάχιστον τοῦ οἴκτου τοῦ Ὀκ-

1. Πλούταρχος, ἐν βίῳ Ἀντωνίου, Ν4, ἔκδ. Δεύκα.

ταβίου. Ἀλλ' ὁ νέος Καῖσαρ προσείδε μετὰ ψυχρᾶς περιφρονήσεως τὴν ἐκπορνευθεῖσαν ταύτην βασίλισσαν, καὶ κατὰ τὴν μετ' αὐτοῦ συνέντευξίν της, ἡ Κλεοπάτρα ἔθεσεν εἰς ἐνέργειαν πάντα τὰ θέλγητρα καὶ πᾶσαν αὐτῆς τὴν γοητείαν, ἐρρίφθη εἰς τοὺς πόδας του, ἔνδακρυς, λυσίκομος, καὶ σχεδὸν ἡμίγυμνος, καὶ δεικνύουσα αὐτῷ τὴν εἰκόνα τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος ἀνέκραξεν. «Ἰδοὺ ἡ εἰκὼν ἐκείνου, ὅστις σὲ μὲν υἱοθέτησεν, ἐμὲ δὲ ἐπροστάτευσε· σὺ τῷ ὀφείλεις τὴν αὐτοκρατορίαν, ἐγὼ δὲ τὸ στέμμα·» Ἐν τῇ ἱκετευτικῇ ταύτῃ στάσει ἦν εἴπερ τε καὶ ἄλλοτε ὡραιοτάτη, πλὴν ὁ Αὔγουστος, ἀδυσώπητος ὡς ἡ εἰμαρμένη, ψυχρὸς καὶ σκληρὸς ὡς τὸ μάρμαρον, ταύτην μόνην τὴν χάριν παρέσχεν αὐτῇ, τὴν ἄδειαν νὰ θάψῃ τὸν ἐραστήν της. Ὁ Ἀντώνιος, ταριχευθεὶς, ἐναπετέθη ἐν τοῖς τάφοις τῶν Αἰγυπτίων βασιλέων. Εἶχε καταστῇ ἄξιος τῆς τιμῆς ταύτης! Ἡ Κλεοπάτρα, ἐπὶ τέλους, ἀποθαρρυνθεῖσα, ἀπεφάσισε ν' ἀποθάνῃ, καθόσον οὐδέποτε εἶχεν ἀπαντήσει τοῦ Ὀκταβίου ἀπαθέστερον ἄνδρα· ὅθεν, ἀπελπισθεῖσα αὐτοκτόνησεν· τὴν δὲ αὐτοκτονίαν ταύτην ὁ Πλούταρχος (1) περιγράφει ὧδέπως· «εἶχον φέρει, ὡς λέγεται, τῇ Κλεοπατρᾳ, ἀσπίδα (ὄφιν), κεκρυμμένην ὑπὸ τὰ σῦκα ἐκεῖνα, κεκαλυμμένα ὑπὸ φύλλων. Ἀφοῦ δὲ ἡ Κλεοπάτρα διέταξε ὅπως φέρωσι τὰ σῦκα, ἐδήχθη ὑπὸ τοῦ ὄφεως χωρὶς νὰ ἴδῃ τὸν ὄφιν. Ἀλλ' ὅτε ἀπεκάλυψε τὰ σῦκα, εἶδε τὸν ὄφιν, καὶ εἶπεν· «ἐνταῦθα ἦν ἄρα τοῦτο»· καὶ γυμνώσασα τὸν βραχίονα παρέσχεν αὐτὸν τῷ δήγματι. Ἡ Κλεοπάτρα ἀπέθανε τὸ 30 Π. Χ. ζήσασα ἔτη 39 (2) καὶ βασιλεύσασα εἴκοσι καὶ δύο. Τὸν δὲ υἱὸν αὐτῆς Καισαρίωνα ἐδολοφόνησαν κατὰ διαταγὴν τοῦ Ὀκταβίου. Ἡ Κλεοπάτρα μίαν μόνην ἔσχεν ἀρετὴν, ὅτι ἠγάπα τὰ γράμματα, καὶ ἐπροστάτευε τοὺς σοφούς· λέγεται δὲ ὅτι ἐσπούδασεν ἐν τελῶι καὶ ἐπιτυχῶς μάλιστα τὴν ἀστρονομίαν, ἥτις, κατὰ τὴν ὡραίαν τοῦ Γίββωνος ἔκφρασιν, ἀνυψοῖ τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα, καὶ διδάσκει τὸν ἄνθρωπον νὰ καταφρονῇ τοῦ παρ' αὐτοῦ κατοικουμένου πλανήτου, καὶ τῆς ἐφημέρου αὐτοῦ ὑπάρξεως. (1) Πρὸς δὲ ἡ Κλεοπάτρα διέταξε τὴν ἐπὶ τὸ τακτικώτερον ταξινόμησιν τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ βιβλιοθήκης, εἰς ἣν καὶ ἐδωρήσατο τοὺς εἰκοσακισμυρίους τόμους, τοὺς ὁποίους ὁ Ἀντώνιος ἔπεμψεν αὐτῇ ἐκ Περγάμου. Μετὰ δὲ τὸν θάνατον αὐτῆς, ἡ Αἴγυπτος ἐκηρύχθη Ῥωμαϊκὴ ἐπαρχία (30).

Περαιοῦντες τὴν παροῦσαν πραγματείαν δυνάμεθα νὰ ἐπιφωνήσωμεν μετὰ τοῦ Γάλλου **B. Gastineau**, τοῦ ὁποίου ἡ εὔγλωττος φωνὴ κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην ἴσως πληροῖ τοὺς θόλους τοῦ ἐν Βερσαλλίαις Στρατοδικείου, ὑπερασπιζομένη τὸν ἀποπλανηθέντα ὑπὸ τῆς Κοινότητος (Commune) ζωγράφον **Courbé: Le seul être que la femme ne puisse pas tromper, c' est l' histoire·** ἤτοι *τὸ μόνον, ὅπερ ἡ γυνὴ δὲν δύναται ν' ἀπατήσῃ,—εἶναι ἡ ἱστορία.*

ΘΕΟΦΡ. Ι. ΤΥΠΑΛΔΟΣ·

1. Πλούταρχος, ἐν βίῳ Ἀντωνίου, Π.
2. Ὁ δὲ λεξ Βυζάντιος ἐν τῷ ἐπιτόμῳ λεξ. τῶν κυρίων ὀνομάτων λέγει ὅτι ἡ Κλεοπάτρα ἔζησε 32 ἔτη, σελὶς ! 2.

ΠΕΡΙ

ΙΟΥΔΑΙΩΝ ΜΕΤΑ ΧΡΙΣΤΟΝ

—

(Συνέχεια καὶ τέλος)

Ἀλλ' ὅπως ἐκτιμήσωμεν προσηκόντως τὰς διανοητικὰς ἐργασίας τῶν ἐν δουλείᾳ Ἰουδαίων, ἔπρεπε ν' ἀπαριθμήσωμεν τὰ συγγράμματα πλείστων πεπαιδευμένων ἀνδρῶν, ὧν τινες ὡς ὁ περίφημος Μαϊμονίδης, Ἀβενέσδρας Κημάχιος, ὁ διάσημος Σπινήζας καὶ τέλος ὁ ἔξοχος Μενδελσὼν ἀπολαύουσι μεγίστης ὑπολήψεως καθ' ὅλους τοὺς κλάδους τῶν ἐπιστημῶν παρὰ παντὸς τοῦ πεπαιδευμένου κόσμου. Ἀλλ' οὐχ ἧττον, ὅπως ἐνοήσωμεν τὸ εἶδος τῶν συγγραμμάτων αὐτῶν καὶ τὸ πνεῦμα, ἐν ᾧ τὰ ἔργα τῶν πλείστων ἰσραηλιτῶν συνεγράφησαν, θέλετε μοὶ ἐπιτρέψει, κύριοι, νὰ παραθέσω ἐνταῦθα Ἱσπανοῦ τινος Ἰουδαίου τοῦ 11 αἰῶνος ἐλεγεῖον ἐπὶ τῆς

1. Γίββων.' Ἱστορ. Παρακ. καὶ Πτώσ. Ῥωμ. Κράτους LII σελ. 513.

καταστροφῆς τῆς Ἱερουσαλὴμ, εἰς ἀραβικὴν πρωτοτύπως συνταχθὲν γλῶσσαν.

«Σιών! Καὶ σὺ δὲν ἐνθυμεῖσαι τὰ δυστυχῆ τέκνα σου, τὰ ἐν δουλείᾳ κατατριχόμενα; ἐκείνους, εἰς οὓς ἡ μνήμη σου διαμένει τοσούτῳ πολύτιμος; Αὐτοὶ βεβαίως εἶναι τὸ κακάλειμμα τῶν ποιμνίων σου!— Ἀπὸ Δυσμῶν καὶ Ἀνατολῶν, ἀπὸ Βορρᾶ καὶ Νότου, ἀπὸ τῶν ἐγγὺς καὶ τῶν μακρὰν δέξου πανταχόθεν τὸν ἀσπασμόν!

Δέξου τὸν ἀσπασμὸν καὶ τοῦ ζῶντος διὰ μόνης τῆς ἐλπίδος νὰ σὲ ἴδῃ, οὗτινος τὰ δάκρυα χύνονται ὡς ἡ δρόσος ἀπὸ τῶν κορυφῶν τοῦ Χερμών, καὶ ὅστις ἐπεθύμει νὰ χύσῃ τὰ δάκρυα ταῦτα ἐπὶ τῶν ὀρέων σου!

Συλλογιζόμενος τὴν ταπείνωσίν σου, ὅλος τρέπομαι εἰς δάκρυα· ἀλλ' ὅταν διὰ τῆς φαντασίας μου ἀναπολῶ τὸ σὸν μεγαλεῖον, γίνομαι τὸ ψαλτήριον τῶν ᾀσμάτων σου.

Ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ἡμέρας καὶ νυκτὸς δέομαι ὑπὲρ τοῦ ναοῦ Αὐτοῦ, ἡμέρας καὶ νυκτὸς θρηνῶ τὸ καταστραφὲν ἁγίασμά σου, ἐφ' οὗ τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ ἐξεχύθη.

Οὔτε ὁ ἥλιος, οὔτε ἡ σελήνη, οὔτε οἱ ἀστέρες, ὄχι! μόνον τὸ θεῖον μεγαλεῖον ἦτο ὁ λύχνος σου.

Ὤ, πῶς ἐπεθύμουν νὰ διαχύσω τὴν ψυχήν μου ἔνθα τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ ἐξεχύθη ἐπὶ τοὺς ἐκλεκτοὺς αὐτοῦ!

Σὺ εἶ ὁ οἶκος τοῦ βασιλέως, σὺ εἶ ὁ θρόνος τοῦ θείου μεγαλείου! νῦν δὲ δοῦλοι ζῶσιν ἐν τῷ οἴκῳ ἐκείνῳ, δοῦλοι ἐδρεύουσιν ἐπὶ τοῦ θρόνου τῶν ἀρχόντων σου!

Ὤ, εἴθε μοὶ ἔδιδέ τις πτέρυγας! Θὰ ἀφιπτόμην μακρὰν, εἰς τοὺς τόπους ἐκείνους, ἐν οἷς ἡ Θεότης ἐπεφάνη εἰς τοὺς προφήτας αὐτῆς, εἰς τοὺς ἀπεσταλμένους αὐτῆς. Ἤθελον πέσει κατὰ πρόσωπον ἐπὶ τῆς γῆς σου, θὰ κατεφίλουν τὴν κόνιν σου, θὰ ἐνηγκαλιζόμην τοὺς λίθους σου, καὶ τὴν διερρηγμένην καρδίαν μου ἤθελον ἐνταφιάσει ὑπὸ τοὺς κόλπους τῶν ἐρειπίων σου!

Ὦ Χεβρών!.. ὦ τάφοι τῶν πατέρων... Ὤ, πᾶσαν τὴν ψυχήν μου ἤθελον καταναλώσει κλαίων ἐπ' αὐτῶν.

Ἐκεῖ εἶναι τὸ ὄρος Ἀβαρεὶμ, ἐκεῖ καὶ τὸ ὄρος Ὤρ, ἐν αὐτοῖς ἀναπαύεται ἡ κόνις τῶν δύο διδασκάλων σου, δύο μεγάλων φωστήρων, ἡ ψυχὴ καὶ ἡ ζωὴ τῆς γῆς σου. (Μωϋσῆς καὶ Ἀαρών).

Οὔτε τὰ μύρα, οὔτε ἡ κόνις τῶν μεγαλοπρεπῶν ἀνθέων σου, οὔτε τὸ γλυκὺ μέλι τῶν ποταμῶν! ἡδύτερον ἤθελεν εἶσθαι δι' ἐμὲ νὰ βαδίσω γυμνὸς καὶ ἀνυπόδητος διὰ τῶν ἐρήμων ἐρειπίων σου, διὰ τῶν ἐρειπίων τῶν ναῶν σου, ἔνθα ἐτάφη ἡ κιβωτὸς, ἔνθα ἐν κόνει κεῖται τὰ σὰ χερουβεῖμ!

Καὶ δύναμαι νὰ φάγω, δύναμαι νὰ πίω, ὅταν κύνες βιβρωσκουσι τοὺς λέοντάς σου. Καὶ πῶς δύναται νὰ μοὶ ἀρέσκῃ τὸ φῶς τοῦ ἡλίου, ὅταν βλέπω ἐν τῷ ᾅμφει τοῦ κόρακος τὴν σάρκα τῶν πεσόντων ἡρώων σου;

Ὦ πικρὸν ποτήριον! μὴ σπεύδῃς, δός μοι νὰ ἀναπνεύσω ὀλίγον, ἤδη πάντα τὰ ἐντός μου, πᾶσα ἡ ψυχή μου ἐπλήρωθη τῆς σῆς δηλητηρίου πικρίας!

Σιών! τῆς καλλονῆς ἡ τελειότης, ἀγάπη καὶ χαρά, ἀνάστα, ἔγειρας! ἅπας ὁ βίος τῶν φίλων σου συνδέεται μετὰ τοῦ σοῦ βίου.

Τὸ μεγαλεῖόν σου εἶναι ἡ πηγὴ τῶν τέρψεών των· πάσχουσιν ἐκ τῆς ἐρημώσεώς σου καὶ θρηνοῦσι τὴν καταστροφήν σου.

Ἐκ τοῦ βάθους τῆς δουλείας φέρονται πρὸς σὲ, καὶ μακρόθεν ἕκαστος ἀπὸ τοῦ τόπου τῆς γεννήσεώς του κλίνει ἐνώπιόν σου τὰ γόνατα.

Ὄχι, δὲν σὲ ἐλησμόνησε τὸ πιστόν σου ποίμνιον· ἐξόριστον καὶ ἀποβεβλημένον ἐπὶ τῶν ὀρέων καὶ τῶν λόφων εἶναι εἰσέτι λίαν ἀφωσιωμένον εἰς σὲ, εἰσέτι ἐνθυμεῖται τὰς μύρτους καὶ τοὺς φοίνικάς σου, τοὺς ἀγροὺς καὶ τοὺς λειμῶνάς σου.

Πρὸς τίνα νὰ σὲ παραβάλω; Πρὸς τὴν ὑπερήφανον Βαβυλῶνα; ἀλλὰ οἱ Χριστοί σου· ποῖος πρὸς αὐτοὺς ἐφάμιλλος; Ποῖον θέλω παραθέσει πρὸς τοὺς προφήτας σου, τοὺς λευίτας, τοὺς ἀοιδούς σου, τοὺς ἥρωας βασιλεῖς σου;

Μακάριος ὁ ἐγγὺς πρὸς σὲ, ὁ ἐκλέξας σε τόπον κατοικίας αὐτοῦ· μακάριος ὁ προσδοκῶν, ἐλπίζων καὶ ὀψόμενος τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου σου, τὴν εἰς τὸ πρώην μεγαλεῖον ἐπάνοδον σου, εἰς τὴν πρώην νεότητά σου!»

Ἐκ τοῦ ἐλεγείου τούτου βλέπομεν ὁποῖον ἄλγος καὶ ὁποῖος ἐνθουσιασμὸς ἐπλήρουν τὴν καρδίαν τοῦ Ἰουδαίου ποιητοῦ. Τοῦτο δὲ ἠνάγκασεν αὐτὸν νὰ ἐπιχειρήσῃ τὸ πεντηκοστὸν τῆς ἡλικίας αὐτοῦ ἔτος ὁδοιπορίαν εἰς Ἱερουσαλὴμ, ἐν ᾗ θεωρῶν τὸν

κατεστραμμένον ναόν, ὑπὸ τοσούτῳ δεινοῦ ἐκυριεύθη πάθους, ὥστε δακρυρροῶν διέρρηξε τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, ἀπέρριψε τὰ ὑποδήματα καὶ βυθισθεὶς εἰς προσευχήν, ἐβάδιζε κύκλῳ τῶν κατεστραμμένων τειχῶν, μηδόλως προσέχων εἰς τὰ περὶ αὐτὸν συμβαίνοντα· τότε δὲ Ἄραψ τις ἔφιππος παραπορευόμενος, ἀποτείνει πρὸς αὐτὸν ἐρωτησιν καὶ μηδεμίαν ἀπόκρισιν λαβὼν παρὰ τοῦ εἰς τὸ ἄλγος τῆς καρδίας του βεβυθισμένου ποιητοῦ (Ρ. Ἰούδα), ἐρρίφθη κατ' αὐτοῦ καὶ κατεπάτησεν αὐτόν· τοιουτοτρόπως δ' ἐξεπληρώθησαν αἱ ἐν τῷ ἐλεγείῳ αὐτοῦ ἐκφραζόμεναι εὐχαί, ἵνα ἀποθάνῃ δηλονότι ἐν τῇ γῇ τῶν πατέρων του.

Ἐκ τοῦ παρατεθέντος ἐλεγείου, Κύριοι, δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν περὶ τοῦ ὕφους, καὶ τοῦ πνεύματος, ὅπερ ἀποπνέουσι τὰ Ἰουδαϊκὰ συγγράμματα μέχρι τῆς ἐν Γερμανίᾳ ἀναμορφώσεως. Ἐν ταῖς Μαυροϊσπανικαῖς σχολαῖς μέχρι τοῦ ἔτους 1492, οἱ Ἰουδαῖοι ἐνησχολοῦντο σπουδαίως εἰς διαφόρους ἐπιστήμας, τὴν δὲ Ἀραβικὴν φιλοσοφίαν, ἐρειδομένην ἐπὶ τῆς φιλοσοφίας τοῦ Ἀριστοτέλους ἐσπούδαζον μετὰ ζήλου, προσπαθοῦντες νὰ συμβιβάσωσι τὰς θετικὰς τῶν Γραφῶν διδασκαλίας πρὸς τὰ συμπεράσματα τῆς ἐλευθέρας ἐρεύνης. — Ἀλλ' οὐχ ἧττον μετὰ περιεργείας παρατηροῦμεν ὅτι οἱ ἀρχαιότροποι ῥαββῖνοι πάντα νεωτερίζοντα ἐτιμώρουν δι' ἀφορισμοῦ, ἀρχομένου δὲ τοῦ 13 αἰῶνος, πολυμαθής τις ἐν Βαρκελώνῃ Ῥαββῖνος ἐξέδωκε διάταγμα, δι' οὗ, ἐπὶ ποινῇ ἀφορισμοῦ, εἰς πάντα Ἰουδαῖον (ἐξαιρουμένων τῶν ἰατρῶν), μὴ συμπληρώσαντα τὸ 25 τῆς ἡλικίας ἔτος ἀπηγορεύετο ἡ σπουδὴ τῆς ἑλληνικῆς φιλοσοφίας εἰς οἱανδήποτε γλῶσσαν. Ἐν τούτοις ὅμως ὁμολογητέον ὅτι κατὰ τὸ πυκνὸν τῶν μέσων αἰώνων σκότος, οἱ ἐν Ἱσπανίᾳ Ἰουδαῖοι ἐτήρησαν μετὰ τῶν Ἀράβων τὰ φῶτα τῶν ἐπιστημῶν, μετὰ δὲ τὴν ἐν Γερμανίᾳ μεταρρύθμισιν, καὶ ἰδίως ἀπὸ τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος, πλεῖστοι Ἰουδαῖοι ἐν Γαλλίᾳ καὶ Γερμανίᾳ ἐπεδόθησαν εἰς θρησκευτικὰς καὶ φιλοσοφικὰς ἐρεύνας, δι' ὧν, ἐξακολουθήσαντες τὸ ἔργον τῶν Ἱσπανικῶν σχολῶν, αὐτοὶ μὲν ἐπέδωκαν καὶ διαπρέπουσιν ἰδίως εἰς τὰς φυσικὰς ἐπιστήμας, τὴν φιλοσοφίαν καὶ ἰατρικήν, κατώρθωσαν δὲ νὰ ἀπαλλάξωσι τὴν νέαν Ἰουδαϊκὴν θρησκείαν ἀπὸ τῶν ἐν αὐτῇ πολλῶν ἀπηρχαιωμένων ἐθίμων καὶ δοξασιῶν.

Ἀλλ' ἐὰν ἐκ τῶν διασπαρέντων Ἰουδαίων ἐνησχολήθησάν τινες εἰς τὰ γράμματα, ὁ λαὸς ὅμως τῶν κατὰ τόπους Ἰσραηλιτῶν ἕνεκα τῆς κοινωνικῆς αὐτοῦ καταστάσεως ἔπεσεν εἰς τελείαν πώρωσιν καὶ κατέστη ἀμβλύτατος ὡς πρὸς τὴν παιδείαν καὶ τὰς ἐπιστήμας. — Κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας οὐδεμία χώρα ὑπῆρξεν, ἔντε Εὐρώπῃ καὶ Ἀσίᾳ, ἡ μὴ ἐπιβαλοῦσα χεῖρα ἐπὶ τῆς περιουσίας καὶ ζωῆς τῶν Ἰουδαίων, καὶ μὴ ἐγερθεῖσα κατὰ τῆς συνειδήσεως καὶ τῶν θρησκευτικῶν αὐτῶν πεποιθήσεων. Ἐν πάσαις ταῖς ἐπικρατείαις τῆς Εὐρώπης πολιτικοὶ νόμοι ἀπηγόρευον εἰς τοὺς Ἰουδαίους πᾶσαν πολιτικὴν ἢ στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν — Εἰς μόνον λοιπὸν τὸ ἐμπόριον ἐπιδιδόμενοι καὶ διὰ τῆς λιτότητος αὐτῶν καὶ ὀλιγαρκείας μεγάλας περιουσίας ἀποκτῶντες, διήγειρον τὸν φθόνον τῶν συμπολιτῶν των καὶ ὑφίσταντο παντοειδεῖς κατηγορίας καὶ καταδιώξεις παρ' αὐτῶν.

Πᾶσα ἡ Μεσαιωνικὴ ἱστορία τῶν Ἰουδαίων ἀποτελεῖ ἐν συνόλῳ διηνεκῆ σειρὰν καταδιωξεων, διαρπαγῶν καὶ ἀτιμώσεων. Αἱ δὲ κατ' αὐτῶν κατηγορίαι, ἰδίως ἀπὸ τοῦ 11 αἰῶνος ἀρξάμεναι, ἐπενοήθησαν δυστυχῶς πᾶσαι παρὰ τῶν καθολικῶν ἱερέων τῆς Δύσεως, καὶ ἰδίως ἐν Ἱσπανίᾳ. Καὶ ἡ μὲν χειρίστη τῶν κατηγοριῶν τούτων εἶναι ἡ περὶ τῆς χρήσεως χριστιανικοῦ αἵματος πρὸς κατασκευὴν ἀζύμων, πρὸς ἐρωτικά τινα καὶ μαγικὰ τεχνάσματα καὶ τέλος πρὸς θεραπείων διαφόρων ἀσθενειῶν. Ἀνεφάνη δ' αὕτη κατὰ πρῶτον τὸν 13 αἰῶνα ἐν Καστιλίᾳ τῆς Ἱσπανίας, ἐπινοηθεισα παρά τινος ἱερέως, καὶ διαδοθεῖσα εἰς ἄλλας χώρας, ὡς εἰς Γαλλίαν καὶ Γερμανίαν, ἔφθασε καὶ μέχρι ἡμῶν διὰ τῶν Βενετῶν καὶ Γενουινσίων, προξενήσασα τὴν καταστροφὴν καὶ τὸν θάνατον πολλῶν μυριάδων Ἰουδαίων. — Ὁμοία δὲ πρὸς ταύτην κατηγορία διεδόθη μεταξὺ τῶν χριστιανῶν τῆς Γερμανίας καὶ ἡ ἑξῆς· ὅτι δηλαδὴ οἱ Ἰουδαῖοι διὰ παντοίων τρόπων προμηθευόμενοι ἐκ τῶν Ἐκκλησιῶν ἁγίους ἄρτους, διατρύπων αὐτοὺς, συνοδεύοντες τὴν πρᾶξιν ταύτην μετὰ καταρῶν καὶ ὕβρεων. Καὶ ἡ κατηγορία δὲ αὕτη, καί τοι

κατακριθεῖσα παρὰ τῶν μᾶλλον πεφωτισμένων ἀνδρῶν τῆς Γερμανίας, ἐπιστεύθη καὶ ἐπροξένησεν εἰς τοὺς Ἰουδαίους θάνατον καὶ καταδιώξεις. Ἐν Διγγενδώρφ, μικρᾷ κώμῃ τῆς Βαβαρίας παρὰ τὸν Δούναβιν πάντες οἱ Ἰουδαῖοι ἐφονεύθησαν ὡς κατηγορηθέντες ἐπὶ βεβηλώσει ἡγιασμένου ἄρτου, οἱ δὲ εἰς προσκύνησιν τοῦ ἄρτου ἐκείνου μέχρι τῶν ἀρχῶν τῆς παρούσης ἑκατονταετηρίδος πορευόμενοι ἠριθμοῦντο εἰς 20 περίπου χιλιάδας καθολικῶν κατ' ἔτος. Οἱ ῥωμαιο-καθολικοὶ ἱερεῖς λίαν ἀσυνείδητοι καὶ πλεονέκται ὄντες ἠρέθιζον τὸν φανατικὸν ὄχλον διὰ παντοίων κατηγοριῶν, μόνον ὅπως σφετερισθῶσι τῶν Ἰουδαίων τὰς περιουσίας. Πᾶν δυστύχημα, καταλαμβάνον πόλιν τινά, ὡς λιμός, πανώλης, ἀκρὶς καὶ τὰ τοιαῦτα, ἀπεδίδοντο πάντα εἰς τοὺς δυστυχεῖς Ἰουδαίους. Οὕτως, ὅτε ἐν ἔτει 1348, εἰς πολλὰς χώρας τῆς Εὐρώπης ἐξεπλώθη ἡ πανώλης, ἐξ ἧς οἱ Ἰουδαῖοι ἀναλόγως ἔπασχον ὀλιγότερον τῶν χριστιανῶν, ὁ σαρφετώδης ὄχλος διϊσχυρίζετο ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι ἐδηλητηρίασαν τὰ φρέατα, καὶ σπουδαίως μάλιστα ἐβεβαίουν ὅτι ἐδηλητηρίασαν ὅλον τὸν Ῥῆνον καὶ τὸν Δούναβιν αὐτόν.

Ταῦτα πάντα, Κύριοι, συνέβησαν μεταξὺ τῆς 10 καὶ 16 ἑκατονταετηρίδος, τὴν δὲ ἀνάμνησιν αὐτῶν ζωηρὰν εἰσέτι τηροῦντες πολλοί, σπουδαίως πιστεύουσιν εἰς τὴν πραγματικὴν ἀλήθειαν τῶν κατηγοριῶν ἐκείνων.

Ὅπως δὲ σχηματίσωμεν γενικήν τινα ἰδέαν τῶν δυστυχημάτων, ὅσα ὑπέμειναν οἱ ἀπροστάτευτοι Ἰουδαῖοι, μόνον τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως αἱ κατ' αὐτῶν πράξεις ἐν Ἱσπανίᾳ, ἀρκοῦσιν ἵνα μαρτυρήσωσι τὴν ἀσπλαγχνίαν τῶν τότε ἡγεμόνων καὶ κληρικῶν. Ὅτε ἐν ἔτει 1478 Φερδινάνδος ὁ Ε'. τῆς Ἱσπανίας συνέστησε τῇ ἐγκρίσει τοῦ πάπα Πίου τοῦ Β'. τὸ φοβερὸν κριτήριον τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως, διὰ τῆς ὑποστηρίξεως τοῦ χυδαίου πλήθους καὶ τῶν φανατικῶν κληρικῶν, ἀπεφάσισε νὰ ἐξολοθρεύσῃ πάντας τοὺς μὴ ἀνήκοντας εἰς τὸν καθολικισμόν. Ἡ ἐποχὴ λοιπὸν αὕτη ἀποτελεῖ σειρὰν Ἰουδαϊκῶν μαρτυρίων, τελευτᾷ δὲ διὰ τῆς μοναδικῆς εἰς τὸ εἶδός της καταστροφῆς, δυναμένης νὰ χρησιμεύσῃ ὡς πλήρες χαρακτηριστικὸν γνώρισμα πάντων τῶν ἐν τῷ Μεσαίωνι κατὰ τῶν Ἰουδαίων διωγμῶν. Ἐν ἔτει 1492 ὁ Φερδινάνδος καὶ Ἰσαβέλλα ἐξέδωκαν διάταγμα, δι' οὗ πάντες οἱ ἐν Ἱσπανίᾳ Ἰουδαῖοι, συμποσούμενοι εἰς 800 χιλιάδας ἀνθρώπων, εἰμὴ ἠσπάζοντο τὸν χριστιανισμόν, ὤφειλον ἄνευ ἀναβολῆς νὰ καταλίπωσι τὴν χώραν καὶ διασπαρῶσι καθ' ὅλον τῆς γῆς τὸ πρόσωπον.

Καὶ ταῦτα μὲν, Κύριοι, ἀνέφερα, ὅπως ὑποδείξω μόνον ὁποία τις ἦτο ἡ τῶν Ἰσραηλιτῶν κοινωνικὴ κατάστασις κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας. Ἀλλ' ὅμως εἰρήσθω πρὸς τιμὴν τοῦ χριστιανισμοῦ καὶ τῆς ἀνθρωπότητος ἐν γένει ὅτι, ὅσον καὶ ἂν ἐσυκοφαντοῦντο καὶ κατεδιώκοντο οἱ Ἰουδαῖοι, οὐχ ἧττον πάντοτε καὶ πανταχοῦ εὕρισκον καὶ ὑπερασπιστὰς, οὐ μόνον μεταξὺ τῶν πεπαιδευμένων καὶ ποιητῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ πολιτικῶν ἀρχῶν. Εὐχαρίστως δὲ παρατηροῦμεν ὅτι οἱ ὑπερασπισταὶ τῶν Ἰουδαίων ὑπῆρξαν ἀείποτε ἄνδρες, περίδοξοι γενόμενοι ἐν τῇ ἱστορίᾳ, ὁποῖοι Κάρολος ὁ Μέγας, Λουδοβίκος ὁ Εὐσεβής, Ἐρρίκος ὁ Δ'. τῆς Γαλλίας, πολλοὶ τῶν Γερμανῶν αὐτοκρατόρων καὶ βασιλέων τῆς Ἱσπανίας καὶ τέλος οὐκ ὀλίγοι ἐκ τῶν Παπῶν, ἐξ ὧν Ἰνοκέντιος ὁ Δ'. ἐν ἔτει 1244 ἔπεμψεν ἐπιστολὰς πρὸς πάντας τοὺς ἐπισκόπους τῆς Ἱσπανίας καὶ Γαλλίας, ἐν αἷς κηρύττει ψευδεῖς καὶ ἀγενεῖς τὰς εἰς τὸν ἁπλοῦν λαὸν διαδιδομένας φήμας κατὰ τῶν Ἰουδαίων ὅτι δῆθεν κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ πάσχα φονεύουσι τέκνα χριστιανῶν, νουθετεῖ δὲ αὐστηρῶς τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς καὶ κοσμικοὺς ἄρχοντας, τοὺς εὐγενεῖς καὶ τὰς λοιπὰς ἀρχὰς, αἵτινες πάντες, ὡς αὐτὸς ὁ πάπας ἐκφράζεται, μετὰ σατανικῆς πανουργίας καὶ μηχανορραφιῶν διαφόρων ἀποδίδουσιν εἰς τοὺς Ἰουδαίους τοιαῦτα κακουργήματα, εἰς ἃ οὗτοι οὐδέποτε ἠνοχοποιοῦντο, μόνον ὅπως ἀφαιρέσωσιν αὐτῶν τὴν περιουσίαν. — Εἰς τοὺς ὑπερασπιστὰς τέλος τῶν Ἰουδαίων καταλέγονται πλεῖστοι διάσημοι χριστιανοὶ συγγραφεῖς τῶν ἀρχαίων καὶ νεωτέρων χρόνων, οἵτινες ἀναλαβόντες τὴν ὑπεράσπισιν τῶν δικαιωμάτων τῶν Ἰουδαίων, ἐνέπνευσαν τέλος εἴς τε τοὺς λαοὺς καὶ ἡγεμόνας αὐτῶν αἰσθήματα γενναιότερα καὶ φιλανθρωπίαν πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, εἰς οὓς, διὰ τῆς ἀναγεννήσεως τῶν φιλελευθέρων ἰδεῶν

καὶ ἀρχῶν τῆς γαλλικῆς ἐπαναστάσεως, παρεχωρήθησαν κατὰ μικρὸν ἐν πάσαις ταῖς πεπολιτευμέναις ἐπικρατείαις πάντα τὰ τοῦ πολίτου δικαιώματα καὶ ἡ ἐνώπιον τῶν πολιτικῶν νόμων ἰσότης.

Ἐπιθεωρήσαντες μέχρι τοῦδε, Κύριοι, συντόμως καὶ γενικῶς τὰ κατὰ τοὺς Ἰουδαίους μετὰ Χριστὸν, πρὶν ἢ καταλήξω τὸν λόγον, ἐπιτρέψατέ μοι νὰ ἐπιφέρω παρατηρήσεις τινὰ; καὶ σκέψεις ἐπὶ τῆς ἱστορίας τῶν Ἰουδαίων καὶ τῆς τύχης αὐτῶν, ἐξ οὗ δύναται ἴσως νὰ προκύψῃ πρακτικωτέρα τις ὠφέλεια δι' ἡμᾶς.

Διερχόμενός τις τὴν ἱστορίαν τῶν Ἰουδαίων μετὰ λύπης παρατηρεῖ ὅτι ἡ μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῶν ἄλλων ἐθνῶν διάστασις οὐδέποτε ὑπῆρξεν ἐθνικὴ, οὐδέποτε προῆλθεν ἐκ φόβου τῶν πολιτικῶν καὶ ἐθνικῶν συμφερόντων, ἀλλ' ἁπλοῦν ἀποτέλεσμα τοῦ διαφόρου θρησκεύματος καὶ μισαλλοδόξων τινῶν παραδόσεων.

Καὶ ὁ μὲν λαὸς τῶν Ἰουδαίων, καί περ ἐπὶ δισχιλιετηρίδα σκληρῶς διωκόμενος, διετήρησεν οὐχ ἧττον τὴν θρησκείαν τῶν πατέρων αὐτοῦ, σαφῶς γινώσκων ὅτι ἡ τῶν ἀνθρωπίνων κοινωνιῶν εὐδαιμονία καὶ ἡ ἀμοιβαία τῶν λαῶν ἀγάπη δὲν προέρχεται ἐκ τῆς πίστεως εἰς τὸν ἐλθόντα ἢ εἰς ἐλευσόμενόν τινα Μεσσίαν.

Ἔτι ἐν τῇ ἐνδόξῳ γῇ τῆς Ἐπαγγελίας διαμένων ὁ Ἰσραὴλ καὶ ἀνεξαρτήτως διοικούμενος, κατεῖχεν ἰσχυρῶς καὶ ἐξεπλήρου ἀείποτε τὴν ὑψίστην ἐντολὴν τῆς ἀγάπης πρὸς τοὺς ξένους καὶ ἐνίοτε καὶ πρὸς αὐτοὺς τοὺς ἐχθρούς. Ὅτε δὲ μετὰ πολλὰς περιπετείας κατενικήθη ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων, ὡς ὅλος σχεδὸν ὁ ἀρχαῖος κόσμος καὶ κατεδικάσθη νὰ διασπαρῇ καθ' ὅλην τὴν ὑφήλιον, ἀντὶ παρὰ τῶν ἄλλων ἐθνῶν καὶ ἰδίως παρὰ τῶν ὀπαδῶν τῆς χριστιανικῆς θρησκείας νὰ τύχῃ φιλοξενίας καὶ ἀγάπης, ὑπέστη μυρίας ὕβρεις καὶ καταδιώξεις. Καὶ τῷ ὄντι, ἐὰν ἐπὶ μακροὺς αἰῶνας ἥκιστα ἢ οὐδόλως ἠννοήθη τὸ πνεῦμα τοῦ χριστιανισμοῦ, ἐὰν παρεγνωρίσθη ἀληθῶς καὶ παρ' αὐτῶν τῶν θερμοτέρων του ὀπαδῶν τὸ κυριώτερον χαρακτηριστικὸν γνωρισμα τῆς θείας αὐτοῦ καταγωγῆς, τοῦτο κατάδηλον γίνεται ἐκ τῆς εὐτελοῦς ὀλιγωρίας τῆς ἔτι καὶ νῦν εἰς πολλοὺς ἀκαταλήπτου «ἀγάπης πρὸς τοὺς ἐχθρούς.»

Ἐχθροὶ βεβαίως ἐθεωροῦντο ἕνεκα τῆς θρησκείας των οἱ Ἰσραηλῖται ἐν διαστήματι εἴκοσιν ὅλων αἰώνων, καὶ τὴν καταδίωξιν αὐτῶν ἐνόμιζον οἱ τοῦ Μεσαίωνος βάρβαροι θρησκευτικὸν αὐτῶν καθῆκον. Οἱ χριστιανικοὶ λαοὶ τῶν μέσων αἰώνων, ὡς καὶ οἱ ἐν μέσῳ αὐτῶν διεσπαρμένοι Ἰουδαῖοι, θεωροῦντες ἀλλήλους ὡς θρησκευτικοὺς ἐχθροὺς, ἀδυσωπήτως ἐκακοποιοῦντο μέχρις ἐσχάτων. Ἀλλ' ὅμως ἀπαθῶς ἐξετάζων τις ἔνθεν μὲν τὴν μεταξὺ τῶν ἐθνῶν δύσκολον τῶν Ἰουδαίων θέσιν, ἔνθεν δὲ τὴν πρὸς αὐτοὺς συμπεριφορὰν τῶν διαφόρων λαῶν, δὲν δύναται νὰ μὴ θεωρήσῃ τὴν διαγωγὴν τούτων ὡς τὸ στίγμα τῆς Μεσαιωνικῆς ἱστορίας. Πάντες οἱ ἀμερόληπτοι ἱστορικοὶ τῶν νεωτέρων χρόνων κατέκριναν σφοδρῶς καὶ θέλουσιν ἐς ἀεὶ καταδικάζει τὴν ἀπάνθρωπον διαγωγὴν τῶν ἰσχυρῶν τοῦ Μεσαίωνος ἡγεμόνων καὶ τῶν λαῶν αὐτῶν, τὰ δὲ παθήματα τῶν Ἰσραηλιτῶν, ἅτινα ὑπέμειναν ἐν ὀνόματι τῆς θρησκείας των, θέλουσι μένει διὰ παντὸς ἀδικαιολόγητα.

Καὶ ἠθέλησαν μέν τινες νὰ θεωρήσωσι τὴν τύχην τῶν Ἰουδαίων καὶ τοὺς οὓς ὑπέστησαν διωγμοὺς παρὰ τῶν χριστιανῶν καὶ τῶν ἄλλων τῆς γῆς ἐθνῶν ὥς τινα τιμωρίαν τῆς θείας δικαιοσύνης... Ἐνταῦθα ὅμως ἀναφύεται τὸ ζήτημα· πᾶς λαὸς διωκόμενος, καταπιεζόμενος, τυραννούμενος, πάσχει ἄρά γε πρὸς ἱκανοποίησιν τῆς θείας δικαιοσύνης διὰ τὰς ἁμαρτίας τῶν πατέρων αὐτοῦ; Ἀλλὰ τότε οἱ χριστιανοὶ τῶν τριῶν πρώτων αἰώνων, διωκόμενοι σκληρῶς παρὰ τῶν ῥωμαίων αὐτοκρατόρων, ἔπασχον ἄρα, διότι ἦσαν πλήρεις ἁμαρτιῶν καὶ πρὸς ἱκανοποίησιν τῆς θείας δικαιοσύνης!... Ἢ τἀνάπαλιν, τίς ἠδύνατο νὰ βεβαιώσῃ ὅτι μετὰ τὴν παῦσιν, τῶν διωγμῶν ἐκείνων ἡ θεία δικαιοσύνη ἱκανοποιήθη ἐντελῶς καὶ ἠρκέσθη εἰς τὰς τιμωρίας τῶν πασχόντων πλασμάτων, οὐδείς, τῇ ἀληθείᾳ, οὐδαμῶς. Οὔτε ὁ οἰκτίρμων Πατὴρ εἶναι Θεὸς ἐκδικήσεως, οὔτε ὁ ὑγιὴς τῶν νεωτέρων ἐθνῶν πολιτισμὸς ἀντίκειται εἰς τὰς βουλὰς τῆς θείας προνοίας. Ἐφ' ὅσον μὲν ἐβασίλευε παρὰ τοῖς λαοῖς ἡ βάρβαρος τοῦ Μεσαίωνος δεσποτεία καὶ ἡ ἀνόσιος πλεονεξία τῶν ἀρχόντων καὶ ἡγεμόνων, ἐφ' ὅσον ὁ θρησκευτικὸς φανατισμὸς κατεῖχε τοὺς χριστιανικοὺς λαοὺς τῆς Εὐρώπης καὶ

ἄλλων χωρῶν, οἱ διωγμοὶ ἐκινοῦντο κατὰ παντὸς ἀσθενεστέρου! ὅτε δὲ τὸ νέον πνεῦμα τοῦ πολιτισμοῦ διεδόθη παρὰ τοῖς λαοῖς, ἡ δὲ ἀληθὴς τῆς ἀγάπης δύναμις ἤρξατο ἐφαρμοζομένη, οὔτε διωγμός τις παρὰ τῶν χριστιανῶν κινεῖται, οὔτε ἡ θεία δικαιοσύνη προβάλλεται πλέον ὥς τι πρόσχημα τῶν ἀπηνῶν καταδιώξεων κατὰ τῶν Ἰσραηλιτῶν. Ὁ νεώτερος πολιτισμὸς, ἐννοούμενος ὑπὸ τὴν ἠθικὴν αὐτοῦ ἔποψιν, ὡς μεταδίδων δηλονότι τὸ ἀληθὲς τῆς ἀγάπης καὶ ἀνεξιθρησκείας πνεῦμα καὶ συνενῶν τοὺς λαοὺς διὰ τῶν κοινῶν πολιτικῶν καὶ ἠθικῶν συμφερόντων, δύναται νὰ ἐξαλείψῃ πᾶσαν τοῦ παρελθόντος ἐμπαθῆ παράδοσιν, καὶ ἐκριζώσῃ τὰς μυσαρὰς τῶν ἰσχυροτέρων προφάσεις ὅπως καταθλίβωσι καὶ ἐκμυζῶσι τὸ αἷμα τῶν ἀσθενεστέρων. Αὐτὸς βεβαίως ὁ πολιτισμὸς καὶ ἡ ὀρθῶς ἐννοουμένη τῆς θρησκείας δύναμις θέλουσιν ἐξαλείψει πάντα τὰ μεταξὺ τῶν λαῶν ὑφιστάμενα πατροπαράδοτα πάθη καὶ συνενώσει αὐτοὺς, ὅπως ὑπερασπιζόμενοι τὸ κοινὸν συμφέρον καὶ βοηθούμενοι ἀμοιβαίως ἀποδείξωσιν ὅτι ἡ θειοτέρα τῶν ἐντολῶν ἐφηρμόσθη τέλος μετὰ παρέλευσιν πολλῶν αἰώνων.

Τὰς ὀλίγας ταύτας παρατηρήσεις ἀναγκαῖον ἐνόμισα νὰ ἐπιφέρω ἐνταῦθα τὸ μὲν διότι γενικῶς παρὰ πᾶσι τοῖς μήπω ἐντελῶς πεπολιτισμένοις λαοῖς τὸ τῆς θρησκείας διάφορον ἐχρησίμευσεν ἀείποτε ὡς τὸ μόνον ἐπιχείρημα καὶ ἀφορμὴ ἵνα θεωρῇ τις τὸν πλησίον αὐτοῦ ὡς ἐχθρὸν, τὸ δὲ, διότι ἡ τῆς ἀνεξιθρησκείας ἰδέα πολλάκις ἀσέβεια παρὰ τοῖς φανατικοῖς ἐλογίσθη. Καὶ ὅμως, ὡς καὶ ἀνωτέρω εἴρηται, ὅσῳ μᾶλλον ὁ ἄνθρωπος διαπλάσσεται ἠθικῶς καὶ τελειοποιεῖται κατὰ τὰς θρησκευτικὰς αὐτοῦ δοξασίας, τοσούτῳ μᾶλλον θεωρεῖ ἐν ἑκάστῳ τῶν ὁμοίων αὐτῷ μόνον *ἄνθρωπον*, ἀνεξαρτήτως δηλονότι τῶν θρησκευτικῶν πεποιθήσεων. Ἐφ' ὅσον προχωρεῖ εἰς τὴν ὀρθὴν κατανόησιν τοῦ ἀληθοῦς τῆς θρησκείας πνεύματος, τοσούτῳ ἰσχυροτέρα ἐνοικεῖ ἐν αὐτῷ ἡ τῆς ἀνεξιθρησκείας ἰδέα. Τῶν δὲ λόγων μου τούτων τὴν ὀρθότητα ἵνα σαφέστερον καταδείξω, ἐπιτραπείτω μοι ἵνα ἓν μόνον ἐξ ἡμῶν αὐτῶν ἐπιφέρω παράδειγμα, πλεῖστα ἐκ τῶν λοιπῶν Εὐρωπαϊκῶν ἐθνῶν παραλείπων. Τίς εἰς τὰς πονηρὰς ἡμέρας τῆς κρητικῆς ἐπαναστάσεως δὲν συνησθάνθη ἰσχυρὰν συγκίνησιν, ὅτε ὁ μὲν ξένος κόσμος ἢ ἵστατο θεατὴς ἀδιάφορος τῶν ἐναγωνίως μαχομένων ἀδελφῶν μας, ἢ ἐπέχυνεν εἰς τας πληγὰς αὐτῶν ἀντὶ ἐλαίου τὰ πικρὰ φάρμακα τοῦ μίσους καὶ τῶν παθῶν, τίς τότε τῶν Πανελλήνων δὲν συνεκινήθη, ὅτε ἐκ μὲν τῆς νήσου τῶν Κερκυραίων ὑψώθη κατὰ τῶν υἱῶν τῆς Ἀλβιόνος εὐγενοῦς Ἰσραηλίτου φωνὴ, ὑπὲρ τῆς ἀληθείας καὶ κατὰ τῆς συκοφαντίας διαμαρτυρομένη, ἐκ δὲ τῶν ἀκτῶν τῆς ὡραίας Σμύρνης ἐξῆλθεν ἐκ στόματος υἱοῦ Ἀβραὰμ ἡ τῆς ἀγάπης ἐντολὴ, δι' ἣν ἔσπευδεν εἰς συνδρομὴν τῶν πασχόντων ἀδελφῶν; Τὸ ἄκουσμα ἐκεῖνο κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς πικρᾶς δοκιμασίας ἦτο διὰ πάντας τοὺς Ἕλληνας συγκινητικώτατον, ἡ δὲ νεωτέρα ἑλληνικὴ ἱστορία, ἀφηγουμένη τὰ κατὰ τὸν ἱερώτατον ἐκεῖνον ἀγῶνα, δὲν θέλει βεβαίως παρέλθει ἐν σιγῇ τὸ διπλοῦν ἐκεῖνο τῆς ἀνεξιθρησκείας καὶ ἀγάπης παράδειγμα.

Ὑπὸ τῶν εὐγενῶν δὲ τούτων ἀρχῶν τῆς ἀνεξιθρησκείας ἐμπνεόμενον καὶ τὸ ἡμέτερον ἔθνος, ἅμα ἀνακτησάμενον τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ἀνεξαρτησίαν, καὶ τὸν πολιτικὸν αὐτοῦ ὀργανισμὸν διαρρυθμίσαν ἐφήρμωσε τὴν διὰ τῶν νεωτέρων πολιτικῶν ἐπιστημῶν καθιερωθεῖσαν γενικὴν ἰσονομίαν πρὸς πάντας τοὺς Ἕλληνας πολίτας καὶ αὐτοὺς τοὺς Ἰουδαίους. — Ὁ δὲ τῆς Ἑλληνικῆς ἐκκλησίας πρωθιεράρχης, πνεύματι ὄντως χριστιανικῷ ἐμφορούμενος, ἀνέλαβεν ἐσχάτως τὸν ἀληθῶς δύσκολον ἀγῶνα ἵνα, διὰ πειστικοτάτων λόγων ἀποδεικνύων τὸ ἄωλον τῶν κατὰ τῶν Ἰουδαίων προλήψεων, ἐξαλείψῃ τὰς πρὸς αὐτοὺς ἀντιπαθείας, καὶ προσπελάσῃ τὰς ἐπὶ μακρὸν χρόνον κεχωρισμένας ἀλλήλων κοινότητας τῶν ὀρθοδόξων καὶ Ἰουδαίων. Τοιουτοτρόπως δὲ δυνάμεθα νὰ ἐλπίζωμεν ὅτι καὶ οἱ παρ' ἡμῖν κατὰ μυριάδας ἀριθμούμενοι Ἰσραηλῖται, ἀποβάλλοντες κατ' ὀλίγον τὴν τῆς ἀπομονώσεως αὐτῶν κατάστασιν, καὶ τὸν ἐκ τῆς Δύσεως διὰ τοῦ Ἑλληνισμοῦ μετοχετευόμενον εἰς Ἀνατολὴν πολιτισμὸν ἀσμένως ἀποδεχόμενοι, θέλουσιν ἐπιδοθῆ εἰς τὰς ἐπιστήμας καὶ τέχνας, ἀποδεικνύοντες ὅτι οὔτε ἡ μακροχρόνιος δουλεία, οὔτε ἡ παντελὴς τῶν ἐκπαιδευτικῶν μέσων μέχρι τοῦδε ἔλλειψις ἠδυνήθησαν νὰ ἀφαι-

ρέσωσιν αὐτῶν τὴν ἱκανότητα καὶ εὐφυΐαν, δι' ὧν ἄλλοτε τὸ ἔθνος αὐτῶν παρήγαγε διασημοτάτους ἑλληνιστὰς, φιλοσόφους καὶ ἱστορικούς.

Τὸ δὲ καθ' ἡμᾶς, Κύριοι, ἐν τῇ μελέτῃ τῆς Ἰουδαϊκῆς ἱστορίας πολλὰς τὰς ὁμοιότητας πρὸς τὰς τύχας τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους εὑρίσκομεν, ἔχομεν ὅμως τὴν ἐπὶ τῶν Ἰουδαίων μεγίστην ὑπεροχὴν καὶ τὸ καύχημα, ὅτι παρὰ μὲν τῶν προγόνων ἡμῶν ἀείποτε μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἔνδοξον ἐκληρονομήσαμεν πατρίδα, παρὰ δὲ τῶν πατέρων ἡμῶν ἐλευθερωμένην ἐν μέρει μόνον παραλαβόντες αὐτὴν, ἃς προσπαθῶμεν δι' ὅλου ἡμῶν τοῦ βίου ταύτην μόνην νὰ προάγωμεν διὰ τῆς ἐν τῇ ἐθνικῇ ἡμῶν ἐκπαιδεύσει ἑνότητος, καὶ εἴτε δούλην εἴτε ἐλευθέραν ἔχοντες γεννέτειραν, ἃς ἔχωμεν πάντοτε ὡς σύμβολον τὸ τοῦ Ἡρακλέους εὐγενὲς ἐπιφώνημα:

«Ἀργεῖος ἢ Θηβαῖος· οὐ γὰρ εὔχομαι
«Μιᾶς· ἅπας μοι πύργος Ἑλλήνων, πατρίς».

Ἐν Manchester

Ι. Δ. ΚΕΦΑΛΙΔΗΣ.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΑΡΑΔΟΥΝΑΒΙΩΝ ΗΓΕΜΟΝΙΩΝ.

—

Αἱ ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο ἡγεμονίαι εἰσὶν ἡ Μολδαυΐα καὶ Βλαχία, καλούμεναι οὕτω διότι κεῖνται παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Δουνάβεως πρὸς τὸ ἐν Εὐξείνῳ στόμιον αὐτοῦ.

Δὲν πρέπει νὰ συγχέωμεν τὸν νῦν λαὸν τῆς Μολδαυΐας καὶ Βλαχίας πρὸς τοὺς Θρᾶκας, Γέτας ἢ Δάκας, ἀρχαίους κατοίκους τῶν χωρῶν τούτων, αἵτινες εἰσὶν ἐπίσημοι ἐν τῇ ἱστορίᾳ, ἕνεκα τῶν νόμων, οὓς ἔδωκεν αὐτοὺς ὁ Ζάμολξις, ἕνεκα τῶν συνεχῶν ἐπιδρομῶν ἃς ἐτόλμησαν νὰ ἐπιχειρήσωσι κατὰ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ κράτους ὅτε τοῦτο εἶχε προέλθει εἰς τὸν ὕψιστον βαθμὸν τῆς ἰσχύος του, προσέτι ἕνεκα τῶν πολεμικῶν ἀρετῶν, ὧν τὴν ἀνάμνησιν μετ' ἐπαίνων διετήρησεν ἡ ἱστορία. Βερήβιστος, εἷς τῶν ἐπισημοτέρων αὐτῶν ἀρχηγῶν, καίτοι δὶς ὑπὸ τοῦ Αὐγούστου ἡττηθεὶς, ἀνέπτυξε τοσαύτην δραστηριότητα καὶ ἱκανότητα, ὥστε οὐδέποτε καθολοκληρίαν ὑπετάχθη. Δεκέβαλος, ὁ ἥρως τοῦ Δακικοῦ ἔθνους, ἀληθῶς ἐνίκησε πολλοὺς στρατηγοὺς Ῥωμαίους καὶ ἐπάλαισεν ἐπὶ πέντε ὅλα ἔτη κατ' αὐτοῦ τοῦ Τραϊανοῦ. Ἀλλὰ τελευταῖον ὁ αὐτοκράτωρ οὗτος γεφυρώσας τὸν Δούναβιν εἰσέλασεν εἰς τὸ ἐνδότερον τῆς χώρας, κατέστρεψε τοὺς Δάκας καὶ ἠνάγκασε τὸν βασιλέα αὐτῶν νὰ αὐτοκτονήσῃ ἐν τῇ πρωτευούσῃ του Ζερμεζεγετούσα. Τὰ λείψανα τοῦ ἔθνους, τὰ μὴ ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης ἀπολεσθέντα ἔφυγον ἀνεπιστρεπτεὶ πρὸς τοὺς Σαρμάτας καὶ οὕτω αἱ πεδιάδες τοῦ Δουνάβεως ἠρημώθησαν. Ὅπως ἐκ νέου κατοικίσῃ αὐτὰς ὁ Τραϊανὸς ἀπέστειλε κατὰ τὸ 103 ἔτος Μ. Χ. ῥωμαϊκὴν ἀποικίαν, ἥτις ἐχάραξεν ὁδοὺς, κατεσκεύασε φρούρια κτλ.

Ἡ Ῥωμαϊκὴ αὕτη ἀποικία εἶνε ὁ κορμὸς τῶν σήμερον λαῶν, οἵτινες καὶ νῦν ἔτι φέρουσι τὸ τοῦ γένους αὐτῶν ὄνομα ἀποκαλούμενοι Ῥωμοῦνοι ἤτοι Ῥωμαῖοι. Ἡ δὲ πατρὶς αὐτῶν μετὰ τὴν ἕνωσιν τῶν δύο ἡγεμονιῶν ὑπὸ ἓν σκῆπτρον ἔλαβε τὸ κοινὸν ὄνομα Ῥουμανία ἢ Ῥωμανία, δηλ. Ῥωμαϊκὴ χώρα.

Ἐν τούτοις οἱ Ῥωμαῖοι δὲν ἔμειναν πάντοτε κύριοι τοῦ τόπου· τοὐναντίον ἠναγκάσθησαν νὰ τὸν ἐγκαταλείψωσι μὴ ἔχοντες τὰς ἀπαιτουμένας δυνάμεις ὅπως προασπίσωσιν αὐτὸν κατὰ τῶν βαρβάρων, ὅτε οὗτοι ἀλληλοδιαδόχως ἐπέδραμον ἐπὶ τῶν ὀχθῶν τοῦ Δουνάβεως. Οἱ Γότθοι ὑπῆρξαν ἡ ἐμπροσθοφυλακὴ τῆς μεγάλης ἐκείνης ἐπιδρομῆς. Τούτους παρηκολούθησαν οἱ Οὖνοι τοῦ Ἀττίλα, μετ' αὐτοὺς οἱ Γηπίδαι, καὶ μετ' αὐτοὺς οἱ Ἄβαροι. Ἐνόσῳ διήρκει ἡ διάβασις τῶν ὁρδῶν τούτων οἱ ἀρχαῖοι ἄποικοι προεφύλαξαν ἑαυτοὺς παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ ἢ ἀπεσύρθησαν εἰς τὰς φάραγγας τῶν ὀρέων· ἀλλ' ὅτε [δὲν εἶδον πλέον μακρὰν ἢ μόνην τὴν ἔρημον, οἱ Ῥωμοῦνοι ἐγκατέλιπον τὰ καταφύγια αὐτῶν καὶ ἐπανῆλθον, ὅπως μή ποτε πλέον ἀπομακρυνθῶσιν, εἰς τὰς ὡραίας ταύτας χώρας, ὅπου εὑρίσκομεν αὐτοὺς σήμερον.

Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἀπετέλεσαν μικρὰ κράτη· κατόπιν ὅμως ὅτε οἱ Βούλγαροι διεχύθησαν ἐπὶ τῆς Εὐρώπης ἐγένοντο σύμμαχοι αὐτῶν καὶ συνεκρότησαν μετ' αὐτῶν τὸ Βλαχο-βουλγαρικὸν κράτος, ὅπερ οὐδέποτε ἔσχε μακρὰν διάρκειαν.

Ἂν καὶ ἡ ἱστορία μνημονεύσει τῆς Βλαχίας κατὰ τὸν 18ον αἰῶνα καὶ τῆς Μολδαυΐας ἐν τῷ μέσῳ τοῦ 16ου ἡ καθαρῶς αὕτη γηπεδικὴ διαίρεσις δὲν ἐπεκτείνεται οὔτε ἐπὶ τῶν ἠθῶν οὔτε ἐπὶ τῶν συμφερόντων τῶν κατοίκων· ἴσως εἶνε κλάδοι ἑνὸς λαοῦ, ἀλλὰ πάντοτε τῆς αὐτῆς οἰκογενείας.

Οἱ τρομεροὶ αὐτῶν πόλεμοι ἐντεῦθεν μὲν κατὰ τῶν Ὀθωμανῶν, καὶ ἐκεῖθεν κατὰ τῶν Σλαβο-Πολωνῶν καὶ Οὔγγρων ὑπεχρέωσαν αὐτοὺς ὅπως τοὐλάχιστον ἐξασφαλίσωσι τὴν ἀνεξαρτησίαν των ν' ἀναγνωρίσωσιν ὡς κυριάρχον αὐτῶν τὸν Α'. Βαγιαζίτην.

Αἱ μετὰ πολλῶν Σουλτάνων συνθῆκαι τῶν Ῥουμάνων, πολλάκις ἀνανεωθεῖσαι, δὲν ἐγένοντο ταὐτοχρόνως καὶ ὑπὸ τῶν δύο ἡγεμονιῶν. Ἀλλὰ πᾶσαι αὗται ἃς οἱ διπλωμάται ἀποκαλοῦσι capitulations (συνθηκολογίας) περιέχουσι:

Α'. Τὴν ὑποχρέωσιν τῶν Βλάχων καὶ Μολδαυῶν νὰ πληρώνωσιν εἰς τοὺς Σουλτάνους ἐλαφρόν τινα φόρον. Β'. Τὸ χρέος τῶν Σουλτάνων νὰ διατηρῶσι τὴν ἀνεξαρτησίαν τῶν ἡγεμονιῶν χωρὶς νὰ δύνανται ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει ν' ἀναμιγνύωνται εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ τοὺς νόμους, τὴν διοίκησιν, τὸ ἐμπόριον, τὴν θρησκείαν· χωρὶς νὰ ἔχωσι τὸ δικαίωμα νὰ κτίζωσιν ἐπὶ οὐδενὸς οἱουδήποτε μέρους τῆς χώρας οὔτε τέμενος (τζαμί) οὔτε φρούριον.

Ἐπίσης συνεφωνήθη ὅτι ἐὰν Ὀθωμανός τις λάβῃ τὴν ἄδειαν ν' ἀποκατασταθῇ μεταξὺ τῶν Μολδο-Βλάχων δὲν δύναται νὰ ἔχῃ ἀξίωσιν εἰς οὐδὲν προνόμιον· καὶ ἐπὶ πᾶσιν ὀφείλει νὰ ὑπόκηται εἰς τοὺς νόμους.

Ἀλλὰ διὰ τῆς Ὀθωμανικῆς ταύτης κυριαρχίας δὲν ἀπήλαυσαν αἱ ἡγεμονίαι τὴν προσδοκωμένην εἰρήνην.

Οἱ πόλεμοι τῶν Οὔγγρων κατὰ τῆς Αὐστρίας, τῆς Αὐστρίας κατὰ τῶν Τούρκων, τῶν Τούρκων καθ' ὅλων τῶν χριστιανῶν γεμόνων, ὡδήγουν ἐπὶ τῶν ὀχθῶν τοῦ Δουνάβεως στίφη μαχητῶν, ὧν ἐπληρόνετο ἀκριβῶτατα ἢ ἡ διαμονὴ ἢ ἡ διάβασις.

Ἡ προστασία τῶν Τούρκων κατ' ἐπιφάνειαν μόνον ὑπῆρχεν ὁσάκις ἐπρόκειτο περὶ τῶν ἐχθρῶν των. Τοιαύτη ὑπῆρχε καὶ κατὰ τῶν ἰδίων αὐτῆς πασάδων. Διότι πολλάκις οἱ τοῦ Βιδινίου, τοῦ Ῥουτσουκίου, καὶ Σιλιστρίας διῆλθον τὸν ποταμὸν, ἐδῄωσαν τὰ περίξ, διήρπασαν τὰ ποίμνια, ἐνέπρησαν τὰς οἰκίας καὶ ἔλαβον τοὺς κατοίκους αἰχμαλώτους· αὐτὴ ἡ Ὀθωμανικὴ πύλη παρεβίασεν ἀναφανδὸν τὰς συνθήκας, ἀνεγείρασα παρὰ τοὺς ὅρους φρούρια ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῶν ἡγεμονιῶν· ἐπὶ παραδείγματι τὸ Γιούργεβον καὶ τὴν Βραΐλαν ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως, καὶ τὸ Βένδερ καὶ Choisin ἐπὶ τοῦ Δνιέστερ.

Πολλοὶ ἀρχηγοὶ τῶν Ῥωμούνων ὥπλισαν τοὺς συμπατριώτας των πρὸς ἄμυναν τῆς ἀνεξαρτησίας των. Ὁ περιφημότερος τῶν ἀρχηγῶν τούτων ὑπῆρξε Μιχαὴλ ὁ Γενναῖος. Κατὰ τὸν 17ον αἰῶνα κατέστρεψε στρατὸν τουρκικὸν τετράκις ἀνώτερον τοῦ ἰδικοῦ του ἐν τοῖς ἔλεσι τοῦ Καλουγαρίνου, ὑπὲρ τοὺς εἴκοσι πολέμους συνεκρότησε κατὰ τῶν Τούρκων, Οὔγγρων καὶ Ταρτάρων, μαχόμενος ὑπὲρ τῆς Ῥουμανικῆς ἐθνικότητος ὑπὸ μίαν μόνην κυβέρνησιν καὶ ἀείποτε νικητὴς συνήνωσεν ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν του τὴν Βλαχίαν, Μολδαυΐα καὶ αὐτὴν τὴν Τρανσυλβανίαν, ἥτοι κάτοικοι εἰσὶ τῆς αὐτῆς καταγωγῆς.

Ἡ Ῥωμανία ἤθελεν ἀναγνωρίσει ἰσχυρὰ ἐὰν ἡ Αὐστρία θορυβηθεῖσα δι' [illegible] δυσφρονήσει τὸν Μιχαὴλ διά τινας Οὔγγρου.

Ὁ θάνατος τοῦ Μιχαὴλ συνεπάγετο διαμελισμοὺς· αἱ ἡγεμονίαι ἀντὶ νὰ μένωσιν ἡνωμέναι ἀλληλομάχησαν καὶ ἡ Πύλη ἐπωφελουμένη ἐκ τῶν ἐσωτερικῶν ἐρίδων κοῦζησε τοὺς φόρους, ἔπαυσε τοὺς Ὁσποδάρους (ἡγεμόνας) τοὺς δὲ θρόνους αὐτῶν ἐξέδοτο εἰς πλειοδοσίαν ἀναβιβάζουσα ἐπ' αὐτῶν τοὺς ὑποσχομένους αὐτοὺς μείζονα φόρον καὶ ἀποβάλλουσα αὐτῇ ἐὰν κατ' ἔτος δὲν ἐπλήρονον πλείονα. Αἱ ἡγεμονίαι ἡμέρᾳ τῇ ἡμέρᾳ κατέπιπτον οἰκονομικῶς ἕνεκα τῶν καταθλιπτικῶν φορολογιῶν τῶν ἡγεμόνων των, οἵτινες ἔζων μεγαλοπρεπῶς ὡς οἱ πασάδες τῆς Ἀνατολῆς ἐν μεγάροις λαμπροτάτοις ἐνῷ οἱ χωρικοὶ δὲν εἶχον οὔτε καλύβην.

Ἐννοεῖται ὅτι οἱ Ῥωμοῦνοι ἐζήτησαν πανταχόθεν ὑποστήριξιν. Δημήτριος Καντιμίρος ἐκ Μολδαυίας καὶ Βραγκοβάνος ἐκ Βλαχίας προῆλθον εἰς διαπραγματεύσεις μετὰ τοῦ Μεγάλου Πέτρου, ὅστις εἰσῆλθεν εἰς τὰς ἡγεμονίας μετὰ τοῦ στρατοῦ του, ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθη νὰ διατηρηθῇ· ὑπῆρξε δὲ λίαν εὐτυχὴς δυνηθεὶς, χάρις εἰς τὴν Αἰκατερίνην, νὰ σωθῇ, καὶ ἀναμφιβόλως ἤθελε καταστραφῇ ἄνευ τῆς τυφλώσεως καὶ τῆς φιλοδοξίας τοῦ στρατηγοῦ τῶν ἐχθρῶν.

Ὁ Καντιμίρος ἐξορισθεὶς μετὰ τοῦ Βραγκοβάνου ὑπέδειξαν εἰς τὴν μεγαλουργὸν διάνοιαν τοῦ μεγάλου Πέτρου, ὅστις ὠνειρεύετο τὴν κατάκτησιν τῆς Κ]πόλεως, ὅτι, ὅπως κατορθώσῃ, τοῦτο ὁ πρῶτος σταθμὸς ὑπῆρχεν ἐν ταῖς παραδουναβίαις ἡγεμονίαις· διότι ἐν μέσῳ τῶν γονίμων αὐτῆς χωρῶν ἦτο ὡς νὰ ἐστρατοπέδευέ τις ἐν μέσῳ ἀποθήκης ἐφοδίων καὶ ὅτι ὡς θέσις στρατηγικὴ εἶχε διὰ μὲν τῶν Καρπαθίων γραμμὴν ἀμυντικὴν κατὰ τῆς Αὐστρίας, διὰ τοῦ Δουναβέως γραμμὴν προσβολῆς κατὰ τῆς Τουρκίας καὶ τέλος διὰ τοῦ Δνιέστερ συγκοινωνίαν μετὰ τῆς Ῥωσσίας.

Ἐν τούτοις ἡ Πύλη, μετὰ δυσαρεσκείας ἰδοῦσα τὰ δύο της ταῦτα πλάσματα συνυθικολογοῦντα μετὰ τοῦ Μεγάλου Πέτρου τοῦ ἐχθροῦ της, ἀπέβαλε τοὺς ἡγεμόνας αὐτῶν καὶ ἀντὶ νὰ ἐνεργήσῃ μετὰ πλείονος πραότητος καὶ δικαιοσύνης ὅπως ἀφαιρέσῃ ἀπ' αὐτῶν πᾶσαν πρόφασιν τοῦ νὰ ζητῶσιν ἕτερον προστάτην ἥττω πλεονέκτην καὶ μᾶλλον ἰσχυρὸν, αὕτη οὐδὲ κατ' ἐπιφάνειαν πλέον ἐσεβάσθη τὰς συνθήκας ἰσχυριζομένη ὅτι κατελύθησαν ὑπὸ τῆς προδοσίας τοῦ Βραγκοβάνου καὶ Καντιμίρου.

«Δὲν θὰ ἔχετε πλέον ὁμοεθνεῖς ἡγεμόνας, εἶπον οἱ Τοῦρκοι τοῖς Μολδο-Βλάχοις, ἀλλ' ἄνδρας, ἀξίους τῆς ἐμπιστοσύνης ἡμῶν· οὗτοι θέλουσι διατηρήσει ἡμᾶς ἐντὸς τῶν καθηκόντων σας, τὰ ὁποῖα ἐλησμονήσατε, καὶ σᾶς διδάξει νὰ σέβεσθε τὰ δικαιώματά μας, ἅτινα λίαν παρεγνωρίσατε».

Τότε ἀπέστειλεν ἡ Πύλη εἰς τὰς ἡγεμονίας ὡς τοποτηρητὰς ἢ μᾶλλον γενικοὺς ἐνοικιαστὰς τοὺς Φαναριώτας, εἰς οὓς διακρίνασα καὶ εὐφυΐαν ἱκανὴν καὶ εἰλικρίνειαν εἶχε μεταχειρισθῆ ὡς Διερμηνεῖς καὶ οὕτω βαθμηδὸν ὑποσκελίσαντες τοὺς Ἰουδαίους καὶ τοὺς ἀρνησιθρήσκους ἐκ τῶν χριστιανῶν ἀνῆλθον εἰς τὴν ἐξουσίαν. Δι' ἡμᾶς ἡ ἐποχὴ αὕτη εἶνε λίαν σπουδαία διότι τῆς περιστάσεως ταύτης ἐπωφεληθέντες οἱ ἐκ Φαναρίου οὗτοι ὁμογενεῖς, καθ' ὧν τοιαῦτα εἶπον καὶ ἔγραψαν ξένοι τε καὶ ἡμέτεροι μετεβίβασαν εἰς τόπον ἀσφαλέστερον καὶ μεταξὺ ὁμοθρήσκων τὸ κέντρον τῆς διὰ τῆς διαδόσεως τῶν φώτων ἐξηγέρσεως τοῦ ὑπὸ τὴν Τουρκικὴν πιέσιν καὶ σκληρότητα ἐξαντληθέντος καὶ οἱονεὶ νεκρωθέντος ἡμετέρου ἔθνους. Βεβαίως δὲν ἦσαν ἄνθρωποι ἄνευ ἐλαττωμάτων καὶ ἴσως μεγάλων. Ἀλλ' ὁμολογουμένως ἦσαν οἱ εὐφυέστεροι καὶ ἱκανότεροι τοῦ ἡμετέρου ἔθνους καὶ εἰς αὐτοὺς ὀφείλει πολύ, διότι μὲ ὅλα τὰ ἐλαττώματά των δὲν ὀπισθοδρόμησαν ἀπέναντι τῶν μεγαλειτέρων θυσιῶν προκειμένου περὶ ἐθνικῆς ὠφελείας.

Νομίζομεν ὅτι καὶ αὐτοὶ οἱ Ῥωμοῦνοι ἀνεγνώρισαν ἤδη ὅτι ἡ κατ' αὐτῶν καταφορὰ ἦτο ὅλως ἄδικος καὶ ἀδικαιολόγητος, διότι ὅτι καλὸν ἔχουν ἢ ἀπέκτησαν ὀφείλουσιν αὐτὸ εἰς τὰς οἱαοδήποτε ἐνεργείας αὐτῶν. Καίτοι διορισθέντες ὅπως καταθλίψωσι καὶ φορολογήσωσιν αὐτοὺς τοὐναντίον οὗτοι προσηνέχθησαν αὐτοῖς μετὰ πλείονος τῶν συμπατριωτῶν αὐτῶν ἡγεμόνων πραότητος καὶ φιλοπατρίας καὶ κατέβαλον πᾶσαν προσπάθειαν ὅπως ἐν τῇ κολυμβήθρᾳ τοῖς Ἑλληνικῆς παιδείας ἀναζωογονήσωσι καὶ καταστήσωσιν αὐτοὺς ἀξίους καλλιτέρου μέλλοντος. Δυστυχῶς παρεξηγήθησαν καὶ μετὰ παρέλευσιν οὐ πολλοῦ χρόνου ἤρξαντο ἐνέργειαι πρὸς κατάργησιν τοῦ μέτρου τούτου τῆς Πύλης. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἐζήτησαν τὴν Γερμανικὴν προστασίαν, ἥτις ἐν τῇ βραχείᾳ αὐτῆς διαρκείᾳ οὐδὲν ἄλλο ἔσχε δι' αὐτοὺς ἀποτέλεσμα ἢ τὴν πρόσκτησιν τοῦ Βανάτου τῆς Τεμεσβάρης, κατοικουμένου ὑπὸ 1,200,000 Ῥωμούνων, καὶ τέλος τὴν Ῥωσσικὴν προστασίαν, ἥτις, διὰ τῆς συνθήκης τοῦ Καϊναρτζικίου τὸ 1774 ἐπεδείξατο αὐτοῖς ζωηρὰ αἰσθήματα συμπαθείας καὶ φιλανθρωπίας.

Τὸ κυριαρχικὸν δικαίωμα τῆς Πύλης καὶ τὸ δικαίωμα τῆς ἐπεμβάσεως τῆς Ῥωσσίας νέαν ἐδημιούργησαν κατάστασιν ὑπὸ τὴν ὁποίαν αἱ ἐπαρχίαι αὗται καταλαμβανόμεναι ὁτὲ μὲν παρ' αὐτῶν καὶ ὁτὲ παρ' ἐκείνων, καταβιβρωσκόμεναι ἀλληλοδιαδόχως ὑπὸ τῶν μὲν καὶ τῶν δὲ, ὑπεβάλλοντο ἀκαταπαύστως εἰς πάντα τὰ εἴδη τῆς φορολογίας ὡς καὶ εἰς πάντα τὰ εἴδη τῆς αὐθαιρεσίας καὶ σκληρότητος. Ἡ διαδοχὴ αὕτη τῶν δυστυχιῶν δὲν κατέπαυσν ἢ διὰ τῆς συνθήκης τῆς Ἀδριανουπόλεως τὴν 11 Σεπτεμβρίου 1829.

Δυνάμει τῶν ὅρων τῆς συνθήκης ταύτης τὰ ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Δουναβέως καὶ ἐπὶ τοῦ Προύτου Τουρκικὰ φρούρια καθηρέθησαν καὶ τὸ κατεχόμενον ὑπ' αὐτῶν ἔδαφος ἀπεδόθη εἰς τὰς ἡγεμονίας. Ἡ Πύλη ἀπεκδύεται τοῦ δικαιώματος τοῦ νὰ προσδιορίζῃ τὴν τιμὴν τῶν σιτηρῶν καὶ συναινεῖ εἰς τὴν ἐλευθερίαν τοῦ ἐμπορίου· Οἱ Ὀσποδάροι διορίζονται ἰσόβιοι καὶ ὑπὸ τοῦ τόπου. Πρὸς ἀνταμοιβὴν τῶν ἐγκαταλειπομένων δικαιωμάτων της ἡ Πύλη θέλει λαμβάνει τακτικὸν καὶ ὡρισμένον φόρον. Ἡ δὲ Ῥωσσία διὰ τοῦ ἄρθρ. 5 ἐγγυᾶται περὶ τῆς ἐκτελέσεως τῆς συνθήκης.

Ἀλλ' αὕτη ἐπιφυλάττεται νὰ παρεμβαίνῃ ἐὰν ἡ συνθήκη δὲν ἐξετελεῖτο· καὶ ἐν πάσῃ περιπτώσει νὰ κατάσχῃ τὰς ἡγεμονίας λόγῳ παρακαταθήκης μέχρις ἐντελοῦς ἀποπληρωμῆς τῶν ἐξόδων τοῦ πολέμου. Ἐκτὸς τούτου εἰς τὴν Ῥωσσίαν ἀνετίθετο ὁ σχηματισμὸς καὶ ἡ διεύθυνσις τῆς ἐπιφορτισθησομένης τὴν σύνταξιν τοῦ ὀργανικοῦ κανονισμοῦ ἐπιτροπῆς, καθ' ὃν τοῦ λοιποῦ ὤφειλον νὰ διοικῶνται αἱ ἡγεμονίαι τῆς Μολδαυίας καὶ Βλαχίας.

Ὁ Ῥῶσσος στρατηγὸς Κισσελὲφ ἐπεφορτίσθη νὰ διοικήσῃ τὸν τόπον μέχρι τῆς ἀποπερατώσεως τοῦ συνταγματικοῦ κανονισμοῦ· αἱ παρ' αὐτοῦ εἰσαχθεῖσαι εἰς τὸ πολίτευμα ἐθνικαὶ βελτιώσεις ὑπῆρξαν ἀληθῆ εὐεργετήματα διὰ τὸν τόπον· ἦσαν δὲ ταῦτα ὀργανισμὸς τῶν δικαστηρίων, τῶν σχολείων, τοῦ στρατοῦ, θεμελίωσις τοῦ λιμένος τῆς Ἰμβραΐλας, μεταμόρφωσις εἰς πόλεις τῶν φρουρίων τοῦ Δουνάβεως, ἀνάπτυξις τῆς γεωργίας καὶ τοῦ ἐμπορίου. Ἐφαίνετο διαφλεγόμενος ἐκ τῆς ἐπιθυμίας τοῦ νὰ παρέξῃ εἰς τὴν ὡραίαν ταύτην χώραν εὐημερίαν, ἣν οἱ δυστυχεῖς Ῥωμοῦνοι πρὸ πολλοῦ δὲν εἶχον γευσθῆ.

Ἐν τῷ προοιμίῳ τοῦ κανονισμοῦ τὸ δικαίωμα τῆς προστασίας προσηνέχθη τῇ Ῥωσσίᾳ· ἡ Τουρκία ἀνεγνώρισε τὸ δικαίωμα τοῦτο καὶ ἐπεκύρωσεν αὐτὸ ὑπογράφουσα τὴν συνθήκην τῆς Πετρουπόλεως τῆς 29 Ἰανουαρίου 1834. Ἐν τούτοις οὐδ' ὁ κυρίαρχος οὐδ' ὁ προστάτης ἐσεβάσθησαν τὸν κανονισμὸν ἐν τοῖς σπουδαιοτέροις τῶν ἄρθρων του καὶ ὅτε ἐπρόκειτο περὶ ἐκλογῆς τῶν Ὀσποδάρων, ἐπετύγχανε πάντοτε ὁ εὐνοούμενος τῆς Ῥωσσίας.

Ἐν τούτοις ὁ Ῥωσσικὸς στρατὸς ἐγκατέλιπε τὰς ἡγεμονίας καὶ ὁ στρατηγὸς Κισσελὲφ ἀνεχώρησε μετ' αὐτοῦ. Οἱ νέοι Ὀσποδάροι ἐθεωροῦντο νευρόσπαστα τῆς Ῥωσσίας· ἐσχηματίσθησαν κόμματα· αἱ φορολογίαι ἐξηκολούθησαν, τὰ δὲ πράγματα ἔφθασαν εἰς τοιοῦτο σημεῖον ὥστε ἕκαστος ἐζήτει μεταβολὴν καταστάσεως ὅτε κατὰ τὸ 1848 ἐξεράγη ἡ Γαλλικὴ ἐπαναστάσις, ἣν παρηκολούθησαν ἡ Μολδο-Βλαχική.

Ἂν καὶ τὸ κίνημα τοῦτο ἐγένετο κατὰ μόνων τῶν Ῥώσσων, ἐντούτοις οἱ Τοῦρκοι ἐπεφορτίσθησαν νὰ καταπαύσωσιν αὐτόν. Καὶ τότε, ἄνευ τῆς ἐλαχίστης πραγματικῆς αἰτίας τρομερὰ σφαγὴ διεπράχθη ἐν τοῖς στρατῶσι τοῦ Βουκουρεστίου. Διαβᾶται ἐκρατήθησαν καὶ ἠρευνήθησαν ἐν μέσῳ τῶν ὁδῶν, ἀποθῆκαι κατεστράφησαν, οἰκίαν ἐλαφυραγωγήθησαν, ἐκκλησίαι ἐσυλήθησαν κτλ. Οἱ Τοῦρκοι προσηνέχθησαν ὡς Τοῦρκοι.

Τότε οἱ Ῥῶσσοι εἰσῆλθον κατ' ἐπιφάνειαν μὲν ὡς ἐλευθερωταί, πράγματι ὅμως ὅπως καταστρέψωσιν ἐντελῶς τοὺς ἐπαναστάτας ἡνωμένους εἰς μέγαν ἀριθμὸν ὑπὸ τὸν ἀρχηγὸν Μάγκιερον ἐν τῇ μικρᾷ Βλαχίᾳ. Ὁ στρατὸς οὗτος τῶν δραστηρίων καὶ ἀποφασισμένων ἀνδρῶν μετὰ ματαίαν πρὸς τοὺς Τούρκους πρόσκλησιν ἐβάδισε κατὰ τῶν Ῥώσσων· ἀλλ', ἐπὶ ταῖς παραστάσεσι τοῦ προξένου τῆς Ἀγγλίας, ὅστις ἐφαίνετο ὑποσχόμενος τοῖς Ῥωμούνοις τὴν ὑποστήριξιν τῆς Ἀγγλίας καὶ Εὐρώπης, ὁ Μάγγιερος τοὺς παρεκάλεσε νὰ διασκορπισθῶσιν, ὅπερ καὶ ἔπραξαν καὶ οἱ μὲν χωρικοὶ ἐπανῆλθον εἰς τὰς οἰκίας των, οἱ δὲ στρατιῶται εἰς Βουκουρέστιον.

Ἡ σύμβασις τοῦ Βαλτᾶ Λιμὰν ἥτις ὑπεγράφη τὴν 1 Ἰουνίου 1849, συνεπείᾳ τῶν τελευταίων τούτων συμβάντων ἀφήρεσεν ἀπὸ τῶν Ῥωμούνων τὰς τελευταίας ἐγγυήσεις τῆς ἀνεξαρτησίας αὐτῶν.

Ὅτε οἱ Ῥῶσσοι ἐν ἀρχῇ τοῦ Κριμαϊκοῦ πολέμου κατέλαβον τὰς ἡγεμονίας, ἡ Πύλη

ἐσκέφθη νὰ ἀπαλλάξῃ αὐτὰς πάσης κυριαρχίας ἐπὶ τῷ ὅρῳ νὰ ἐγερθῶσι πανσπουδὶ καὶ πολεμήσωσι τοὺς 'Ρώσσους· ἀλλ' ἡ Αὐστρία παρεκώλυσε τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ σχεδίου τούτου καὶ αἱ δυστυχεῖς ἡγεμονίαι ἔσχον τὴν εὐτυχίαν νὰ ὑποστῶσι τὴν καταστρεπτικὴν παρουσίαν τῶν 'Ρωσσικῶν στρατευμάτων καὶ κατόπι τὴν ἔτι καταστρεπτικωτέραν τῶν Αὐστριακῶν. 'Οπωσδήποτε ἐκ τοῦ πολέμου τούτου εἰσὶν ἴσως οἱ μόνοι ὠφεληθέντες διότι τὰ ὅρια αὐτῶν ἐξηπάνθησαν ἐκ μέρους τοῦ Δουνάβεως ὑποχρεωθείσης τῆς 'Ρωσσίας χάριν αὐτῶν νὰ ἐγκαταλείψῃ ἱκανὴν λωρίδα γῆς· καὶ ν' ἀπαλλαχθῶσιν ἅπαξ διὰ παντὸς τῆς λόγῳ προστασίας ἢ σωτηρίας καταλήψεως αὐτῶν ὁτὲ ὑπὸ ταύτης καὶ ὁτὲ ὑπ' ἐκείνης τῶν δυνάμεως. Προσέτι ἐπὶ τῇ βάσει τῆς συνθήκης τῶν Παρισίων τῆς 30 Μαρτίου 1856 ἀπέκτησαν λίαν φιλελεύθερον συνταγματικὸν πολίτευμα, καθ' ὃ μέχρι τοῦδε διοικοῦνται βεβαίως οὐχὶ ἄνευ δυσκολιῶν, αἵτινες προέρχονται ἴσως διότι λίαν προώρως ἐξελέξαντο τοιοῦτον πολίτευμα ὅπερ ἀπαντεῖ ἠθικὴν καὶ πνευματικὴν μόρφωσιν, ἥτις δυστυχῶς εἰσέτι δὲν ἐγενικεύθη παρὰ τῷ λαῷ.

Τὴν 5|17 'Ιανουαρίου 1859 ἐξελέχθη ἡγεμὼν ἀμφοτέρων τῶν ἡγεμονιῶν ὑπό τε τῆς Μολδαυικῆς καὶ Βλαχικῆς Συνελεύσεως ὁ συνταγματάρχης Κούζας ὅστις διοικήσας ἀθλίως τὸν τόπον παρὰ τὰς προσδοκίας τῶν ἐκλεξάντων αὐτὸν, καθηρέθη τὸ 1867 ἀντ' αὐτοῦ δ' ἐξηλέχθη κατόπιν ἐναντίον τῶν συνθηκῶν καὶ τῶν ἐν ταῖς διασκέψεσι τῶν Παρισίων ἀπεφασισμένων ὁ νῦν ἡγεμὼν Κάρολος ἐκ τῆς Γερμανικῆς, καὶ συγγενικῆς τῇ Ρωσσίᾳ οἰκογενείας τῶν Χοχέντζορλερ, ἀλλὰ δυστυχῶς ἡ διαμάχη τῶν κομμάτων εἶνε τοσοῦτον ζωηρὰ ὥστε ὑπάρχει φόβος μὴ ἀναγκασθῇ ταχέως νὰ παραιτηθῇ. Τοιαύτη ἡ περιληπτικὴ ἱστορία τοῦ ἔθνους τούτου, ὅπερ ἂν σωφρονῇ δύναται νὰ ἐλπίζῃ καλλιτέραν τύχην, ἀλλ' ἐὰν σωφρονῇ.

Μ...

ΟΙ ΕΛΕΦΑΝΤΕΣ

[Josph Mery].

I. — *Μηησικακία Ἐλέφαντος.*

—

Κατὰ τὴν ἐν 'Ηρακλείᾳ μάχην, ὁ βασιλεὺς τῆς 'Ηπείρου Πύρρος εἶχεν ἱππικὸν ὁλόκληρον ἐξ ἐλεφάντων· ὅτε δὲ πᾶσαι αἱ προβοσκιδοφόροι ἐκεῖναι μοῖραι ἐπετέθησαν κατὰ τῶν 'Ρωμαίων, τὸ ἔδαφος ἐκ βάθρων κλονισθὲν παρ'ὀλίγον, αὐτὸ τοῦτο, νὰ διερρύγνυτο.

Εἰς τὰ ἐν 'Ρώμῃ τοῦ Τίτου καὶ εἰς τὰ τοῦ Αὐτοκράτορος Γάλλου, ἐν Ἀραλέταις, ἱπποδρόμια, οἱ θηριοτρόφοι ἐφύλαττον ἑκατοντάδας ὅλας ἐλεφάντων. 'Ο ῥωμαϊκὸς λαὸς κατηνάλου μέγιστον ἀριθμὸν ἐκ τῶν κολοσσῶν τούτων. Ὅταν δὲ ἡ προμήθεια ἐξηντλῆτο, οἱ ἄρχοντες, οἱ ἐπιτετραμμένοι τὰς δημοσίους διασκεδάσεις, ἔγραφον ἁπλῶς πρὸς τὸν ἐν Ἀφρικῇ ἔπαρχον τὰ ὀλίγιστα ταῦτα: «'Ο Βασιλεὺς-λαὸς στερεῖται ἐλεφάντων», — καὶ παραχρῆμα ὁ ἀγαθὸς ἐκεῖνος ἔπαρχος διέτασσε θήρας, παγίδας καὶ ἐνέδρας, μετὰ παρέλευσιν δὲ ἑνὸς καὶ μόνου μηνὸς ἔπεμπεν ὡς ἐμπροσθοφυλακὴν διὰ πλοίων ἐξ Ὠστίας, Ἀντίου καὶ Μασσαλίας ἑκατοντάδα τινὰ ἐλεφάντων, ὅπως καθησυχάσῃ κἄπως τὴν ἀνυπομονησίαν τοῦ κυριάρχου Δήμου.

Ἰδὲ πόσον οἱ καιροὶ μετεβλήθησαν! Φεῦ! τὸ εὐγενὲς τῶν ζώων τούτων γένος κινδυνεύει νὰ σβεσθῇ παντελῶς καὶ νὰ περιέλθῃ εἰς κατάστασιν σφιγκός. Ἀπὸ τῆς ἐν 'Ηρακλείᾳ μάχης καὶ τῶν ἐν τοῖς ἱπποδρομίοις ἀγώνων, ἐλέφας κατέστη τι ὄντως σπάνιον. Σήμερον διὰ νὰ ἴδῃ τις ἕνα τῶν κολοσσῶν τούτων πρέπει νὰ πληρώσῃ, διότι δὲν τρέχουσι πλέον εἰς τὰς ὁδοὺς, ὡς ἄλλοτε. Ἐὰν δὲ οἱ ἡμέτεροι ἄρχοντες, οἱ ἐπιφορτισμένοι τὰς ἡμετέρας διασκεδάσεις ἔγραφόν ποτε πρὸς τὸν Διοικητὴν τῆς Ἀλγερίας νὰ πέμψῃ αὐτοῖς τριάδα μόνην ἐλεφάντων, ὁ Διοικητὴς θὰ ἐνόμιζεν ὅτι οἱ ἀγαθοὶ αὐτοὶ ἄνθρωποι ἐξέστησαν βεβαίως τὰς φρένας.

Ἄφες τὴν νέαν ταύτην ἐποχὴν τοῦ ἀτμοῦ καὶ τῶν σιδηροδρόμων νὰ προχωρήσῃ, ἄφες τὸν πολιτισμὸν νὰ κατακλύσῃ τὰ δάση καὶ τὰς παρθένους κοιλάδας, καὶ ὁ ἐλέφας θὰ ἐκλείψῃ, ὅπως ἐξέλιπε καὶ ὁ προπάτωρ αὐτοῦ μαστόδους. Οἱ ἔγγονοι ἡμῶν θὰ μεταβαίνωσιν ἵνα θαυμάζωσι τοὺς κολοσσοὺς τούτους ἐν τῷ Ζωολογικῷ Κήπῳ ἀλλὰ οἱ ἐλέφαντές των θὰ ὦσιν ἀκίνητοι, τεταριχευμένοι!

Καιρὸς νῦν, ἵνα λαλοῦντες μετὰ τῆς λεπτομερεστέρας ἀκριβείας περὶ τῶν ὄντων τούτων, ἅτινα ἐγὼ δὲν τολμῶ ν'ἀποκαλέσω κτήνη, ἀναπληρώσωμεν τὰ ὑπὸ τῶν φυσιοδιφῶν ἀφεθέντα τοσαῦτα κενά. *Θὰ γράψωσί ποτε τὴν τελευταίαν περὶ τοῦ ἀνθρώπου λέξιν*, εἶπε σοφός τις Ἰνδὸς, *περὶ τοῦ ἐλέφαντος, ποτέ.* Εἴπωμεν κἂν τὴν προτελευταίαν.

'Ο ἐξ ἐπαγγέλματος φυσιοδίφης νομίζει ὅτι λέγει τὰ πάντα, ἀφοῦ γράψῃ τὰς ὀλίγας ταύτας λέξεις. *'Ο ἐλέφας εἶναι γιγαντιαῖον ζῶον, τὸ μέγιστον ἴσως τῆς δημιουργίας. Εἶναι δυσειδὴς τὴν ὄψιν καὶ ἀποτρόπαιος. Ἔχει τὸ δέρμα ῥικνὸν, τὰ ὦτα εὐρέα, τοὺς ὀφθαλμοὺς μικρούς, ἀντὶ δὲ ῥινὸς, προβοσκίδα. Εἶναι δὲ καρποφάγος, ἥπιος καὶ ἐπιδεκτικὸς ἐκπαιδεύσεως.*

Ἤδη λοιπὸν, ὅτε οἱ ἐλέφαντες πρόκειται ἴσως νὰ ἐκλείψωσιν, εἶναι εἴπερ ποτε καὶ ἄλλοτε ἀναγκαῖον νὰ λαλήσωμεν περὶ αὐτῶν διὰ καταλληλοτέρας γλώσσης· δὲν πρέπει νὰ εἰσαγάγωμεν τοὺς ἡμετέρους ἐγγόνους εἰς πλάνην τινα, ἢ νὰ δώσωμεν αὐτοῖς ἀτελεῖς πληροφορίας.

Οἱ ἐλέφαντες ὑπῆρξαν ἀείποτε δι' ἐμὲ ἀντικείμενον ἰδιαζούσης μελέτης. Πλείστους φίλους ἠρίθμησα ἐκ τῆς εὐγενοῦς ταύτης πατριᾶς, κατὰ δὲ τοὺς εὐτυχεῖς χρόνους, καθ'οὓς μοὶ παρείχετο σχολή τις, διηρχόμην πέντε καὶ ἓξ ἐνίοτε ὥρας καθ' ἑκάστην ἐν τῷ Βοτανικῷ, συναναστρεφόμενος τὸν ἐν αὐτῷ ὑπάρχοντα ἐλέφαντα. 'Ο κολοσσὸς ἠξίου νὰ μὲ παρατηρῇ ἐν τῷ πλήθει τῶν αὐλικῶν του, τιμὴ, ἥτις καὶ διήγειρε πολλὰς ὑποκώφους ζηλοτυπίας, καθόσον ἡ εὔνοια ἔχει παντοῦ τὰς θυέλλας της.

Κατὰ τὸ ἔαρ τοῦ 1832, παρ' ὀλίγον νὰ πληρώσω πολὺ ἀκριβὰ τὴν τιμητικὴν ταύτην φιλίαν ἐλέφαντος. 'Ο τότε διαιτώμενος ἐν τῷ Βοτανικῷ ἦτο ἐξαίσιόν τι ὄν, καὶ ἐκαλεῖτο, ὅπως καὶ ὁ ἐν τῷ μυθιστορήματι τῆς *Φ.Ιωρίδος* μνημονευόμενος, *Ἰεμιδάρ.* Δὲν θέλω νὰ συκοφαντήσω παντελῶς — Θεὸς φυλάξοι! — τὸν πτωχὸν 'Ιεμιδάρ, ἂν σᾶς εἴπω ὅτι πρὸς διατήρησιν τῆς κολακευτικῆς ταύτης φιλίας ἐδαπάνουν δύω περίπου φράγκα καθ' ἑκάστην εἰς πλακούντια καὶ καρπούς. Τὰ ζῶα, φεῦ! δὲν εἶναι ἄνθρωποι, καὶ πρέπει νὰ τὰ δελεάζῃς διὰ μεγαλοδωριῶν. 'Ο 'Ιεμιδὰρ μὲ ἀνεγνώριζεν ἀπὸ μακρὰν καὶ ἐκ μόνου τοῦ κρότου τῶν βημάτων μου· περιεφρόνει πάραυτα τοὺς γλίσχρους μυιοχαύτας οἵτινες, πρὸς ἐμπαιγμὸν ἴσως, τῷ προσέφερον φύλλα καστανέας καὶ ἀνύψου τὴν προβοσκίδα του ὑπὲρ τὰς κιγκλίδας ὡσεὶ ἀνήγγειλε τὴν ἄφιξίν μου. Οἱ μυιοχαῦται μοὶ ἤνοιγον διόδον, καὶ τὸ συμπόσιον ἤρχιζεν. Ἀφοῦ αἱ προμήθειαι ἐξηντλῶντο· ἔνευον ὅτι οὐδὲν ὑπῆρχον πλέον. 'Ο ἐλέφας μου ἄφινε τὴν προβοσκίδα του νὰ καταπέσῃ εἰς δεῖγμα ἐγκαρτερήσεως, ἔπειτα ἠξίου νὰ λαμβάνῃ τὸν πίλον μου, ἢ τὴν ῥάβδον, ἢ τὸ ῥινόμακτρόν μου καὶ διεσκέδαζε μετ' αὐτῶν ὡς παιδίον μετὰ τῶν ἀθυρμάτων του. Οὐδὲν ἠδυνήθη ν' ἀλλοιώσῃ τὴν ἡμετέραν ἀμοιβαίαν φιλίαν ἀπὸ τῆς 15 Μαΐου μέχρι τῆς 26 Αὐγούστου. Ἐν διαστήματι τοσούτου χρόνου, θὰ ἠδύνατο νὰ τὰ χαλάσῃ τις μὲ εἴκοσι τοὐλάχιστον ἀνθρώπους.

Τὴν 27 Αὐγούστου, ὁ καιρὸς ἦτο ἐξαίσιος, θάλπος δὲ ἡλίου ἀφρικανοῦ κατηύφρανε τὴν θηριούπολιν τοῦ Βοτανικοῦ. Εἷς τῶν θηριοτρόφων, ὃν εἶχον διαφθείρει, μοὶ ἔνευσεν, ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ ἐπὶ τῶν βασιλικῶν ἡδονῶν ὑπουργοῦ, ἀπὸ τῆς θύρας τῶν ἀσχολουμένων εἰς τὴν θηριογραφίαν καλλιτεχνῶν, ὅτι ἡ εἴσοδος ἦν ἀπηγορευμένη εἰς τὸ κοινόν. Ἐπλησίασα.

— Ἔλθετε νὰ ἴδητε τὴν τίγριν Ζάκ εἶναι ἀξιοθαύμαστος σήμερον, ὅτε φαίνεται, ἰάθη ἀπὸ τὴν μελαγχολίαν του.

'Ο Ζάκ ἦτο ἐπίσης εἷς τῶν φίλων μου. Οὐδέποτε ἄλλοτε ὁ Βοτανικὸς ἔθρεψεν ὡραιοτέραν βεγγαλικὴν τίγριν. Μοὶ ἦτο δὲ ὑποχρεωμένος ὁ θηριωδέστατος οὗτος φίλος μου διά τινας κονίκλους καὶ τρεῖς νεαροὺς ἀλέκτορας, οὓς ἔσχον τὸ εὐτύχημα νὰ τῷ προσφέρω διαρκούσης τῆς ἀσθενείας του· ἑπομένως ἐσυνείθιζε νὰ μὲ ὑποδέχηται πάντοτε καλῶς. 'Ο Ζάκ εἶχε μεταβληθῆ

εἰς γαλῆν, ἵνα μοὶ φανῇ ἀρεστός· ἔσχον μάλιστα τὸ θάρρος τὴν ἡμέραν ἐκείνην νὰ θωπεύσω αὐτὸν καὶ νὰ περιφέρω τὴν χεῖρα μου ἐπὶ τῆς ἀγρίας δορᾶς του μετὰ τῆς αὐτῆς τόλμης, μεθ' ἧς ἤθελον πράξει τοῦτο ἐπὶ ἀγγυρανοῦ. Μετὰ παρέλευσιν ἑνὸς τετάρτου τῆς ὥρας, ὅπερ διήλθομεν μὲ τὰ ἀθῶα ταῦτα παιγνίδια, ἐξῆλθον τοῦ θηριοτροφείου, ἐφιλοδώρησα τὸν συγκαταβατικόν μου θηριοτρόφον καὶ ἔσπευσα ν' ἀγοράσω ἀπὸ τὰς πρὸ τοῦ Βοτανικοῦ ζαχαροπώλιδας τὰ συνήθη διὰ τὸν Ἰεμιδὰρ γλυκίσματα.

Ἐπισκεφθεῖτε εἰκοσάκις καὶ ἔτι πλέον τὸν κάλλιστον τῶν ἡμετέρων φίλων· οὐδέποτε θέλει σᾶς ὑποδεχθῆ μὲ παρόμοιον τρόπον! Ἐὰν τυχὸν εὕρητε αὐτὸν δύσθυμον, τεταραγμένον, περίφροντιν, ὑμεῖς δὲ τὸν ἐρωτήσατε, τί ἔχει, θὰ σᾶς ἀπαντήσῃ βεβαίως· — δὲν ἔχω τίποτε. Καὶ ἐνδέχεται νὰ μὴν ἔχῃ τίποτε πραγματικῶς· οἱ ἄνθρωποι ἔχουσι τὰς κακάς των στιγμὰς καὶ τὰς ἰδιοτροπίας των. Εἶναι λογικὰ ὄντα, καὶ τοῦτο εἶναι ἡ μόνη δικαιολόγησις, ἣν δύνανται νὰ δώσωσιν.

Τὴν φορὰν ταύτην ὁ ἐλέφας Ἰεμιδὰρ μὲ ὑπεδέχθη κάκιστα. Ἔλαβε τὸ πρῶτον προσενεχθὲν πλακούντιον καὶ ἐξηκόντισεν αὐτὸ ἐντὸς τῆς δεξαμενῆς· τῷ παρουσίασα μῆλον, ἀλλὰ καὶ ἡ ὀπώρα αὕτη ἐστάλη νὰ ἑνωθῇ μετὰ τοῦ πλακουντίου. Οἱ μικροὶ τοῦ κολοσσιαίου φίλου μου ὀφθαλμοὶ ἐστηλοῦντο ἐπ' ἐμοῦ μετ' ἀλλοκότου ἐκφράσεως· τὰ ὦτά του ἐκινοῦντο δίκην ῥιπιδίων, ἡ προβοσκίς του ἐταλαντεύετο ὡς ῥυθμότριχον ὡρολογίου. Τῷ ἐπέδειξα ἕτερον μῆλον . . . . Ὦ! τὴν φορὰν ταύτην ἐξέπεμψε σπηλαιώδη μυκηθμὸν, ὅστις μὲ ἐνέπλησε τρόμου.

—Πῶς τολμᾷς νὰ ἐμφανίζεσαι ἐνώπιόν μου; ἐφαίνετο λέγων μοι διὰ τῶν μικρῶν ὀφθαλμῶν του.

Εἶχον, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, διαπράξει ἔγκλημα ἐσχάτης κατ' ἐλέφαντος προδοσίας, καθόσον οὐδόλως μοὶ ἐπετρέπετο νὰ ὑποθέσω ἰδιοτροπίαν τινα εἰς ὃν ἐστερημένον λογικοῦ. Ἀλλὰ ποῖον ἄρά γε ἦτο τὸ ἔγκλημα τοῦτο; Ἰδοὺ τὸ ζήτημα, ὅπερ μάτην προέβαλλον ἐμαυτῷ ἀποσυρόμενος πρὸς τὰ λοιπὰ ὀπωροφάγα κτήνη.

Ἡ δυσμένεια τῶν μεγάλων ἔχει τι πάντοτε τὸ πικρόν. Ἐννοῶ τώρα τὸν ποιητὴν 'Ρακίναν, φονευόμενον ὑφ' ἑνὸς μόνου σοβαροῦ βλέμματος τοῦ ΙΔ'. Λουδοβίκου. Τοιαύτην εἰς τὰ στέρνά μου ἐγκλείων πικρίαν, ἤρχισα νὰ πλανῶμαι ὡς ἄλλη κούφη σκιὰ ἐντὸς τῆς ἐκ δρυῶν τοῦ Δωβαντῶνος λόχμης, ἐπαιτῶν ἀνακούφισίν τινα παρὰ τῆς βοτανικῆς. Ἡ νὺξ, ἡ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἀκολουθήσασα, δὲν ὑπῆρξε γαληνιωτέρα. Τρομακτικοὶ ὄνειροι ἐβασάνισαν τὸν ὕπνον μου. Μοὶ ἐφαίνετο ὅτι ἤμην ὁ ἀτρόμητος περιηγητὴς Λεβαλλιὰν, ὅτι ἐρριψοκινδύνευον ἐν τῇ ἐρήμῳ τῶν Μεγάλων Ναμακεσίων, καὶ ὅτι ζητῶν ὡς ἐκεῖνος τὸν Terracus Albus, συνηντήθην ὡς αὐτὸς, μύτην μὲ προβοσκίδα, μεθ' ἑνὸς ἐλέφαντος. Ὁ παγετὼν ἱδρῶς τῶν πυρεσσόντων ὀνείρων μὲ περιέρανεν, καὶ ἀφυπνίσθην ἀναπηδῶν καὶ παλαίων κατὰ προβοσκίδος, ἥτις περιέσφιγγεν ἤδη τὸν λαιμόν μου.

Ἡ φαντασία εὐκόλως εἰς τὰς θλίψεις παρηγορεῖται. Ἀπεφάσισα νὰ κάμω καὶ ἑτέραν ἀπόπειραν ὅπως ἀνακτήσω τὴν ἀπολεσθεῖσαν εὔνοιαν τῆς Αὐτοῦ ἐλεφαντίνης Μεγαλειότητος. Οἴμοι! ὀλίγον ἐγνώριζον τότε τὴν καρδίαν τοῦ ἐλέφαντος! Ἔθετον τὸ φιλοδίκαιον τοῦτο ζῶον εἰς τὴν αὐτὴν μὲ τὸν ἄνθρωπον μοίραν· ὑπώπτευσα τὸν φίλον μου ὡς καταληφθέντα ὑπὸ μιᾶς ἐξ ἐκείνων τῶν ἰδιοτροπιῶν, αἵτινες, προερχόμεναι πολλάκις ἐκ παραλόγου τινος ἢ καὶ παντελῶς ἀνυπάρκτου αἰτίας, τόσον συχνὰ διαταράττουσι τὰς μεταξὺ ἡμῶν τῶν εὐτελῶν ἀνθρώπων φιλίας. Ὁ σοφὸς Πάν-Ὁ Πεῖ μοὶ ἔλεγεν ἐν τῇ ἰνδικῇ αὐτοῦ βίβλῳ, ὅτι οἱ ἐλέφαντες ἦσαν θεοὶ, τοὺς ὁποίους ὁ ἄνθρωπος δύναται νὰ ἐξιλεώσῃ διὰ δώρων, καὶ ὅτι ὁ ἐλέφας Ἰριβάλτης, ὁ τοσοῦτον τῷ Θεῷ Ἴνδρᾳ προσφιλὴς, ἐν μιᾷ παραφορᾷ ὀργῆς καὶ δι' ἑνὸς τῆς προβοσκίδος του κτυπήματος ἀπέσπασε πρόρριζον τὸ ἱερὸν τῆς Ἰνδικῆς δένδρον Μαγγιὲ, ἐπανέλαβε, χάρις εἰς μίαν μόνην δρᾶκα σακχαροκαλάμων προσενεχθεῖσαν αὐτῷ ὑπὸ τῆς καλῆς Σουρσουτῆς, τὴν ἠπιότητα ἀμνοῦ. Τὸ δυσχερὲς δι' ἐμὲ τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἦτο ἡ εὕρεσις δρακὸς σακχαροκαλάμων, πρᾶγμα δυσευρετώτερον ἴσως ἐν Παρισίοις ἢ ἀγκαλὶς ὁλόκληρος ἀσπαράγκων.

Ὑπάρχουσι μὲν σακχαροκάλαμά τινα εἰς ἕνα τῶν χειμερινῶν κήπων τοῦ Βοτανικοῦ, καὶ ἔσχον μάλιστα διὰ μίαν στιγμὴν τὴν ἰδέαν νὰ διαφθείρω τὸν φύλακα, τοῦθ' ὅπερ μοὶ ἐφαίνετο εὐχαρεστότατον, διότι εὑρισκόμεθα τότε εἰς ἐποχὴν κοινοβουλευτικῆς διαφθορᾶς, ὡς ἐλέγετο πανταχόθεν· ἀλλ' ὁ φόβος μὴ τυχὸν ἤθελον ἀπαντήσει ἀδιάφθορόν τι φαινόμενον, καὶ συνεπῶς καταδιωχθῶ ἐνώπιον τοῦ Πλημμελειοδικείου ὡς ἀδέξιος διαφθορεὺς, μὲ ἀνεχαίτισεν ἐπὶ τῆς ὑελίνης θύρας τοῦ χειμερινοῦ τούτου κήπου. Οὐδένα λοιπὸν διέφθειρα, ἀλλ' ἀπεφάσισα ν' ἀντικαταστήσω τὰ σακχαροκάλαμα δι' ἄλλου ἐξαισίου φιλοδωρήματος, ὅπερ ἐσκόπευον ν' ἀγοράσω ἀπό τινα τῶν παρὰ τῷ Φραγμῷ τοῦ Φοντενεβλὼ ζαχαροπλαστῶν.

Ὁ ἐν τῷ πτωχῷ μου πνεύματι κυλινδούμενος λογισμὸς ἐφαίνετό μοι ἀποχρώντως ὀρθός. Ἐὰν ἔλεγον, κατ' ἐμαυτὸν, ἐὰν οἱ Ἰνδοὶ οἱ θέλοντες νὰ ἐξιλεώσωσι τοὺς ἐλέφαντάς των εὕρισκον εἰς τὰ δάση τῆς Βεγγάλης τὸν Ζαχαροπλάστην Φήλικα, τῆς Διόδου τῶν Πανοραμάτων, θὰ προετίμων νὰ προσφέρωσι δρᾶκα τινα γλυκυσμάτων κατασκευασμένων μεθ' ὅλης τῆς παρισινῆς τέχνης παρ' ἀγκαλίδα ὁλόκληρον καλάμων πρὸς καταπραΰνσιν τῆς ἐλεφαντείου μήνιδος· τοῦτο δὲ καὶ φιλοκαλλέστερον καὶ ἀποτελεσματικώτερον θὰ ἦτο βεβαίως. Δυστυχῶς ὅμως, ὁ ἄνθρωπος πλανᾶται πάντοτε ὁσάκις θέλῃ νὰ κρίνῃ περὶ ἐλέφαντος.

Ὅθεν ἀφίχθην κομίζων τὰ μαγειρικὰ δῶρα μου, ὑπερήφανος ὡς ὁ ὑπὸ τοῦ Ἀρταξέρξου λαβὼν ἐντολὴν νὰ διαφθείρῃ τὸν Ἱπποκράτην πρέσβυς, καθ' ὁδὸν δ' ἔσχον πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τὴν ὀλεθρίαν ἰδέαν νὰ προσφέρω εἰς τὴν εὐνοουμένην μου τίγριν ἓν ἐκ τῶν κομιζομένων πλακουντίων. — Σήμερον λέγω ὀλεθρίαν ἰδέαν, ἀλλὰ πόσον ἀπεῖχον τότε ἀπὸ τοῦ νὰ ἐννοῶ ὅλην αὐτῆς τὴν ὀλεθριότητα!

Ἅμα ὡς μὲ ἀνεγνώρισεν, ὁ ἐλέφας ἐξεπέμψε ὑπόκωφον κραυγὴν διασείσασαν τὰ εὐσέβα σπήλαιά του.

Gemituque dedere cavernae,

ὡς λέγει ὁ ὕψιστος Οὐϊργίλιος. Μάτην τῷ ἐπεδείκνυον τὰ ἐκ τοῦ Φραγμοῦ τοῦ Φεντενεβλὼ πλακούντιά μου, μοὶ ἔνευσεν ὅτι μ' ἐφοβεῖτο καὶ δῶρα φέροντα, ἵνα δὲ μὴ βλέπῃ πλέον εἰδεχθῆ νάννον ὡς ἐμὲ, ἐκλείσθη εἰς τὰ δώματιά του καὶ ἀπηξίωσε νὰ ἐξέλθῃ πλέον εἰς τὸ ὕπαιθρον.

Ἐμπλεως ἀπελπισίας διὰ τὸ δεινὸν ἐκεῖνο δυστύχημά μου, καὶ ἐρωτῶν ἐμαυτὸν ὅπως ὁ ἥρως τοῦ Κωμικοῦ Μελοδράματος· *Ποῖον ἄρα γε τὸ μυστήριον τοῦτο;* ἐτορεύθην βαρυαλγῶν πρὸς τὸν ὑπὸ τοῦ περιφήμου Μαρτίνου περιλάλητον καταστάντα λάκκον καὶ ἔρριψα τὰ πλακούντια μου εἰς τὰς ἄρκτους.

Τὰ ἠλίθια ἐκεῖνα τετράποδα τὰ κατεβρόχθισαν ἐν μιᾷ ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ ἄνευ οὐδεμιᾶς πρός με ἀβροφροσύνης.

Ὀκτὼ ἡμέρας μετὰ τὸ συμβεβηκὸς τοῦτο εὑρισκόμην, κατὰ τὴν συνήθειάν μου, εἰς τὸ Ἰταλικὸν Μελόδραμα, εἰς τὸ θεωρεῖον τοῦ Δουκὸς Σοαζέλ. Ἐδίδετο ἡ *Σεμίραμις* τοῦ Ῥοσσίνη, τοῦ θείου. Διαρκοῦντος ἑνὸς τῶν διαλειμμάτων, ὁ ἀβρόφρων Δοὺξ μοὶ ἔκαμε τὴν τιμὴν νὰ μὲ παρουσιάσῃ πρὸς τὸν Σὶρ Γουλιέλμον Βέντιγκ, τὸν μετὰ τὸν ἥλιον, βασιλέα τότε τῶν Ἰνδιῶν. Ὁ Σὶρ Γουλιέλμος ἦτο ἓν ἐκ τῶν εἰδώλων μου· ἠκολούθησα τὸν ἥρωα τοῦτον καθ' ὅλας τὰς θαυμασίας αὐτοῦ πολεμικὰς ἐκστρατείας καὶ καθ' ὅλας τὰς ἄγρας τίγρεως καὶ ἐλέφαντος, — ἀναγινώσκων αὐτὰς εἰς τὸν *Ταχυδρόμον τῆς Βεγγάλης*, ἐννοεῖται, καθόσον οὐδέποτε ἐγενόμην, δυστυχῶς! ἀρκετὰ πλούσιος ὅπως πραγματοποιήσω τὰ ἰνδικά μου ὄνειρα. Ὁμιλῶν περὶ Ἰνδικῆς ζωολογίας μετὰ τοῦ Σὶρ Γουλιέλμου, ἀγνοῶ διὰ ποίας ἀτέχνου παρεκβάσεως, διηγήθην αὐτῷ καὶ τὰς λεπτομερείας, τὰς ἀφορώσας τὴν κατ' ἐμοῦ δυσμένειαν τοῦ κολοσσιαίου φίλου μου. Ὁ ἄγγλος εὐπατρίδης, λαβὼν τὸν κόπον νὰ σκεφθῇ ἐπί τινας στιγμὰς, ἔσχε τὴν καλοσύνην νὰ μοὶ εἴπῃ τὰ ἑπόμενα.

— Ἔρχομαι ἐκ Καλκούτας, ἵνα δώσω τὴν ψῆφον μου εἰς τὸν Λόρδον Βάθορστ εἴς τι ὑπουργικὸν ζήτημα· διέρχομαι μόνον ἐκ Παρισίων, διότι ἀνάγκη νὰ ἐπανέλθω τὸ ταχύτερον εἰς Ἰνδίας. Ὅπως δήποτε, ἐδέχθην δι' αὔριον τὴν πρόσκλησιν τοῦ ἀξιοτίμου δουκὸς διὰ τὸ ἄριστον· ἐλπίζω δὲ νὰ σᾶς συναντήσω εἰς Λοῦβρον, καθόσον ὁ Κύριος Περμαντιὲ μοὶ εἶπεν ὅτι ὑπάγετε ἐκεῖ καθ' ἑκάστην πρωΐαν.

Ὁ Σὶρ Γουλιέλμος οὐδὲ λέξιν μοὶ εἶπε περὶ τοῦ ἐλέφαντος, ὅπερ ὀλίγον μὲ ἐξέπληξε. Γνωρίζω τοὺς ἄγγλους· οὐδέποτε

θέλουσι νὰ ἐκτεθοῦν διὰ ταχείας ἀπαντήσεως. Περιέμεινα λοιπὸν τὸ πρόγευμα τῆς ἐπαύριον.

Ἅμα τὸ ἐν Λούβρῳ ὡρολόγιον ἐσήμαινε τὴν ἑνδεκάτην, οἱ δαιτυμόνες τοῦ Δουκὸς Σοαζὲλ ἔπρεπεν ἀνυπερθέτως νὰ παρακαθήσωσιν εἰς τὴν τράπεζαν. Οὐδέποτε ἐπιτρέπετο στιγμὴ κἂν ἀργοπορίας. Ὁ ἥλιος ἐκυβέρνα τὸν Λαπὲτ καὶ ὁ Λαπὲτ ἐκυβέρνα τὸν Διοικητὴν τοῦ Παλατίου. Ἀγαπῶ τὴν ἀκρίβειαν τῆς τραπέζης, τῆς πραγματικῆς ταύτης ἀνάγκης τοῦ βίου, τῆς μόνης ἐπιτρεπούσης ἡμῖν νὰ ὦμεν ἀνακριβεῖς εἰς οἱανδήποτε ὑπόθεσίν μας. Ἐπὶ πενταετίαν ὅλην, οὐδέποτε, συνῳδὰ τῇ ἀρχῇ μου ταύτῃ, ἔλειψα ἀπὸ τοῦ Λούβρου τὸ πρόγευμα. Φεῦ! αἱ καλαὶ ἐκεῖναι ἡμέραι παρῆλθον ἀνεπιστρεπτεί! Ὁ ἑκατομμυριοῦχος δὲν ἀριστεῖ πλέον· — *τρώγει μίαν βουκιὰν ἐπὶ τῶν δακτύλων* καὶ τρέχει εἰς τὰς ὑποθέσεις του. Ποῖος ἐκ τῶν καθ' ἡμᾶς Λουκούλλων σκέπτεται σήμερον νὰ συναθροίζῃ ἀνὰ πᾶσαν πρωΐαν δεκαπεντάδα εὐφραδῶν συνδαιτυμόνων, ἵνα συζητῇ μετ' αὐτῶν πάντα τῆς ἡμέρας τὰ φιλολογικὰ καὶ καλλιτεχνικὰ ζητήματα; Ἡ ὕλη ἐφόνευσε τὸ πνεῦμα! Ὁ ἀγαθὸς Δοὺξ Σοαζὲλ εἶναι ὁ ἐφευρὼν πρῶτος τὰς εὐαρέστους ἐκείνας πρωϊνὰς γαστρονομικὰς συνεδριάσεις, πλὴν οὐδένα μιμητὴν θὰ εὕρῃ ἐν τῇ μητροπόλει ταύτῃ, ἔνθα ὁ πλοῦτος κατέστη πατὴρ πάσης ἀνίας.

Ὁ Σὶρ Γουλιέλμος, ἐντούτοις, ἠξίωσε νὰ λησμονήσῃ τὸ νομοσχέδιον τοῦ φίλου του Λόρδου Βάθουρστ, καὶ δὲν ἐσκέπτετο ἄλλο ἢ τὸν ἐλέφαντά μου. Ἀφοῦ παρεκαθήσαμεν εἰς τὴν τράπεζαν τοῦ Λουκός·

— Πρέπει ἀφεύκτως νὰ ἐλησμονήσατε κἄτι εἰς τὴν χθεσινὴν διηγησίν σας, μοὶ εἶπε μειδιῶν ὁ ἄγγλος εὐπατρίδης.

Ἡ διήγησίς μου, Σὶρ Γουλιέλμε, ἦτο ἀκριβεστάτη. Ἐὰν ἡμάρτησα, τὸ ἁμάρτημά μου δὲν εἶναι παράλειψις, ἀλλ' ὑπερβολικὴ μᾶλλον ἀφθονία λεπτομερειῶν.

Διῆλθον, ὑπέλαβεν ὁ Σὶρ Βέντιγκ, τὸ ἥμισυ τοῦ βίου μου ἐν μέσῳ τῶν ἐλεφάντων· ἐθήρευσα μετ' αὐτῶν τὴν τίγριν, ἐσπούδασα τὰ ἔθιμα των καὶ ἐν τῷ ἀγρίῳ καὶ ἐν τῷ ἡμέρῳ αὐτῶν βίῳ, ἀλλ' οὐδόλως δύναμαι νὰ ἐννοήσω τὴν δυσμένειαν εἰς ἣν περιεπέσατε. Πλὴν, ἀφοῦ ἡ δυσμένεια αὕτη ἦναι προφανής, εἰμὶ ἕτοιμος νὰ στοιχηματίσω χιλίας λίρας, ὅτι εἶναι δικαία, καὶ ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἔχει πάντοτε ἄδικον εἰς οἱανδήποτε μετ' ἐλέφαντος διένεξιν.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην εἰσῆλθεν εἰς τὸ ἐστιατόριον ὁ Κύριος δὲ Ζουΰ.

Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ. (Ἕπεται συνέχεια)

ΙΟΥΛΙΟΣ ΦΑΒΡΟΣ (*)

(Eug. de Mirecourt).

Τῷ φίλῳ Γεωργίῳ Δ. Βαλασσπούλῳ.

I.

Ὁ Ἰούλιος Φάβρος, ὃν ἡ ἐν Γαλλίᾳ δημοκρατικὴ μερὶς θεωρεῖ σήμερον ὡς ἀρχηγὸν αὐτῆς, ἐγεννήθη ἐν Λυὼν, τὴν 21 Μαρτίου 1809, λαβὼν τὰ ὀνόματα Ἰούλιος—Γαβριὴλ—Κλαύδιος.

Ἕλκει τὸ γένος ἐξ ἐμπορικῆς οἰκογενείας, οἰκογενείας φιλοθρήσκου, ἥτις ἀνέθρεψεν αὐτὸν κατὰ τὰς αὐστηροτέρας καὶ ἀγνοτέρας ἀρχάς. Ὑπῆρξε παιδίον πρότυπον, μαθητὴς κατ' ἐξοχὴν εὐσεβής, καὶ τοῦθ' ὅπερ οὐδόλως παρέβλαπτεν, ὁ νοημονέστερος μεταξὺ τῶν συμμαθητῶν του, καὶ ὁ ἀκριβέστερος ἐν τῇ ἐκπληρώσει τῶν καθηκόντων, ἅτινα ἐν τῷ Λυκείῳ ἐπέβαλλον αὐτῷ οἱ καθηγηταί.

Περαιώσαντος δὲ τὰ ἐγκύκλια αὐτοῦ μαθήματα, οἱ πλησιέστεροι αὐτοῦ συγγενεῖς συνῆλθον εἰς σύσκεψιν, καὶ ἀπεφάσισαν ὅτι νέος τοιαύτας παρέχων ἐλπίδας θὰ ἠδικεῖτο μεγάλως, εἴ ποτε ἐνηγκαλίζετο τὸ πατρικὸν στάδιον, τὸ ἐμπόριον. Κατὰ συνέπειαν, ὁ Ἰούλιος μετέβη εἰς Παρισίους, πρὸς σπουδὴν τοῦ Δικαίου.

Πιστὸς ταῖς ἀρχαῖς, ἃς κατὰ τὴν πρώ-

(*) Μὴ ἐκδοθείσης μέχρι σήμερον, καθὰ γνωρίζομεν, ἄλλης βιογραφίας τοῦ διασήμου τούτου ἀνδρὸς, ἐνομίσαμεν καλὸν νὰ μεταφράσωμεν τὴν παροῦσαν, ἧς ὁ συγγραφεὺς, γνωστὸς ὡς αἰσχρὸν ὄργανον τοῦ ἀνθρώπου τοῦ Σεδὰν καὶ ἄσπονδος ἐχθρὸς τῶν δημοκρατικῶν ἀρχῶν, ἐν πολλοῖς μίμωσται τῷ κ. Φάβρῳ, μὴ ἀρνούμενος, ἐν τούτοις, τοῦ βιογραφουμένου τὸ μεγαλεῖον καὶ τὰς ἐξόχους ἀρετάς. Σ. Μ.

την αὐτοῦ ἐκπαίδευσιν ἐνεκολπώθη, ἐπέδειξε 'κατ' ἀρχὰς ἐν Παρισίοις ἄμεμπτον διαγωγὴν, καὶ ἐμυήθη αὐθόρμητος εἰς πάντας τοὺς κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν θρησκευτικοὺς συλλόγους, γενόμενος οὕτως εἷς τῶν διαπρυσίων ἱδρυτῶν τοῦ *Συλλόγου τῶν καλῶν ἀναγνωσμάτων.*

Πῶς δὲ κατόπιν ἠρνήθη τὸν οἰκοδομικὸν τοῦτον βίον;

Φεῦ! συνέβη καὶ εἰς αὐτὸν ὅ,τι καὶ εἰς πλείστους δυσμοίρους νέους, οὓς βλέπομεν ἐπιλαθομένους ἐν μιᾷ μόνῃ ἡμέρᾳ, καὶ ἐν μιᾷ μόνῃ ὥρᾳ, τὰ ἱερὰ τῆς πατρικῆς ἑστίας διδάγματα!

Ἡ μεγάλη Βαβυλὼν ἄρχεται διδάσκουσα αὐτοῖς τὴν κατὰ τοῦ Θεοῦ ἐξανάστασιν, γνωρίζουσα κάλλιστα ὅτι οὗτος εὐχερέστερον προδιατίθησιν αὐτοὺς ὅπως ἀργότερα ἀποτινάξωσι τὸν ζυγὸν πάσης ἀνθρωπίνης ἐξουσίας καὶ ἐξενέγκωσι τὸ ὁριστικὸν *Non serviam* (οὐ δουλεύομεν), διά τε τὰ γήϊνα καὶ τὰ οὐράνια.

Ὁ πανιερώτατος Δαρβοὰ, μετὰ τῆς χαρακτηριζούσης αὐτὸν ἀκριβοῦς ἐκτιμήσεως, ὁρίζει ἐν τοῖς τελευταίοις αὐτοῦ ποιμαντορικοῖς γράμμασι τὰς διαφόρους φύσεις τῶν ἐνόχων τούτων παλινωδιῶν.

«Ἰδέτε, λέγει ὁ σοφὸς ἱεράρχης, τὸν νεανίαν τοῦτον ἕτοιμον ν' ἀποταχθῇ ταῖς πεποιθήσεσι καὶ τοῖς θρησκευτικοῖς τύποις, οἵτινες περιέβαλλον ἀθωότητι, θελγήτρῳ καὶ λάμψει τὰ πρῶτα τῆς νεότητος αὐτοῦ ἔτη. Ἐν πρώτοις ἀμελεῖ τῆς θείας εὐχαριστίας καὶ τῆς προσευχῆς, εἶτα δὲ διαφεύγει τῶν ὑγιῶν καὶ ὀρθῶν ἕξεων, ἐν αἷς νοήμονες καὶ ἀφωσιωμένοι ἰθύντορες τοσοῦτον ἐπιτυχῶς εἶχον ἐκαταστήσει αὐτὸν· λαμβάνει τέλος ἀλαζονικὸν ἦθος ἀπέναντι τοῦ χριστιανισμοῦ καὶ τῆς Ἐκκλησίας, τῶν ἀπηρχαιωμένων τούτων πραγμάτων. Πάντες οἱ καταβληθέντες κόποι διὰ τὴν ἀνατροφήν του, διὰ τὸ οἰκοδόμημα τοῦτο, ὅπερ ἡ μήτηρ ἤγειρε καταβαλοῦσα τὰς προνοητικωτέρας τρυφερότητας, τὰς διηνεκεῖς ἀγρυπνίας, τὴν μέριμναν καὶ τὰ δάκρυα αὐτῆς, καὶ ὅπερ ἔμελλε νὰ δωρήσηται τῇ κοινωνίᾳ ἄνδρα φιλόπονον, εὐγενῆ καὶ ἁγνὸν, ἰδοὺ ἐκτίθεται, κλονίζεται καὶ καταρρέει. Εἰς τοῦ νεανίου τὴν καρδίαν ὑπεισέρχεται ἡ ἀμφιβολία, ἡ ἀδιαφορία καὶ ἡ ἄρνησις, τάχιστα δὲ στερεῖται πάσης πίστεως. Ὅ,τι δὲ ἐξωθεῖ αὐτὸν μέχρι τοῦ σημείου τούτου, εἶναι τὸ αἴσθημα τῆς αὐτενεργείας, ἣν ἐξαίρει πέραν τοῦ δέοντος καὶ ἀναβιβάζει μέχρι τῆς ἀνεξαρτησίας· εἶναι ἡ ἐπιπολαιότης τοῦ ἰδίου αὐτοῦ πνεύματος, ὅπερ πτοεῖται ἐκ τοῦ κόπου τῆς σκέψεως, καὶ παρασύρει αὐτὸν εἰς τὸ ἀνεξετάστως καὶ ἀσκόπως κρίνειν· εἶναι ἡ θύελλα τῶν ἀρτιγεννήτων αὐτοῦ παθῶν, τῶν ὁποίων τὰς ἀλύσσεις θραύει τὸ ἐγκόσμιον πνεῦμα, καὶ τέλος ἡ πυρκαϊὰ τῆς καρδίας καὶ τῶν δυσπειθῶν αὐτοῦ αἰσθήσεων. Τίς ἡ ἀνάγκη ν' ἀποδείξωμεν τοῦτο, καὶ τίς ἐκ τῶν προτέρων ἀγνοεῖ αὐτό; Ἐρωτῶμεν θαρραλέως, ὠθοῦσι τάχα εἰς τὴν ἀπιστίαν τὸν ἡμέτερον εἰκοσαετῆ νεανίαν ἡ ἀνάπτυξις τῆς νοημοσύνης, ἡ ἐμβρίθεια τῶν σκέψεων, τὸ πλῆθος τῶν ἀναζητήσεων, καὶ ὁ σπουδαῖος τούτων χαρακτήρ; Ἐὰν δὲν θέλῃ νὰ πιστεύσῃ, πράττει τοῦτο ἴσως σκοπῶν νὰ κυβερνήσῃ κάλλιον τὸ πνεῦμα, τὰ αἰσθήματα καὶ τὰς κλίσεις αὐτοῦ; Καὶ μέλλει ἴσως νὰ καταστῇ, ἕνεκα τῆς ἀπιστίας του ταύτης, φιλοπονέστερος, τακτικώτερος, ἐγκεφρονέστερος, ἁγνότερος καὶ κρείσσων ἑαυτοῦ; Τὸ ζήτημα λύεται ἅμα τεθέν. Εἴπωμεν τούτῳ λοιπὸν, συνῳδὰ τῇ πείρᾳ τῶν σοφῶν καὶ τῇ αὐθεντικότητι τῆς λογικῆς, ὅτι ἡ καρδία βλάπτει τὸν νοῦν· τὸ κατὰ τῆς πίστεως ἀνθιστάμενον, δὲν εἶναι τὸ φωτίζον λογικὸν, εἶναι μᾶλλον τὸ τυφλῶττον πάθος, ἐν πάσῃ δὲ περιπτώσει, ὁσάκις ἡ πίστις καταπίπτει, ἡ ἀρετὴ δὲν ἀνυψοῦται.»

Τί δύναταί τις εἰς ταῦτα ν' ἀπαντήσῃ; Ἀπολύτως οὐδέν. Πόσα παιδία τοῦ παρόντος αἰῶνος ἠδύναντο ν' ἀποσπάσωσι τὴν ὑπὸ τοῦ ἱεράρχου τούτου γραφεῖσαν σελίδα, ὅπως προσαρτήσωσιν αὐτὴν εἰς τὴν ἑαυτῶν βιογραφίαν, πρὸς τὸ συμφέρον τῆς κοινῆς ἠθικῆς καὶ ἰδίως τῆς ἀληθείας!

Ἀνευρίσκομεν τὸν Ἰούλιον Φάβρον ἐν μέσῳ τῶν ἐπαναστατῶν τοῦ 1830.

Δὲν εἶναι πλέον ὁ εὐσεβὴς μαθητὴς, ὁ φιλόχριστος σπουδαστὴς· ἀλλ' εἶναι ἀχαλίνωτος ἀναρχικὸς, ἐξημμένος χαρακτὴρ, ψυχὴ ἐχθροπαθὴς, καὶ ἤδη μᾶλλον φλεγομένη ὑπὸ τοῦ πόθου τῆς καταστροφῆς καὶ τῆς ἐρημώσεως, παρ' ὅσον ποτὲ ὑπῆρξε τὸ

ἀγαθὸν εὐλαβουμένη καὶ πιστεύουσα· εἰς τῶν ἡρώων τοῦ Ἰουλίου, κατὰ τὴν εὐρυτέραν τῆς λέξεως σημασίαν.

Δύναταί τις ν' ἀναγνώσῃ προκήρυξίν τινα, ὑπ' αὐτοῦ καταχωρισθεῖσαν ἐν τῷ *Ἐθνικῷ* τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

Ἐν τῇ διατριβῇ ταύτῃ ἀπαιτεῖ τὴν κατάργησιν τῆς βασιλείας, τὴν κυριαρχίαν τῶν τριόδων, καὶ συντακτικὴν συνέλευσιν. Πλὴν, τοῦ Φιλίππου τῆς Αὐρηλίας σφετερισθέντος πρὸς ἴδιον αὐτοῦ ὄφελος τὴν ἐπανάστασιν, ὁ ἡμέτερος ἐπίδοξος κοινωνιστὴς παρεκλήθη νὰ μεταβῇ εἰς Λυὼν, ὅπως ἴδῃ τί συνέβαινεν . . . . ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ τοῦ κυρίου πατρός του.

II

Ὁ Ἰούλιος Φάβρος ἐνεγράφη εἰς τὸν δικηγορικὸν σύλλογον τῆς γενεθλίου αὐτοῦ πόλεως, γενόμενος εἷς τῶν ἐπικινδυνωδεστέρων συντακτῶν τοῦ *Προδρόμου*.

Ὅθεν, τάχιστα προσεκλήθη νὰ δώσῃ λόγον τῇ δ καιοσύνῃ διὰ τὰ στασιαστικὰ αὐτοῦ ἄρθρα. Κολωθεὶς δ' ἔκ τινος ὑπὸ τῶν δικαστηρίων ἀπαγγελθείσης κατά τινα πολιτικὴν δίκην ἀποφάσεως ἐδημοσίευσεν ἄρθρον τι, δι' οὗ μετὰ πολλῆς τῆς δριμύτητος κατεμέμψατο τῇ ἀποφάσει καὶ τοῖς δικασταῖς.

Ὁ ὑπεύθυνος τοῦ *Προδρόμου* συντάκτης προσήχθη ἐνώπιον τοῦ πλημμελειοδικείου, ἀλλ' ὁ Ἰούλιος Φάβρος, ἐπικινδύνως τότε ἀσθενῶν, ἀνεδέξατο τὴν εὐθύνην τοῦ ἄρθρου· ἠθωώθη.

Κακῶς ἐλέχθη ὅτι, κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην, παρηκολουθησεν εἰς Παρισίους τοὺς Κ. Κ. Κρεμιὲ καὶ Σωζὲ, μεταβαίνοντας ἐκεῖσε ὅπως ἀναλάβωσι τὴν ὑπεράσπισιν τῶν ὑπουργῶν Καρόλου τοῦ Χ'. Ἦν τότε παρὰ πολὺ νέος καὶ μάλιστα καθόλου ἄγνωστος, ὅπως ἀνατεθῇ αὐτῷ τοιαύτη σπουδαία ἐντολή.

Ἐν ἔτει 1831, κατὰ τὴν δίκην τῶν ἐργατῶν τῆς αὐτοβοηθείας, κατηγορουμένων ἐπὶ δημοκρατικῷ συνεταιρισμῷ, καὶ ὧν τὴν ὑπεράσπισιν εἶχεν ἀναλάβει ὁ Ἰούλιος Φάβρος, ἐξερχόμενος οὗτος τοῦ δικαστηρίου, εὑρέθη αἴφνης ἐν τῷ μέσῳ συμπλοκῆς μεταξὺ τῶν ἐργατῶν τούτων καὶ τῆς φρουρᾶς μετὰ τὴν δίκην συμβάσης. Καταδιωκόμενος ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν κατώρθωσε νὰ ἐπανέλθῃ οἰκαδε· πλὴν, οἱ στρατιῶται περιζώσαντες τὴν οἰκίαν αὐτοῦ κατέθραυσαν διὰ πυροβολισμῶν τὰς ὑάλους τῶν παραθύρων. Τῆς οἰκίας αὐτοῦ ἡ πολιορκία διήρκεσεν ἐπὶ τέσσαρας ὅλας ἡμέρας. Ἐπὶ τέλους ἠδυνήθη νὰ ἐξέλθῃ καὶ προσεπάθησε ν' ἀφιχθῇ μέχρι τῆς νομαρχίας. Καθ' ὁδὸν διαφεύγει ὡς ἐκ θαύματος τὰς κατ' αὐτοῦ διευθυνθείσας σφαίρας. Φυλακίζεται ὅμως μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του καί τινος συναδέλφου, θελήσαντος νὰ συμμερισθῇ τὴν τύχην αὐτῶν. Στρατοδικεῖον αὐθωρεὶ συγκαλεῖται ἐν μέσῳ τῶν ὁδῶν· προτείνεται τὸ ζήτημα ἐὰν πρέπῃ ἀμέσως νὰ τουφεκισθῶσιν, ἀλλ', ἐπειδὴ ἰσχυρὰ μειοψηφία ὑπὲρ αὐτῶν ἀποφανθεῖσα ἔσωσεν αὐτούς, ὡδηγήθησαν ἐνώπιον τοῦ νομάρχου Γασπαρίνου, ὅστις διέταξε τὴν παραχρῆμα ἀπελευθέρωσίν των. Ἡ δὲ ἀνάμνησις τοῦ κινδύνου, ὅνπερ κατὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην διέτρεξε, δυστυχῶς κατ' οὐδὲν ἀπήλλαξε τὸν Ἰούλιον Φάβρον τῶν δημαγωγικῶν αὐτοῦ τάσεων.

Εἶδον αὐτὸν προστατεύοντα πάσας τῶν δημοκρατικῶν ἐφημερίδων τὰς διατριβὰς καὶ ἀναλαμβάνοντα ἐκθύμως τὴν ὑπεράσπισιν τῶν συντακτῶν τῶν ἐφημερίδων τούτων, κατὰ τὰς δίκας, εἰς ἃς ἡ ἐξουσία ἑκάστοτε ἐνέβαλεν αὐτούς. Τοῦτο ἐχρησίμευεν ὡς ἅρμα καὶ ὡς μᾶλλον ἀλάνθαστον μέσον, δι' οὗ οἱ φιλόδοξοι τῶν δικηγόρων ἠδύναντο νὰ τύχωσι φήμης. Χάρις δὲ εἰς τὰς προκλητικὰς αὐτοῦ ἀγορεύσεις, κατέστη μετ' οὐ πολὺ μία τῶν ἐπισημοτήτων τῆς ἐπαρχίας.

Τὸ πνεῦμα αὐτοῦ, πλῆρες χολῆς καὶ ὄξους, ὑπέσχετο ἤδη ὅ,τι κατόπιν ἐτήρησεν, ἐὰν πιστεύσωμεν τὸ ἀκόλουθον ἀνέκδοτον.

«Ἡμέραν τινα, λέγουσι τὰ *Παρισινὰ Χρονικὰ*, ὑπερησπίσθη ἐν τῷ κακουργιοδικείῳ ἄνθρωπόν τινα, κατηγορούμενον ἐπὶ ὑπεξαιρέσει.

»Ὁ ἐκ τῆς κλοπῆς παθὼν ἐκαλεῖτο Χιρούζ.

»Ἐν δὲ τῇ συρραφείσῃ δι' *ἀκαταρομάστων* (μετριάζομεν τὴν ἔκφρασιν) ὑπαινιγμῶν ὁμιλίᾳ του, ὁ Κ. Φάβρος ἐπεφάτο ν' ἀποδείξῃ ὅτι ὁ κλέψας τὰ πράγματα τοῦ Κ. Χιρούζ δὲν ἦτο ἄλλος τις ἢ αὐτὸς οὗτος ὁ κ. Χιρούζ.

»Αἴφνης,—τοῦτο συνέβαινε κατὰ τὸν μῆνα Ἰούλιον καὶ ἐν μέσῳ πνιγηροῦ καύσωνος,—ὁ ἡμέτερος συνήγορος ὠχριᾷ, σταματᾷ, κλονίζεται, καὶ πάραυτα λειποθυμεῖ.

»Ὁ ἀτυχὴς Χιρούζ ἐξάγει τοῦ θυλακίου του φιαλίδα, ἐπιχέει ἐκ τοῦ ἀρώματος ἐπὶ ῥινομάκτρου, καὶ ἄρχεται προστρίβων τοὺς κροτάφους τοῦ διδάκτορος Φάβρου, ὃν κρατεῖ εἰς τὰς ἀγκάλας αὐτοῦ καὶ περιποιεῖται μετὰ πλείσθ' ὅσης φροντίδος. Ὁ δικηγόρος συνέρχεται, καὶ ἡ συνεδρίασις ἐπαναλαμβάνεται.

»Ἀπομάσσων τὸ μέτωπον καὶ ἀπαλλασσόμενος τῶν περιπτύξεων τοῦ ἀντιδίκου του.

»Κύριοι, ἀνακράζει ὁ *ἀναψυχθεὶς* ῥήτωρ (ἐξακολουθοῦμεν μετριάζοντες τὴν ἔκφρασιν), ἔλεγον λοιπὸν ὑμῖν ὅτι μία μόνη ὑπάρχει ἐν τῇ δίκῃ ταύτῃ πιθανὴ ὑπόθεσις, ὅτι δηλαδὴ ὁ Κ. Χιρούζ ἔκλεψεν αὐτὸς ἑαυτόν . . .

»Τὸ δικαστήριον, ἀγανακτῆσαν ἐπὶ τῷ ἀπροσδοκήτῳ τούτῳ ἐπιχειρήματι, ἀφῆρεσε τὸν λόγον ἀπὸ τοῦ δικηγόρου Ἰουλίου Φάβρου».

III.

Πάντες βεβαίως ἐνθυμοῦνται ὅτι ἐν τῇ διασήμῳ δίκῃ τοῦ ἀπριλίου, ἐνώπιον τῆς βουλῆς τῶν Ὁμοτίμων, ἡ δημοκρατικὴ μερὶς συνεκαλέσατο ἐν Λουξεμβούργῳ ὡς δικηγόρους, τοὺς πρωτεύοντας καὶ δευτερεύοντας τῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἀντιπροσώπων της.

Ἐκεῖ δὲ συνῆλθον περὶ τοὺς ἑκατὸν ὀγδοήκοντα, τοῦ Μιχαὴλ (de Burges) καὶ τοῦ Λεδρὺ-Ρολλὲν ἡγουμένων.

Ὁ Ἰούλιος Φάβρος εὑρίσκετο μεταξὺ τῶν ἀσήμων.

Ἡ δικηγορικὴ αὕτη συνέλευσις κατηρτίσθη. Συνεσκέφθησαν δὲ περὶ τῆς ὑπ' αὐτῶν τηρηθησομένης πορείας ἐν τῷ συμφέροντι τῶν κατηγορουμένων, ἐξ ὧν οἱ πλεῖστοι ἔβλεπον ἐπικρεμάμενον τῆς κεφαλῆς των τὸν πέλεκυν τῆς λαιμητόμου, ἡ δὲ γνώμη τῆς μεγάλης τῶν συνηγόρων πλειονοψηφίας ἦν ὅτι ἔπρεπε νὰ δεχθῶσι τὰς συζητήσεις, ἐὰν ἡ ἐλευθερία τοῦ δικαιώματος τῆς ὑπερασπίσεως ἤθελε τηρηθῇ καθ' ὅλην αὐτῆς τὴν εὐρύτητα. Ὁ δὲ Ἰούλιος Φάβρος ὑπεστήριξε τὴν ἐναντίαν γνώμην μετ' ἀκαταμαχήτου πεισμονῆς.

»Etiamsi omnes, εἶπε μετ' ἐμφάσεως, ego, non!»

Ἐν τῇ διαφωνίᾳ ταύτῃ πρὸς τὴν γενικὴν θέλησιν ἀνεύρισκε τὸ μέσον τοῦ νὰ ἐπιδειχθῇ. Τῷ ὄντι, μόνος συνηγορῶν, καὶ βλέπων ἐκτυπούμενον τὸ ὄνομά του ἐπὶ ὀκτὼ ὅλας ἡμέρας ἐν ταῖς ἐφημερίσι τῶν Παρισίων, καθίστατο ὡς ἐξ ἐφόδου πρόσωπον, καθ' οὗ οἱ ἔνδοξοι αὐτοῦ συνάδελφοι ἤθελον ἀναγκασθῆ ν' ἀντιπαραταχθῶσιν».

»Οἱ μᾶλλον ἐξημμένοι, λέγει ὁ Λουὶ Βλὰν, ἐν τῇ *ἱστορίᾳ τῶν δέκα ἐτῶν*, κατεδίκασαν τὴν γνώμην τοῦ Κ. Ἰουλίου Φάβρου, ὡς ἀρυσθεῖσαν ἐξ ἐγωϊσμοῦ καὶ φιλαυτίας. Μέλος τοῦ δικηγορικοῦ συλλόγου τῆς Λυὼν, ἐν ᾧ κατώρθωσε νὰ διαπρέψῃ, νέος ἔτι, ἕνεκα ἐκτάκτου ἀγχινοίας καὶ ἀπαραμίλλου ῥητορικῆς δεινότητος, κατηγορήθη ὅτι ἦλθεν εἰς Παρισίους ἐπὶ μόνῳ τῷ σκοπῷ νὰ ζητήσῃ στάδιον ἐπαξιώτερον τῶν λαμπρῶν αὐτοῦ πλεονεκτημάτων, καὶ ὁ Ἀρμὰν-Καρρὲς, ὃν τὸ πρῶτον ἔσχε σύμμαχον, παρεφέρθη τοσοῦτον, ὥστε νὰ τῷ ἀποτείνῃ τοὺς ἀκολούθους πικροὺς λόγους:

»—Ἔστω λοιπὸν, Κύριε, ἀφοῦ ἀνθίστασθε, θὰ ἐνεργήσωμεν, ὥστε ἡ ὑπόθεσις αὕτη νὰ θεωρηθῇ ὡς ἁπλοῦν μόνον πλημμέλημα.»

Ὁ Ἰούλιος Φάβρος ἐπεφορτίσθη μετὰ τοῦ Μιχαὴλ (de Bourges) καὶ τοῦ Δουπῶν, δύο ἐκ τῶν λοιπῶν ἀντιφρονούντων αὐτῷ, ὅπως πληροφορήσωσι τοὺς κατηγορουμένους περὶ τοῦ ἀποτελέσματος τῆς συνδιασκέψεως τῶν συνηγόρων.

Καὶ οἱ τρεῖς οὗτοι εἰσῆλθον εἰς τὰς φυλακὰς τοῦ Λουξεμβούργου, τὴν παραμονὴν τῆς ἐνάρξεως τῶν συζητήσεων. Ὁ Μιχαὴλ (de Bourges) καὶ ὁ Δουπῶν ἠθέλησαν νὰ ἐκθέσωσιν ὅ,τι εἶχεν ἀποφασισθῆ· ἀλλ' ἐνῷ οὗτοι διὰ μακρῶν ἠτιολόγουν τὴν ἀπόφασιν τῆς πλειοψηφίας τῶν συνηγόρων, ὁ Ἰούλιος Φάβρος ἔσπευσε νὰ καταπολεμήσῃ αὐτὴν, διακηρύσσων ἐπὶ πλέον ὅτι οὐδὲν εἶχεν αὕτη τὸ ὑποχρεωτικὸν, καὶ ὅτι, αὐτὸς προσεφέρετο νὰ ὑπερασπισθῇ ἐκείνους, ὅσοι ἤθελον κρίνει κατάλληλον τὴν παρ' αὐτοῦ ὑποστηριχθεῖσαν γνώμην.

Ἐκεῖ δ' ἐκ τούτου προῆλθε σκηνὴ ἐκτάκτου βίας. Ὁ Μιχαὴλ (de Bourges) ἠγανάκτησε μέχρι παραφορᾶς. Ὁ δὲ ὑπόδικος Βών, ἀτρήτους κατέβαλε κόπους ὅ-

πως θέσῃ τέρμα εἰς τὴν ἔριν ταύτην.

Ἑτέρα θορυβώδης σκηνὴ συνέβη, τὴν ἐπαύριον, ἐν τῇ συναθροίσει τῶν συνηγόρων, ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Αὐγούστου Βλαγκῆ, ὅτε ὁ Ἰούλιος Φάβρος ἀνήγγειλεν ὡς ὁριστικὴν τὴν ἀπόφασιν τοῦ νὰ συνηγορήσῃ ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου τῶν Πατρικίων ὑπὲρ τῶν πελατῶν του.

Ὅθεν ἔλαβε τὸν λόγον ἐν τῷ Λουξεμβούργῳ καὶ διεπράξατο ὄντως θαύματα ῥητορικῆς.

Ἀφοῦ δ' ἐχαρακτήρισε τὴν στάσιν τῆς Δυὼν, καὶ ἐπειράθη νὰ καταῤῥίψῃ τὸ οἰκοδόμημα τῆς συνωμοσίας, συνεπέρανεν ὡς ἑξῆς.

»Κατηγορεῖτε ἡμῶν ὅτι ἀπεπειράθημεν κατὰ τῆς ἀσφαλείας τῆς Κυβερνήσεως, καὶ ἐγὼ κατηγορῶ τῆς Κυβερνήσεως ὅτι δὲν ἐματαίωσε τὴν ἀπόπειραν ταύτην καὶ ὅτι ὑπέθαλψε τὴν στάσιν, ἑλκύουσα τοὺς στασιαστὰς ἐπὶ τῆς δημοσίας πλατείας, τότε, ὅτε ἦν τόσον εὔκολον νὰ καταστείλῃ αὐτήν. Κατηγορεῖτε ἡμῶν ὅτι κατεσκευάσαμεν ὁδοφράγματα· ἐγὼ δὲ κατηγορῶ ὑμῶν ὅτι ἐπιτρέψατε νὰ ἐγερθῶσι ταῦτα ὑπὸ τὰ ὄμματα τῶν ἀστυνομικῶν πρακτόρων καὶ τῆς πολιτικῆς ἀρχῆς, καὶ ὅτι ἐῤῥίψατε μεταξὺ ὁπλων καὶ ἀνυπερασπίστων ὁμάδων μισθωτοὺς διηγέρτας. Κατηγορεῖτε ἡμῶν ὅτι ἐχρησάμεθα βίᾳ κατὰ τῶν προστατῶν τῆς τάξεως, καὶ ἐγὼ κατηγορῶ ὑμῶν ὅτι κατεξεσχίσατε τὸν προστατεύοντα τοὺς πολίτας νόμον, ὅτι ἐδώσατε τὸ σύνθημα, ὅπερ μόνον ἐπήρκει ὅπως μᾶλλον ἐξάψῃ τὴν στάσιν, ὅτι ἐκακοποιήσατε τὰς γυναῖκας, τοὺς παῖδας καὶ τοὺς γέροντας, ὅτι ἄνευ ἀνάγκης παρετείνατε τὴν πάλην, ὅτι ἐθάψατε ὑπὸ τὰ ἐρείπια τῶν οἰκιῶν μας οἰκογενείας μὴ προσβαλούσας ὑμᾶς ποσῶς, ὅτι ἐκωφεύσατε εἰς τὰς περὶ ἀνακωχῆς καὶ συνδιαλλαγῆς γενομένας ὑμῖν προτάσεις, καὶ ὅτι δὲν ἐφείσθητε τῆς ζωῆς τῶν ἡττηθέντων. Ἀπηγγείλατε τὴν ὑμετέραν κατηγορίαν, ἰδοὺ καὶ ἡ ἐμή. Θὰ μείνωσιν ἀμφότεραι τοιχοκολλημέναι εἰς τὴν θύραν τοῦ δικαστηρίου τούτου, καὶ θέλομεν ἴδει ὁποία πλειότερον θέλει διαρκέσει, ὁποίαν ἡ Γαλλία θέλει ἀναγνώσει μετὰ πλείονος ἀγανακτήσεως! »

(ἡ συνέχεια εἰς τὸ ἑπόμενον).

ΘΕΟΦΡ. Ι. ΤΥΠΑΛΔΟΣ.

ΟΙ ΑΛΒΑΡΕΔΑΙ

ΙΣΠΑΝΙΚΟΝ ΔΙΗΓΗΜΑ

ΥΠΟ

FERNAN CABALLERO

—

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

I

Ἀκολουθῶν τις τὸν ὑπὸ τῶν γηραιῶν τειχῶν τῆς Σεβίλλης σχηματιζόμενον περίβολον, ἐὰν ἀφήσῃ πρὸς δεξιὰ τὸν ποταμὸν καὶ τὰς *Τέρψεις*, — Las Delicias, — θ' ἀπαντήσῃ τὴν Δούλην τοῦ ἁγίου Φερδινάνδου.

Ἐκεῖθεν ἄρχεται ὁδὸς κατευθυνομένη εὐθὺ πρὸς τὴν πεδιάδα· φθάσασα δὲ εἰς τοὺς πόδας λόφου καλουμένου «*ἡ ὡραία θέα*», διέρχεται τὸν Ταγαρέτον ἐπὶ λιθοκτίστου γεφύρας καὶ μετὰ ταῦτα ἀνέρχεται τὸν λόφον, ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὁποίου σώζονται τὰ ἐρείπια ἐκκλησιδίου.

Παρατηρῶν τις τὴν ὁδὸν ταύτην ἀπὸ πτήσεως πτηνοῦ, ἤθελεν εἴπει αὐτὴν βραχίονα ὃν ἡ Σεβίλλη ἐκτείνει πρὸς τὰ ἐρείπια ἐκεῖνα, οἱονεὶ ἐφιστῶσα τὴν προσοχὴν τοῦ διαβάτου ἐπ' αὐτῶν. Τῷ ὄντι, καίτοι στερούμενα καλλιτεχνικῆς ἀξίας, τὰ περὶ ὧν πρόκειται ἐρείπια εἰσὶν ἱστορικόν τι καὶ θρησκευτικὸν ἅμα κειμήλιον· εἰσὶ κληροδότημα τοῦ μεγάλου βασιλέως Φερδινάνδου τοῦ Γ', ὃν ἡ Ἱσπανία θαυμάζει ὡς ἥρωα, εὐλαβεῖται ὡς ἅγιον καὶ ἀγαπᾷ ὡς βασιλέα· — τριπλοῦς χαρακτὴρ ἀποτελῶν τὸ ἴνδαλμα τοῦ ἱσπανικοῦ λαοῦ.

Ἀνελθοῦσα τὴν κορυφὴν ἡ ὁδὸς κατέρχεται τὴν ἀντίθετον τοῦ λόφου κλιτὺν καὶ καταλήγει εἰς τὸ χωρίον *Αἱ δύω Ἀδελφαί*, κείμενον ἐπὶ ἀμμώδους τινὸς πεδιάδος, δύω λεύγας μακρὰν τῆς Σεβίλλης.

Ἵνα δώσῃ τις τερπνὴν καὶ γραφικὴν ἀπεικόνησιν τοῦ χωρίου τούτου, ἀπαιτεῖται δημιουργικὴ φανταισία, ὁ δὲ συγγραφεὺς τοῦ παρόντος διηγήματος οὔτε δύναται, οὔτε ἠξεύρει τί νὰ περιγράψῃ.

Δὲν βλέπεις ἐκεῖ οὔτε ποταμὸν, οὔτε λίμνην, οὔτε λόχμην· πολὺ δὲ ὀλιγώτερον ἀγροτικοὺς οἰκίσκους μετὰ πρασινοβαφῶν παραθυροφύλλων, ἢ ὡραίας ὁδοὺς μετὰ δενδροστοιχιῶν, παρεχουσῶν οἰκίαν τινὰ εἰς τὸν ὑπὸ τῆς θέρμης τοῦ ἱσπανικοῦ ἡλίου κατατηκόμενον διαβάτην.

Οὐδὲν τοιοῦτον, — πρέπει νὰ τὸ ὁμολογήσωμεν. Ἐν τῷ χωρίῳ ἐκείνῳ, τὰ πάντα εἰσὶν ἀγροτικὰ καὶ ἀκατέργαστα· ἀλλ' εἰς ἀντάλλαγμα, ἀπαντᾷ τις καλοκἀγάθους καὶ τιμίας φυσιογνωμίας· εὑρίσκει ἄνθη εἰς τὰς αὐλὰς τῶν οἰκιῶν· εὔθυμα καὶ εὔρωστα παιδία παρὰ τὰς θύρας, ἔτι πολυαριθμότερα τῶν ἀνθέων· εὑρίσκει τὴν ἡδεῖαν ἐκ τῆς σιγῆς καὶ τῆς μοναξίας ἀποτελουμένην εἰρήνην, ἀέρα Ἐδὲμ καὶ οὐρανὸν παραδείσου. — Τὰ πλεονεκτήματα ταῦτα ἀξίζουσιν ὅσον καὶ πᾶν ἄλλο.

Τὸ χωρίον σχηματίζεται ἐκ στενῶν τινων ἀγυιῶν, κατὰ μῆκος τῶν ὁποίων παρατείνονται ἰσόγαιοι οἰκίσκοι, καὶ αἵτινες κατελήγουσιν ἐπὶ πλατείας, ἀντικρὺ ὡραίας τινος ἐκκλησίας, ὑψούσης τὸ διὰ σταυροῦ ἐστεμμένον κωδωνοστάσιόν της ὡς στρατιώτης τὴν σημαίαν του. Ὄπισθεν τῆς ἐκκλησίας ταύτης εὑρίσκεται τὸ παρεκκλήσιον τῆς προστάτιδος τῆς χώρας Ἁγίας Ἄννης.

Πέριξ τοῦ χωρίου παρατείνονται ἐπ' ἄπειρον οἱ ἀτελεύτητοι ἐκεῖνοι ἐλαιῶνες, οἵτινές εἰσιν ἡ πρωτίστη πηγὴ πλούτου διὰ τοὺς Ἀνδαλουσίους.

Ὁ ὁδοιπόρος ἀπαντᾷ ἐπίσης, ἀλλὰ σποράδην, καταστήματά τινα ἐκκαρπώσεως μὲ τοὺς μύλους των, ἀλλ' οὐδεὶς κατοικεῖ αὐτά. Τὰ πάντα ἐπὶ τῶν ἀκτῶν ἐκείνων εἰσὶν μονήρη καὶ σκυθρωπὰ, ἡ βασιλεύουσα δ' ἐπ' αὐτῶν σιγὴ δὲν διακόπτεται εἰμὴ ὑπὸ τοῦ ᾄσματος τοῦ ἀλέκτορος ἢ τοῦ ὀγκηθοῦ γεραροῦ τινος ὄνου, ὃν ὁ κύριός του ὁδηγεῖ ἐπὶ τὸ ἔργον του, ἢ ὅστις ἀνιᾶται ἐν τῇ μοναξίᾳ του.

Οὐχ' ἧττον, εὐδίαν τινὰ ἑσπέραν τοῦ Ἰανουαρίου τοῦ 1810 ἔτους θὰ ἠδύνατό τις ν' ἀκούσῃ τὸ καλλίφθογγον καὶ ἠχηρὸν ᾆσμα εἰκοσαετοῦς νεανίου, ὅστις, τὸ πυροβόλον φέρων ἐπ' ὤμου, ἠκολούθει μίαν τῶν ἐν τοῖς ἐλαιῶσιν ἐγκεχαραγμένων ἀτραπῶν. Ὁ νεανίας οὗτος ἦν ἀναστήματος ὑψηλοῦ καὶ λεπτοφυοῦς· οἱ τρόποι του, τὸ βάδισμά του εἶχον τὴν χάριν ἐκείνην καὶ τὴν κομψότητα, ἣν ἡ τέχνη ἀγωνίζεται νὰ μιμηθῇ καὶ τὴν ὁποίαν ἡ φύσις δαψιλεύει ἀφθόνοις χερσὶν εἰς τοὺς εὐειδεῖς Ἀνδαλουσίους. Οἱ μεγάλοι μελανοὶ ὀφθαλμοί του ἠκτινοβόλουν ἐκ νοημοσύνης. Ἅπαν τὸ ἄτομόν του διέχεεν ἀφθονίαν ζωῆς, ἰσχύος καὶ δραστηριότητος. Ἔφερε δὲ τὴν χαρίεσσαν ἐγχώριον ἐνδυμασίαν μετὰ ζωστῆρος κροκίνου ἐξ ὁλοσηρικοῦ ἐπανειλημμένως περιελίσσοντος τὴν ὀσφύν του, καὶ μετὰ πλατυγύρου πίλου ἐστολισμένου διὰ θυσσάνων καὶ βελουδίνων ταινιῶν, καὶ ὑπερηφάνως κεκλιμμένου πρὸς τὸ ἀριστερὸν οὖς. Ἐβάδιζεν ᾄδων δημῳδές τι ᾆσμα, ἓν ἐκ τῶν ποιητικῶν ἐκείνων ἀνατολικῶν ἀνθέων, τῶν μετεμφυτευθέντων ἐπὶ τοῦ ἱσπανικοῦ ἐδάφους.

Φθὰς πρό τινος χαρακώματος, περιφράσσοντος ἕνα τῶν ἐλαιώνων, χωρὶς νὰ δώσῃ εἰς ἑαυτὸν τὸν κόπον νὰ εὕρῃ εἴσοδόν τινα, ἐπήδησεν αὐτὸ καὶ συνηντήθη ἐπί τινος ὁδοῦ μεθ' ἑτέρου νέου μᾶλλον αὐτοῦ ἡλικιωμένου, ὅστις κατηυθύνετο πρὸς τὸ χωρίον. Ὁ τελευταῖος οὗτος ἔφερε τὴν αὐτὴν μὲ τὸν ἄλλον ἐνδυμασίαν· ἀλλ' ἦτο ὀλιγώτερον ὑψηλὸς καὶ ἵστατο ἧττον ὑπερηφάνως. Οἱ κυανοὶ ὀφθαλμοί του ἦσαν ὀλιγώτερον ζωηροὶ, τὸ στόμα του σοβαρώτερον καὶ τὸ μειδίαμά του γλυκύτερον. Ἀντὶ πυροβόλου ἔφερεν ἐπ' ὤμου λίσγον. Πρὸ αὐτοῦ ἐβάδιζεν ὄνος καὶ μετ' αὐτοῦ δασὺς καὶ ὑπόλευκος κύων ἀνήκων εἰς τὸ ὡραῖον γένος τῶν ποιμενικῶν κυνῶν τῆς Ἐστραμαδούρας.

— Σὺ εἶσαι, Περίκε; Ὁ Θεὸς νὰ σὲ φυλάττῃ, φίλε μου! εἶπεν ὁ πρῶτος.

— Καὶ σύ, Βεντοῦρα, εἶπεν ὁ ἕτερος· ἔρχεσαι εἰς τὸ χωρίον;

— Ὄχι, κάμνω τὸν γύρον μου ... Ἔπειτα, παρῆλθον ὀκτὼ ἡμέραι ...

— Ἀφότου δὲν εἶδες τὴν ἀδελφήν μου Ἐλβίραν, αἴ; Εὖγε, φίλε, ἓν κτύπημα, δύω τρυγόνια!

— Σιῶπα, Περίκε, ἂν θέλῃς νὰ σιωπήσω· ὅταν ἔχῃ τις στέγην ὑελίνην δὲν πρέπει νὰ πετροβολῇ τὴν στέγην τοῦ γειτονός του.

— Εἶσαι εὐτυχὴς, σὺ, Βεντοῦρα! ἐπανέλαβε στενάζων ὁ Περίκος· δύνασαι νὰ νυμφευθῇς ὅταν θελήσῃς, χωρὶς κανεὶς ν' ἀντιστῇ εἰς τοῦτο!

— Καὶ τὶς ἐμποδίζει νὰ νυμφευθῇς καὶ σύ.

— Ἡ θέλησις τῆς μητρός μου.

— Τί λέγεις ; Καὶ διατί ; Τί ἔχει νὰ εἴπῃ ἡ μήτηρ σου κατὰ τῆς Ῥίτας ; Εἶναι νέα, εὐειδὴς καὶ κόρη καλῆς οἰκογενείας, ἀφοῦ ἦναι ἐξαδέλφη σου.

— Διὰ τοῦτο ἴσα ἴσα δὲν θέλει αὐτὸν τὸν γάμον.

— Αἴ, προλήψεις γραίας ! Μήπως ἡ ἐκκλησία δὲν δίδει ἀδείας ;

— Δὲν ἀνθίσταται ἕνεκα θρησκευτικῶν προλήψεων, ὄχι· ἀλλὰ λέγει ὅτι αἱ ἑνώσεις μετὰ συγγενῶν ἀντίκεινται εἰς τὴν φύσιν, ὅτι ἓν καὶ τὸ αὐτὸ αἷμα οὐδέποτε πρέπει νὰ ἀναμιγνύεται, ὅτι γρήγορα ἢ ἀργὰ τὰ τοιαῦτα συνοικέσια καθίστανται πηγὴ δεινῶν καὶ ὕβρεων παντοειδῶν· φέρει δὲ χίλια παραδείγματα.

— Μὴ σὲ μέλλει· ἄφες αὐτὴν νὰ ψάλλῃ κακὰ καὶ δυστυχίας ὡς πτηνὸν τῆς νυκτός· αἱ μητέρες ἔχουσι πάντοτε λόγους νὰ μὴ ἐπιδοκιμάζωσι τοὺς γάμους τῶν υἱῶν των.

— Ὄχι· ποτὲ δὲν θέλω νυμφευθῆ χωρὶς τὴν συγκατάθεσιν τῆς μητρός μου.

Προύχώρησαν βήματά τινα ἐν σιγῇ· ὁ Βεντοῦρας ἐπανέλαβε.

— Τῇ ἀληθείᾳ, ὀμνύω τὸν ἱεροκήρυκα ἐκεῖνον, ὅστις εἶπε. «Πράττε ὅ,τι λέγω καὶ μὴ πράττε ὅ,τι πράττω». Μὴ δὲν κρατῇ τάχα καὶ ἐμὲ ἡ θέλησις τοῦ πατρός μου ; Νομίζεις, Περίκε, ὅτι, ἂν δὲν ὑπῆρχεν ὁ πατήρ μου, ὅστις οὔτε λέξιν περὶ τούτου θέλει ν' ἀκούσῃ, δὲν θὰ ἤμην τὴν στιγμὴν ταύτην εἰς Οὐτρέραν, ὅπου ὀργανίζεται ὁ στρατὸς τῶν ἐθελοντῶν, οἱ ὁποῖοι ὑπάγουν νὰ πολεμήσωσι τὸν προδοτικῶς εἰσελθόντα εἰς τὴν χώραν μας ξένον ; Γνωρίζεις, Περίκε, ὅτι μένοντες ἐδῶ, ἐνῷ οἱ ἄλλοι ὁδεύωσι κατὰ τοῦ ἐχθροῦ, εἴμεθα ἄνανδροι καὶ κακοὶ Ἱσπανοί ;

— Τοιαύτην γνώμην ἔχω καὶ ἐγώ· ἀλλ' ἡ μήτηρ καὶ ἡ ἀδελφή μου δὲν ἔχουσι παρὰ μόνον ἐμὲ εἰς τὸν κόσμον τοῦτον, καὶ δὲν δύναμαι νὰ τὰς ἐγκαταλείψω. Ἐσο ὅμως βέβαιος ὅτι, ἐὰν ἡ μήτηρ μου ἐπιμείνῃ ἀρνουμένη τὴν συγκαταθεσίν της εἰς τὸν γάμον μου, δὲν δύναμαι νὰ ζήσω πλέον οὕτως· θ' ἀναχωρήσω μετὰ τῶν ἄλλων. Εἶμαι ἀποφασισμένος.

— Καὶ θὰ πράξῃς κάλλιστα. Τὸ κατ' ἐμέ, θ' ἀνταποκριθῶ εἰς τὴν πρόσκλησιν, καθ' ἣν ἡμέραν οὐδεὶς θὰ τὸ φαντάζεται κἄν, καὶ ἀπὸ τὴν ἡμέραν ἐκείνην, Περίκε, θὰ ὑπάρχωσιν ὀλιγώτεροι Γάλλοι ἐπὶ τοῦ Ἱσπανικοῦ ἐδάφους.

— Καὶ ἡ Ἐλβίρα ;

— Θὰ κάμῃ ὅ,τι καὶ αἱ ἄλλαι· θὰ μὲ περιμείνῃ ἢ θὰ μὲ κλαύσῃ.

II

Εἶχον φθάσει.

Ἡ ὑπὸ τῆς οἰκογενείας τοῦ Περίκου κατῳκουμένη οἰκία ἦν εὐρύχωρος καὶ δι' ἀσβέστου ἐσωτερικῶς καὶ ἐξωτερικῶς λελευκασμένη. Ἑκατέρωθεν τῆς θύρας εὑρίσκετο ἀνὰ ἓν λιθινον ἐδώλιον, στηριζόμενον εἰς τὸν τοῖχον. Ἄνωθεν τῆς θύρας ἐκρέματο λυχνία καίουσα πρὸ τῆς εἰκόνος τῆς Θεομήτορος.

Εἰς τὸ μέσον τῆς αὐλῆς ὑψοῦτο κολοσσιαία πορτοκαλλέα. Ἀπὸ πολλῶν ἤδη γενεῶν, τὸ ὡραῖον ἐκεῖνο δένδρον ὑπῆρξε διὰ τὴν οἰκογένειαν ἀνεξάντλητος πηγὴ τέρψεων. Ὁ ἀποβιώσας Ἰωάννης, Ἀλβαρέδας, πατὴρ τοῦ Περίκου, ἀνήγαγε τὴν ἐμφύτευσίν του εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς ἐξώσεως τῶν Μαυριτανῶν· κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ἔλεγεν, Ἀλβαρέδας τις, στρατιώτης τοῦ Ἁγίου Βασιλέως Φερδινάνδου, εἶχε φυτεύσει αὐτὴν· ὁσάκις δ' ἐξέφραζέ τις ἀμφιβολίαν περὶ τῆς τοσαύτης τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ ἀρχαιότητος, ἀπεκρίνετο ἀταράχως, ὅτι πᾶσαι τοῦ κόσμου αἱ οἰκογένειαι εἰσιν ἀρχαῖαι, καὶ ὅτι αἱ τῶν πλουσίων μόναι ἠδύναντο κάλλιστα νὰ σβεσθῶσιν, ἀλλ' ὅτι τοιοῦτόν τι δυστύχημα οὐδέποτε συνέβαινεν εἰς τὰς τῶν πτωχῶν.

Τρία ἔτη εἶχον παρέλθει, ἀφότου ὁ οἰκοδεσπότης μετέστη εἰς τὴν ἄλλην ζωήν. Ὅταν ἠσθάνθη προσεγγίζουσαν τὴν ὑστάτην αὐτοῦ στιγμήν, προσκαλέσας τὸν υἱόν του Περίκον, τῷ εἶπεν. — «Ἡ μήτηρ καὶ ἡ ἀδελφή σου ἀνατίθενται ἤδη εἰς σέ· ἐπαγρύπνει ἐπὶ τῆς μὲν καὶ ὁδηγεῖ αὐτήν· ἄφες τὴν ἄλλην νὰ σὲ ὁδηγῇ. Ἔζησα ἐν τῷ φόβῳ τοῦ Κυρίου, οὐδέποτε ἔπαυσα ἔχων πρὸ ὀφθαλμῶν τὸν θάνατον· βλέπω αὐτὸν ἤδη ἐρχόμενον χωρὶς νὰ μὲ φοβίζῃ οὔτε νὰ μὲ ἐκπλήσσῃ. Ἐνθυμοῦ τὴν τελευταίαν μου ὥραν διὰ νὰ μὴ φοβῆσαι ὅταν θὰ ἔλθῃ ἡ ἰδική σου. Πάντες οἱ Ἀλβαρέδαι ὑπῆρξαν ἀγαθοί· εἰς τὰς φλέβας σου ῥέει αἷμα ἱσπανικόν, εἰς δὲ τὴν καρδίαν σου

ζῶσιν ὅλαι αἱ θρησκευτικαὶ ἀρχαί, αἵτινες κατέστησαν αὐτοὺς τοιούτους. Μιμήθητι αὐτούς· θὰ ζήσῃς εὐτυχὴς καὶ θ' ἀποθάνῃς ἥσυχος».

Ἡ χήρα αὐτοῦ Ἄννα δὲν ἦτο ἐκ τῶν τυχαίων γυναικῶν. Τὸ πνεῦμά της ἦτο καλλιεργημένον, ὁ χαρακτὴρ αὐτῆς σοβαρός, οἱ τρόποι της ἀξιοπρεπεῖς, ἡ ἀρετή της φυσική. Τὰ προτερήματα ταῦτα, προσθετόμενα εἰς τὴν εὐπορίαν της, παρεῖχον αὐτῇ πραγματικὴν ἐπὶ τῶν λοιπῶν κατοίκων τοῦ χωρίου ὑπεροχήν. Ὁ εὐπειθὴς, ὁ φιλόπονος καὶ μετριοφρων υἱὸς αὐτῆς Περίκος ὑπῆρξεν ἡ παρηγορία της· οὐδεμίαν ἔλαβεν ἄλλην παρ' αὐτοῦ δυσαρέσκειαν ἢ τὴν προξενουμένην αὐτῇ ὑπὸ τοῦ ἔρωτός του πρὸς τὴν ἐξαδέλφην του Ῥίταν.

Ἡ θυγάτηρ αὐτῆς Ἐλβίρα, τρία ἔτη νεωτέρα τοῦ ἀδελφοῦ της, ἦτο πρότυπον γλυκύτητος καὶ σεμνότητος. Ἡ παιδικὴ τῆς νεάνιδος ταύτης ἡλικία διῆλθεν ἐν ἀσθενείαις, αἵτινες ἐπέγυσαν ἐπὶ τῶν χαρακτήρων της ὠχρότητα, μεταδιδουσαν αὐτοῖς συγκινητικώτατον θέλγητρον. Ἀπὸ τῶν παιδικῶν της χρόνων, ἡ Ἐλβίρα εἶχεν ἀγαπήσει τὸν Βεντοῦραν, υἱὸν τοῦ γειτονος Πέτρου, τοῦ φίλου καὶ συντέκνου τοῦ ἀποβιώσαντος πατρός της Ἰωάννου Ἀλβαρέδου.

Ἡ σύζυγος τοῦ Πέτρου ἀπέθανε δώσασα τὸ φῶς εἰς θυγάτριον, ὅπερ ὁ πατήρ του ἐνεπιστεύθη εἰς τινα ἐν Ἀλκάλᾳ μοναχὴν, ἀδελφὴν τῆς ἀποθανούσης. Ἀποχωρισθεὶς τῆς θυγατρός του, ὁ Πέτρος εἶχε συγκεντρωσει ἅπαν αὐτοῦ τὸ φιλτρον ἐπὶ τοῦ Βεντοῦρα, ὃν ἔβλεπε πλήρης ὑπερηφανείας, καθιστάμενον ὀσημέραι τὸν εὐειδέστερον καὶ τὸν γενναιότερον τῶν νέων τοῦ χωρίου.

Ἀντικρὺ τῆς οἰκίας τοῦ Ἀλβαρέδου ἔκειτο ὁ οἰκίσκος τῆς μητρὸς τῆς Ῥίτας Μαρίας· ἦτο δὲ αὕτη χήρα ἑνὸς τῶν ἀδελφῶν τῆς Ἄννης χρηματίσαντος διαχειριστοῦ τῶν ἐν Κουένκᾳ Δημοσίων κτημάτων. Ἀγαθὴ, πραεῖα, ἀλλ' ἀδυνάτου χαρακτῆρος, οὐδέποτε ἔσχε δύναμιν ἀποχρῶσαν ἵνα χαλιναγωγήσῃ τὸν ἀλαζονικὸν καὶ ἄκαμπτον χαρακτῆρα, ὃν ἡ θυγάτηρ αὐτῆς ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων εἶχε διατρανώσει, καὶ ὅστις, προϊούσης τῆς ἡλικίας, κατέστη ἔτι μᾶλλον ἀτίθασσος. Ἡ Ῥίτα ἦτο σπανίας καλλονῆς· οὐδὲν θελκτικώτερον τοῦ ζωηροῦ καὶ πονηροῦ ἤθους της, ἀλλὰ καὶ οὐδὲν ἐπιμονέστερον τοῦ πνεύματός της, οὐδὲν ὁρμητικώτερον τῶν ἐντυπώσεων ἢ ψυχρότερον τῆς καρδίας της.

Δὲν δυνάμεθα νὰ παραλείψωμεν ἐν τῇ ἀπαριθμήσει ταύτῃ τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας ταύτης καὶ τῶν συγγενῶν της τὸν Μελάμπαν, τὸν κύνα, ὃν εἴδομεν ἤδη σοβαρῶς ἀκολουθοῦντα τὸν εἰς τὸ χωρίον ἐπανακάμπτοντα Περίκον. Ὁ Μελάμπας ἦτο κύων σπουδαῖος τῷ ὄντι καὶ ἀξιοσέβαστος, ἄνευ τῆς ἐλαχίστης ἀπαιτήσεως. Ἐλάκτει σπανίως καὶ οὐδέποτε ἄνευ λόγων· ἦτο ἐγκρατής, δὲν εθώπευε μὲν τοὺς κυρίους του, ἀλλὰ καὶ οὐδέποτε ἀπεχωρίζετο αὐτῶν. Οὐδένα ποτὲ ἔδηξε καθ' ὅλον αὐτοῦ τὸν βίον· περιεφρόνει εἰς τὸν ὕπατον βαθμὸν τὰ προπετῆ ἐκεῖνα κυνάρια, ἅτινα ὑλάκτουν κατοπιν του κατὰ τὴν διάβασίν του. Πλὴν ὁ Μελάμπας ἐθανατωσεν ἓξ ἀλώπεκας, τρεῖς λύκους, ἡμέραν δέ τινα ὥρμησε κατὰ ταύρου, καταδιώκοντος τὸν κύριον του καὶ ἐσταμάτησεν αὐτὸν ἀπὸ τὸ οὖς ὡς ἀπειθὲς καὶ κακότροπον παιδίον. Μὲ τοιοῦτον ἔλεγχον ὑπηρεσιῶν καὶ προτερημάτων, ὁ Μελάμπας ὕπνωττεν ἥσυχος ὑπὸ τὸν ἥλιον, κατακεκλιμένος ἐπὶ τῶν δαφνῶν του.

III

Ὅταν οἱ δύω νέοι ἔφθασαν, εὗρον τὴν Ἐλβίραν καὶ τὴν Ῥίταν εἰς τὴν θύραν. Συνεκαλύπτοντο διὰ τῶν ἐπωμίων των μὴ ἀφίνουσαι ἐλευθερα, ἕνεκα τῆς δριμύτητος τοῦ ψύχους, εἰμὴ τὸ μέτωπον καὶ τοὺς ὀφθαλμούς.

Ἀφοῦ κύχθησαν εἰς αὐτὰς τὴν καλὴν ἑσπέραν, ὁ Περίκος εἶπε πρὸς τὴν ἀδελφήν του.

— Ἐλβίρα, ἰδοὺ ἓν πτηνὸν, τὸ ὁποῖο θέλει νὰ σοῦ φυγῇ. Κλεῖσον καλὰ τὸ κλωβίον, ... διότι λέγει ὅτι θὰ μεταβῇ εἰς τὸν πολεμον.

— Δὲν λέγουσι, προσέθηκεν ὁ Βεντοῦρας, ὅτι ἐχθρὸς εὑρίσκεται εἰς τὰ περίχωρα τῆς Σεβίλλης ; Καὶ θὰ μείνωμεν ἡμεῖς ἐδῶ ἀδρανεῖς μὲ τοὺς βραχίονας ἐσταυρωμένους ἐπὶ τοῦ στήθους ;

— Ἰησοῦ Χριστὲ ! ἀνέκραξεν ἡ Ἐλβίρα, μὴν ὁμιλῆς οὕτω ! Σὺ νὰ φύγῃς, Ἁγία μου Ἄννα, ἀγαθή μου προστάτις, ἐὰν σᾶς

διαφυλάξῃς ἀπὸ τὸ δυστύχημα τοῦτο, σοὶ προσφέρω μίαν πλεξίδα μου, τὴν ὁποίαν θὰ κρεμάσω εἰς τὴν εἰκόνα σου μὲ κυανῆν ταινίαν!

— Καὶ ἐγώ, εἶπεν ἡ Ῥίτα, θὰ προσφέρω εἰς τὴν Ἁγίαν δύω ἀνθοδέσμας ἴων ἵνα στολίσῃ τὴν ἐκκλησίαν της τὴν ἡμέραν τῆς ἑορτῆς, ἐὰν φύγητε τὸ ταχύτερον καὶ ἐπανέλθητε, ὅσῳ τὸ δυνατὸν ἀργότερα.

— Μὴ ἀστεΐζεσαι οὕτω, εἶπεν ἡ Ἐλβίρα σκυθρωπάσασα.

— Ἄφες την δὰ, ἐπεῖπεν ὁ Βεντοῦρας· ἡ ἁγία θὰ προτιμήσῃ μίαν τῶν ὡραίων πλεξίδων σου ἀπὸ ὅλας τὰς ἀνθοδέσμας αὐτῆς.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐξῆλθε καὶ ἡ γραία Μαρία. Ἦτο μᾶλλον τῆς ἀνδραδέλφης αὐτῆς ἡλικιωμένη, ἀλλὰ, καίπερ ἐξηκοντούτης μόνον, μικρόσωπος καὶ ἰσχνὴ ὡς ἦτο, ἐφαίνετο πολὺ περισσότερον ἐκείνης γηράσασα. Ἐκαλύπτετο δὲ διὰ τοῦ φαιοχρόου ἐπωμίου της καὶ ἐρρίγει ἐκ τοῦ ψύχους.

— Παιδία, ἀνέκραξε βλέπουσα τοὺς νέους παρὰ τὴν ἔξω θύραν· ἐνύκτωσε· τί κάμνετε αὐτοῦ μὲ αὐτὸ τὸ ψῦχος;

— Τί λέγεις, θεία Μαρία; ψῦχος! ἐνῶ ἡμεῖς αἰσθανόμεθα ζέστην; εἶπεν ὁ Βεντοῦρας· τὸ ψῦχος εἶναι εἰς τὰ ὀστᾶ σου, γραία θεία μου.

— Μὴ ἐμπαίζῃς τὴν γραίαν, παιδί μου, ὑπέλαβεν ἡ Μαρία, καὶ μὴ πέτεσαι πολὺ εἰς τὴν νεότητά σου· ὁ θάνατος δὲν ἀναγινώσκει τὸ βαπτιστικόν. Ἀλλ' αὐτὸς ὁ βορρᾶς συρίζει, καὶ εἶναι εὐκολώτερον νὰ κερδίσετε ἐδῶ μίαν καταρροὴν παρὰ κληρονομίαν ἀπὸ τὰς Ἰνδίας.

Καὶ ταῦτα λέγουσα εἰσῆλθεν ἐκ νέου εἰς τὴν οἰκίαν της· πάντες οἱ νέοι τὴν ἠκολούθησαν, τῇ ἐξαιρέσει τοῦ Βεντοῦρα, μεταβάντος πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν καθηκόντων του, ὡς ἀγροφύλακος πλησιοχώρου τινος κτήματος.

Εὗρον τὴν Ἄνναν καθημένην παρὰ τὴν ἑστίαν· ὁ σύντεκνος Πέτρος δὲν ἤργησε νὰ ἑνωθῇ μετ' αὐτῶν. Ἡ Ἄννα, ἀφοῦ ἔκαμε τὴν προσευχήν της, ἤρχισε νὰ νήθῃ, ἡ Ἐλβίρα νὰ πλέκῃ καὶ ὁ Πέτρος νὰ καπνίζῃ τὸ σιγάρον του. Ὁ Περίκος ἔψηνε κάστανα ὑπὸ τὴν σποδὸν, ἡ Ῥίτα τὰ ἔτρωγεν, ἡ δὲ Μαρία ὑπετονθόριζε προσευχήν τινα κλίνουσα ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν τὴν κεφαλὴν, εἰονεὶ ἐχαιρέτα τὸν ὕπνον.

— Ἐτελείωσεν! εἶπεν ὁ Περίκος· δὲν θὰ βρέξῃ πλέον· ἡ γῆ εἶναι βράχος καὶ ὁ οὐρανὸς ὀρειχάλκινος· πέρυσιν, εἰς τοιαύτην ἐποχὴν, εἶχε βρέξει ἀρκετὰ, καὶ τὸ χόρτον ἐσκέπαζε τὴν γῆν.

— Τῷ ὄντι, ὑπέλαβεν ὁ Πέτρος· τὰ πρόβατα ψοφοῦν τῆς πείνης ἐφέτος· πέρυσιν εὕρισκον παντοῦ τὸ τραπέζι ἕτοιμον.

Ἐσήμανεν ἡ ἐννάτη καὶ ἀπεχωρίσθησαν.

Ἡ Ἐλβίρα παρεσκεύασε τὸ δεῖπνον καὶ παρεκάθησεν εἰς τὴν τράπεζαν μετὰ τῆς μητρός της, ἀλλ' ὁ Περίκος ἔμεινεν, ὅπου ἐκάθητο, μὲ τὴν κεφαλὴν κεκλιμένην πρὸς τὴν πυρὰν καὶ διεσκέδαζε ἐξορύττων ἄνθρακάς τινας κεκρυμμένους ὑπὸ τὴν τέφραν.

— Δὲν πεινᾷς, Περίκε; ἠρώτησεν αὐτὸν ἡ ἀδελφή του.

— Καθόλου, ἀπήντησεν οὗτος χωρὶς ν' ἀνυψώσῃ τὴν κεφαλήν.

— Μήπως εἶσαι ἀσθενής; ἠρώτησεν ἡ Ἄννα.

— Ὄχι, μῆτερ μου.

Τὸ δεῖπνον διῆλθεν ἐν σιωπῇ. Ἐξελθούσης δὲ τῆς Ἐλβίρας.

— Μῆτερ μου, εἶπεν ὁ Περίκος, αὔριον μεταβαίνω εἰς Οὐτρέραν, ἵνα καταταχθῶ μεταξὺ τῶν καλῶν Ἱσπανῶν, οἵτινες μάχονται ὑπὲρ πατρίδος.

Ἡ Ἄννα συνειθίσασα εἰς τὴν ὑποταγὴν τοῦ υἱοῦ της, ἔμεινεν ἐμβρόντητος.

— Ὑπάγεις εἰς τὸν πόλεμον, ἠρώτησεν αὐτόν· δηλαδὴ μᾶς ἐγκαταλείπεις. Ἀλλὰ, δὲν πρέπει, δὲν δύνασαι νὰ ἐγκαταλείψῃς τὴν μητέρα καὶ τὴν ἀδελφήν σου. Ποτὲ δὲν θὰ συγκατατεθῶ εἰς τοῦτο.

— Θὰ προβάλλῃς λοιπὸν πάντοτε φραγμὸν εἰς τὰς ἐπιθυμίας μου, ὦ μῆτερ; ὑπέλαβεν ἐρωτῶν ἀποτόμως ὁ νεανίας. Ἀντέστης εἰς τὸν ἔρωτά μου, καὶ ἤδη θέλεις νὰ κρατήσῃς καὶ τὸν βραχίονά μου; Εἶμαι εἰκοσιδύω ἐτῶν, μάθε δὲ ὅτι ἔχω τὴν δύναμιν καὶ τὴν θέλησιν νὰ ὑπερπηδήσω ὅλα τὰ κωλύματα, ἂν μὲ βιάσῃς νὰ σὲ παρακούσω.

Ἡ Ἄννα ἔκπληκτος καὶ περίτρομος ἥνωσε τὰς χεῖρας της ἀνακράζουσα,

— Πῶς! δὲν ὑπάρχει λοιπὸν μέσος ὅρος μεταξὺ γάμου, ὅστις θὰ σὲ καταστήσῃ δυστυχῆ καὶ πολέμου, ὅστις θὰ σοὶ ἀφαιρέσει τὴν ζωήν;

— Οὐδεὶς, μῆτερ, εἶπεν ὁ Περίκος, ὃν ὁ φόβος μὴ καταβλήθῃ ἐν τῇ πάλῃ, ἣν ἐπεχείρησεν, ἠνάγκαζε νὰ ἐξέρχηται τοῦ χαρακτῆρος του καὶ καθίστα αὐτὸν ἀπότομον· ἢ μένω ἐνταῦθα ἵνα νυμφευθῶ ἢ ἀναχωρῶ ὅπως ἐκπληρώσω τὸ καθῆκον παντὸς καλοῦ Ἱσπανοῦ!

— Νυμφεύθητι λοιπὸν, ἀπεκρίθη μετὰ σοβαροῦ τόνου φωνῆς ἡ γραία μήτηρ· μεταξὺ δύω κακῶν, ἐκλέγω τὸ μικρότερον· ἀλλ' ἐνθυμοῦ πάντοτε, Περίκε, ὅ,τι ἡ μήτηρ σου σοὶ λέγει τὴν στιγμὴν ταύτην. Ἡ Ῥίτα εἶναι ματαία, ἐλαφρὰ καὶ κακὴ κόρη, ἡ κακὴ κόρη εἶναι πάντοτε κακὴ σύζυγος. Τὸ αἷμά σας δὲν συγχωρεῖ συνοικέσιον μεταξύ σας· ἡμέραν τινὰ θὰ ἐνθυμηθῇς τοὺς λόγους τούτους τῆς μητρός σου, ἀλλὰ θὰ ἦναι πλέον ἀργά!

Καὶ προφέρουσα τοὺς τελευταίους τούτους λόγους ἡ εὐγενὴς γυνὴ, ἣν ἔπνιγον τὰ δάκρυα, εἰσῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιόν της ἵνα ἀποκρύψῃ αὐτὰ εἰς τὸν υἱόν της.

Ὁ Περίκος ἀγαπῶν τὴν μητέρα του μετ' ἴσης τρυφερότητος καὶ σεβασμοῦ, ἐκινήθη ἵνα κρατήσῃ αὐτὴν, ἀλλ' ἡ δειλία καὶ ἡ ταραχή του τὸν ἀνεχαίτισαν, καὶ ἔμεινε πρὸς στιγμὴν ἀμφιρρέπων.

Ἐπὶ τέλους ἠγέρθη αἰφνιδίως, ἔφερε τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ καθίδρου μετώπου του καὶ ἐξῆλθεν.

Ἐντούτοις, ἡ Ῥίτα, ἥτις περιέμενε τὸν Περίκον εἰς τὸ παράθυρον, ἠνιᾶτο καὶ ἀνυπομόνει.

— Ἀρκεῖ! εἶπε τέλος κλείουσα μετὰ πείσματος τὸ παράθυρον· ἔλα τώρα, θὰ περιμείνῃς πολὺ περισσότερον, ἀφ' ὅσον σὲ περιέμεινα ἐγώ!

Τὴν αὐτὴν στιγμὴν λίθος τις ἔκρουσεν εἰς τὸ κατω τοῦ τοίχου· ἦτο τὸ σύνθημα δι' οὗ ὁ Περίκος ἀνήγγειλε τὴν ἄφιξίν του.

— Δύνασαι νὰ ῥίψῃς ὅλα τὰ χαλίκια τοῦ χωρίου· τίποτε δὲν θ' ἀνοίξῃ, εἶπε καθ' ἑαυτὴν ἡ Ῥίτα· νομίζεις ὅτι θὰ μὲ κάμῃς ὅπως θέλῃς σὺ, ὡς τὸν γέροντα ὄνον σου· ἀπατᾶσαι, τέκνον μου.

Δεύτερος λίθος ἐκτύπησεν εἰς τὸν τοῖχον, ἀλλὰ σφοδρότερον τοῦ συνήθους.

— Ἄ, εἶπεν ἡ Ῥίτα, βιάζεται πολὺ ὁ φίλος· εἶναι καλὸν νὰ μάθῃ ὅτι δὲν εἶναι πάντοτε εὐχάριστον τὸ νὰ περιμένῃ τις.

Καὶ μετὰ σκέψιν τινὰ προσέθετο.

— Ἂν δὲν ἀνοίξωμεν, τίς θὰ χαρῇ; Ἐκείνει ἡ ψευδευλαβὴς μήτηρ του· ἔπειτα ὁ θεῖος Πέτρος θὰ ἐξαγάγῃ τὴν θυγατέρα του ἵνα τὴν δώσῃ τοῦ Περίκου. Ὡραῖον συνοικέσιον! ἀλλὰ δὲν θὰ ἐπιτύχῃ, διότι εἶμαι ἐγώ....

Καὶ ἀνοίγουσα αἴφνης τὸ παράθυρον, ἀπετελείωσε τὴν φράσιν της.

— Ἐδῶ! Καὶ λοιπὸν! προσέθετο ἀποτεινομένη πρὸς τὸν Περίκον· ὡρκίσθης νὰ ῥίψῃς κάτω τὸν τοῖχον; Διατὶ νὰ μ' ἐξυπνήσῃς; Ὅταν περιμένω ἀποκοιμοῦμαι, καὶ ὅταν κοιμῶμαι, κατηρημένος ὄστις μ' ἐξυπνᾷ! Πήγαινε λοιπὸν, ὅθεν ἦλθες, ἢ ὅπου ἀλλοῦ θέλεις, μοὶ εἶναι ἀδιάφορον.

Καὶ ὑπεκρίθη ὅτι ἔκλειε τὸ παραθυρον.

— Ῥίτα, Ῥίτα, εἶπε ζωηρῶς ὁ Περίκος· ὡμίλησα εἰς τὴν μητέρα μου.

— Σύ; ἠρώτησεν ἡ Ῥίτα, ἀνοίγουσα τὸ παράθυρον. Τί λέγεις, καλέ; Ἰδοὺ ἓν θαῦμα μεγαλείτερον τοῦ θαύματος τῆς ὄνου τοῦ Βαλαάμ! Καὶ τί σοῦ ἀπεκρίθη ἡ μητέρα σου, τέκνον μου;

— Ὅτι δίδει τὴν συγκατάθεσίν της εἰς τὸν γάμον μας.

— Συγκατατίθεται τώρα;... Ὦ! τῇ ἀληθείᾳ μόνοι οἱ φρόνιμοι ἄνθρωποι ἀλλάσσουν ἰδέας. Θὰ ὑπάγω αὔριον νὰ τὴν συγχαρῶ. Ἀλλὰ τί θὰ εἴπῃς, Περίκε, ἐὰν κατὰ μίμησιν τῆς μητρός σου, ἤλλασσον καὶ ἐγὼ ἰδέαν καὶ σοὶ ἔλεγον ὄχι;

— Ῥίτα, Ῥίτα! ἔλεγεν ἐν ἐκστάσει ὁ νέος, ἐντὸς ὀλίγου θὰ ἦσαι σύζυγός μου!

Τοιαῦται ὑπῆρξαν αἱ ἐρωτοτροπίαι, δι' ὧν ἡ Ῥίτα ἔσβεσεν ἐξ ὁλοκλήρου ἐν τῷ νῷ τοῦ Περίκου τὴν φοβερὰν ἐντύπωσιν ἣν ἐνεποίησαν αὐτῇ οἱ φοβεροὶ τῆς μήτρός του λόγοι.

IV

Τὴν πρωΐαν τῆς ἐπαύριον ἡ Ἄννα ἐκάθητο παρὰ τὴν πυρὰν, σκυθρωπὴ καὶ καταβεβλημμένη, ὁπότε εἰσῆλθεν ὁ Πέτρος.

— Χαῖρε, σύντεκνε.

— Καλῶς ἦλθες, σύντεκνε.

— Ἔρχομαι νὰ σοὶ ὁμιλήσω περὶ σπουδαίας ὑποθέσεως.

— Σὲ ἀκούω, σύντεκνε Πέτρε· ὁμίλει.

— Μάθε, ὅτι ὁ τρελλὸς ἐκεῖνος υἱός μου

Βεντοῦρας ἀπεφάσισε νὰ ὑπάγῃ νὰ φονευθῇ ὑπὸ τῶν κακούργων γάλλων, ποῦ νὰ ἔχουν τὴν κατάραν τοῦ Θεοῦ.

— Ἰησοῦ Χριστέ μου! σύντεκνε· φόνευσον τὸν ἐχθρόν σου εἰς τὸν πόλεμον, ἀλλὰ μὴ τὸν καταρᾶσαι. Ὁ Περίκος ἔχει καὶ αὐτὸς τὸν ἴδιον σκοπόν. Εἶναι σκληρὸν δι' ἡμᾶς τοὺς γονεῖς, σύντεκνε, τὸ βλέπω, ἀλλ' εἶναι φυσικόν.

— Δὲν λέγω ὄχι· — εἶθε ἡ λύσσα νὰ μᾶς ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τοὺς προδότας αὐτούς·

— ἀλλ', ἂν καλῶς θεωρήσωμεν τὰ πράγματα, εἶναι μονογενὴς υἱός μου, καὶ δὲν θέλω νὰ τὸν χασω δι' ὁλόκληρον τὴν Ἱσπανίαν. Ἓν μόνον μέσον ἠμπόρεσα νὰ εὕρω διὰ νὰ τὸν κρατήσω πλησίον μου, καὶ ἔρχομαι νὰ σοὶ τὸ κοινοποιήσω. Σοὶ ζητῶ τὴν χεῖρα τῆς Ἐλβίρας σου διὰ τὸν Βεντοῦραν μου, καὶ ἐπιθυμῶ, ὥστε ὁ γαμβρός, τὸν ὁποῖον σοὶ προσφέρω νὰ τύχῃ τῆς αὐτῆς εὐαρεσκείας ἐκ μέρους σου, ὅσης ἔτυχεν ἐκ μέρους ἰδικοῦ μου ἡ νύμφη τὴν ὁποίαν σοὶ ζητῶ.

Ἡ Ἄννα δὲν ἀπέκρυψε τὴν εὐχαρίστησιν, ἣν προύξένει αὐτῇ ἓν τοσοῦτον ὑφ' ὅλας τὰς ἐπόψεις ἁρμόζον καὶ συμφέρον συνοικέσιον, πρὸ πολλοῦ χρόνου προβλεπόμενον καὶ ἐπιθυμούμενον ἐξ ἴσου καὶ παρὰ τῶν γονέων καὶ παρὰ τῶν τέκνων.

Ἤρξαντο μετὰ ταῦτα συζητοῦντες τοὺς ὅρους τοῦ προικοσυμφώνου, ἀντικείμενον λίαν σπουδαῖον δι' ἀνθρώπους εὐπόρους, οἵοι ἦσαν οἱ δύω σύντεκνοι.

— Σύντεκνε, εἶπεν ἡ Ἄννα, γνωρίζεις, ὅσον καὶ ἡμεῖς οἱ ἴδιοι τί ἔχομεν· δὲν πρόκειται λοιπὸν ἢ νὰ μοιράσωμεν. Τὴν οἰκίαν τὴν ἔλαβε πάντοτε ὁ πρωτότοκος Τὸ ἀμπέλιον ἀνήκει δικαιώματι εἰς τὸν Περίκον, διότι καὶ τὸ ἐκαλλιέργησε καὶ ἐφύτευσε τὸ μεγαλείτερον αὐτοῦ μέρος ὁ ἴδιος. Αἱ ἀγελάδες, ὡς γνωρίζεις, εἶναι ἰδικαί μου, καὶ τὰς δίδω εἰς αὐτόν, διότι αὐτὸς θὰ μὲ διατηρήσῃ, ὅσας ἡμέρας θελήσῃ νὰ μοῦ ἀφήσῃ ὁ Θεός. Ὁ ὄνος τοῦ εἶναι, ὡς βλέπεις, ἀναγκαιότατος....

— Δὲν μοῦ λέγεις, σύντεκνε τῶν ἁμαρτιῶν μου, ἠρώτησεν διακόπτων αὐτὴν ὁ θεῖος Πέτρος, τί θὰ μείνῃ εἰς τὴν Ἐλβίραν. Ἂν ἐξακολουθήσῃς κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, θὰ ἐξέλθῃ ἀπὸ τὰς χεῖρας σου, ὅπως ἐξῆλθεν ἡ μητέρα μας Εὔα ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ Πλάστου!

— Ἡ Ἐλβίρα θὰ λάβῃ τὸν ἐλαιῶνα.

— Τί προῖκα πριγκηπέσσης! ἐλαιὼν μεγάλος ὡσὰν τὴν παλάμην μου, καὶ ὁ ὁποῖος δὲν δίδει ὅσον λάδι χρειάζεται διὰ τὸ κανδήλι μιᾶς ἐκκλησίας!

— Ἐδῶ καὶ εἴκοσι χρόνους ἔδιδε πλέον ἀπὸ ἑκατὸ μέτρα.

— Σύντεκνε, ὅ,τι ὑπῆρξε καὶ δὲν ὑπάρχει πλέον εἶναι ὡσὰν νὰ μὴν ὑπῆρξε ποτέ. Ἐδῶ καὶ εἴκοσι χρόνους καὶ αἱ νέαι ἀπέθανον ἀπὸ ἔρωτα δι' ἐμέ, ἀλλὰ σήμερον....

— Ἐδῶ καὶ σαράντα, θέλεις ἴσως νὰ εἰπῇς.

— Λεπτολογεῖς παρὰ πολύ, βλέπω, σύντεκνε, ἀλλ' ἂς ἔλθωμεν εἰς τὸ προκείμενον, λείπουν περισσότερα ἐλαιόδενδρα ἀπὸ τὸν ἐλαιῶνα σας παρὰ τρίχες ἀπὸ τὸ κεφάλι τοῦ Ἁγίου Πέτρου· ὅσα μένουν ἀκόμη, πολὺ ὀλίγον ἀξίζουν καὶ αὐτά.

— Ἀρχίζω νὰ ἐννοῶ, σύντεκνε, ὅτι δὲν τὰ εἶδες πρὸ καιροῦ. Ἅμα ὁ Περίκος ἔμαθεν ὅτι ὁ ἐλαιὼν ἦτο προσδιωρισμένος διὰ τὴν ἀδελφήν του, ἐκαλλιέργησε τὰ δένδρα ὡσὰν νὰ ἦσαν ῥόδα. Ἡ Ἐλβίρα θὰ πάρῃ καὶ τὰ πλησιόχωρα χωράφια, τὰ ὁποῖα ἠξεύρεις πόσον εἶναι καλὰ, καὶ πόσον καλὰ ποτίζονται.

— Ὤ, πολὺ καλὰ, μὰ τὴν ἀλήθειαν! Τὸ αὐλάκιον μένει ξηρὸν τὸν ἥμισυ χρόνον καὶ τὸ ἄλλο ἥμισυ χωρὶς νερόν. Ἂς ὁμιλήσωμεν καθαρὰ· τὰ χωράφια αὐτὰ εἶναι ἄκαρπα καὶ οὔτε ἕνα πρόβατον δὲν ἠμποροῦν νὰ θρέψουν καθὼς πρέπει. Ἀλλ' ἀφοῦ κανεὶς δὲν μᾶς ἀκούῃ, εἰπέ μου, δὲν ἐπωλήσατε πέρυσι δύω παχεῖς χοίρους, ἑκατὸ κοιλὰ κριθάρι, ἑκατὸ μέτρα κρασὶ καὶ ἄλλα τόσα ξυδι; λῦσε λοιπὸν τὸ κομπόδεμα· τί καλλιτέραν περίστασιν θέλεις ἀπ' αὐτήν;

— Ἐννοεῖται· ὅλα αὐτὰ τὰ χρήματα καὶ ὅσα ἄλλα ἔχω εἶναι τῆς θυγατρός μου...

— Εὖγε, σύντεκνε! Μὰ τὴν πίστιν μου, ἀξίζεις ὅσον καὶ τὸ Περοῦ! Καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὸν ἰδικόν μου, τὸν Βεντοῦράν μου, ὅσα καὶ ἂν ἔχω εἶναι ἰδικά του, ἀφοῦ ἡ θυγάτηρ μου θέλει νὰ γίνῃ μοναχή. Γνωρίζεις ὅτι δὲν εἶναι μικρὰ πράγματα. Θὰ λάβῃ πρῶτον τὴν οἰκίαν μας...

— Μίαν καλύβην!

— Τοὺς ὄνους μου....

— Ἐγήρασαν.

— Τὰς αἴγας μου....

— Αἱ ὁποῖαι οὐδὲ στοιχίζουν περισσότερον εἰς πρόστιμα, παρ' ὅσα σοῦ δίδουν εἰς γάλα, τυρὸν καὶ σφακτά.

— Καὶ τὸν κῆπόν μου, ἐξηκολούθησεν ὁ Πέτρος χωρὶς νὰ ἀπαντήσῃ εἰς τοὺς ἀστεϊσμοὺς τῆς Ἄννης, ἥτις ἐλάμβανε τὸ ἀντίποινόν της.

Μετὰ πολλὰς συζητήσεις κατώρθωσαν ἐπὶ τέλους νὰ κανονίσωσι τὰς βάσεις τοῦ προικοσυμφώνου, μείναντες ὡς καὶ πρότερον οἱ κάλλιστοι τοῦ κόσμου φίλοι.

Ὅταν ὁ Πέτρος ἀπῆλθεν, ἡ Ἄννα ἐφόρεσε τὸ ἐπώμιόν της καὶ μετέβη εἰς τὴν Μαρίαν.

Ἡ Μαρία ὑπεδέχθη αὐτὴν μετὰ τῆς εἰλικρινεστέρας χαρᾶς.

— Εὐτυχεῖς οἱ ὀφθαλμοὶ οἱ ὁποῖοι σὲ βλέπουν σήμερον εἰς τὴν οἰκίαν ταύτην, ἀνέκραξε βλέπουσα τὴν ἀνδραδέλφην αὐτῆς εἰσερχομένην· ποῖος καλὸς σκοπὸς σὲ ὁδηγεῖ ἐδῶ, ἀδελφή μου;

Καὶ ἔσπευσε νὰ τῇ προσφέρῃ ἓν κάθισμα.

Ἡ Ἄννα ἐκάθησε καὶ ἀνεκοίνωσεν αὐτῇ τὸ αἴτιον τῆς ἐπισκέψεώς της.

Ἡ γενομένη εἰς αὐτὴν πρότασις ἐνεποίησε τοσαύτην εἰς τὴν πτωχὴν χήραν χαρὰν, ὥστε ἠδυνάτει νὰ εὕρῃ λόγους ἵνα ἐκφράσῃ αὐτήν.

— Ἀχ! ἀδελφή μου, ἔλεγε μετὰ διακοπτομένων φράσεων, πόσον εὐτυχὴ μὲ καθιστᾷς! Ὁ Περίκος, ὁ υἱός τῆς ψυχῆς μου! Ἀ, εἰς τὸν Ἅγιον Ἀντώνιον χρεωστῶ βέβαια αὐτὴν τὴν εὐτυχίαν. Καὶ σύ, Ἄννα, εἶσαι εὐχαριστημένη; Ἡ Ῥίτα, εἶναι ἀληθὲς, εἶναι ὀλίγον ἰδιότροπος, ἀλλὰ κατὰ βάθος εἶναι ἀγαθὴ νέα· ὀλίγον ἀπαιτητικὴ, ἀλλ' ἐγὼ εἶμαι ἡ αἰτία. Ἂν τὴν ἀνέτρεφα ὅπως ἀνέθρεψας σὺ τὴν Ἐλβίραν, θὰ ἦτο διαφορετική. Εἶναι ἐλαφρὰ, ἀλλὰ, θὰ ἰδῇς, θὰ διορθωθῇ ὅταν προχωρήσῃ ὀλίγον εἰς τὴν ἡλικίαν. Ῥίτα! Ῥίτα! Ἔλα! τρέξε! ἡ θεία σου, τί λέγω; ἡ μήτηρ σου, ἀφοῦ θέλῃ νὰ γίνῃ τοιαύτη.

Ἡ Ῥίτα εἰσῆλθε ψυχρὰ ὡς διπλωμάτης.

— Τί λέγεις περὶ τούτου κόρη μου, ἠρώτησεν αὐτὴν ἡ μήτηρ της, μεθύουσα ἐκ χαρᾶς.

— Ὅτι τὸ ἤξευρα.

— Δὲν αἰσχύνεσαι; εἶπεν ἡ Μαρία χαμηλῇ τῇ φωνῇ· εἶσαι περισσότερον ὑπερήφανος ἀπὸ δούκισσαν!

— Καὶ τί θέλετε λοιπὸν νὰ κάμω; ἀπήντησεν ἡ Ῥίτα μεγαλοφώνως· νὰ χορεύσω τὸ *φανδάγγο*, διότι πρόκειται νὰ νυμφευθῶ;

Ἡ Ἄννα ἠγέρθη καὶ ἐξῆλθεν.

Ἡ Μαρία δυσηρεστημένη ἐκ τῆς διαγωγῆς τῆς θυγατρός της, ὡδήγησε τὴν Ἄνναν μέχρι τῆς ὁδοῦ, μὴ παύουσα νὰ τεκμηριοῖ τὴν πρὸς αὐτὴν εὐγνωμοσύνην καὶ ἀγάπην της.

V

Ὁ χρυσοφαὴς Μάϊος, ὁ τοσοῦτον ἀντηχῶν ἐκ των κελαδημάτων τῶν πτηνῶν καὶ τοῦ βόμβου τῶν ἐντόμων, ὁ εὐώδης Μάϊος, ὁ λαβὼν τὴν εὐτυχίαν ν' ἀφιερωθῇ τῇ Παρθένῳ, ἐμειδία.

Οἱ μετὰ τῆς Ἐλβίρας γάμοι τοῦ Βεντούρα ἔμελλον νὰ τελεσθῶσι τὴν πρώτην ἡμέραν τοῦ μηνὸς τούτου, καθόσον δὲν ἐχρειαζετο δι' αὐτοὺς. ὡς δια τοὺς τοῦ Περίκου μετὰ τῆς Ῥίτας, ἢ ἡ ἐκ Ῥώμης ἐκκλησιαστικὴ ἄδεια, καὶ ἡ εὐτυχὴς αὐτὴ ἡμέρα εἶχε φθάσει.

Ὁ ἥλιος ἀνέτειλεν ἀκτινοβόλος, ὡσεὶ φίλος θέλων νὰ συγχαρῇ πρῶτος τοὺς εὐδαίμονας μελλονύμφους. Ἡτοιμάζοντο ἤδη νὰ ἐκκινήσωσι διὰ τὸν ναόν. Ἡ Ἄννα ἔσφιγγεν ἐπὶ τοῦ στήθους της τὴν φιλτάτην αὐτῆς θυγατέρα, τὴν γλυκεῖαν Ἐλβίραν, ἥτις ἐφαίνετο τοσοῦτον συνεσταλμένη καὶ ταπεινὴ ἐν τῇ εὐτυχίᾳ της, ὥστε ἐταπείνου τοὺς ὀφθαλμοὺς οἱονεὶ θαμβουμένη ὑπ' αὐτῆς. Ὁ θεῖος Πέτρος ἦτο ἀνεξάντλητος πηγὴ λογοπαιγνίων· ἡ θεία Μαρία ἐδάκρυεν ἐκ χαρᾶς· ὁ Βεντοῦρας ἔτρεχεν ἄνω κάτω, ἀνυπομονῶν νὰ ἴδῃ ἑαυτὸν σύζυγον τῆς κόρης ἣν τοσοῦτον ἠγάπησεν.

Ὁ Περίκος ἐλησμόνει πρὸς στιγμὴν τὴν Ῥίταν ἵνα βλέπῃ τὴν ἀδελφήν του, καὶ οἱ μεγάλοι κυανοί του ὀφθαλμοὶ ἀπήστραπτον ἐξ ἀρρήτου τρυφερότητος.

Ἡ Ῥίτα μόνη ἐφαίνετο ἀδιάφορος καὶ δυσηρεστημένη.

Ὁ Μελάμπας ἔκρινεν ὅτι ἐγένετο παρὰ πολὺς θόρυβος δι' ἐλάχιστον, καὶ ἔσπευσε νὰ κατακλινθῇ ὑπὸ τὴν πορτοκαλλέαν.

Ἔμελλον ἤδη νὰ ἐξέλθωσιν ὅτε ἠκούσθη-

σαν αἴφνης φωναὶ ταραχῆς καὶ κρότος τρεχόντων ἀνθρώπων· ἦσαν χωρικοὶ φεύγοντες πρὸ τοῦ ἐχθροῦ.

Οἱ δι' ὀλίγον εἰς Σεβίλλην εἰσελθόντες Γάλλοι ἐπανελάμβανον τὴν πρὸς τὰ Γάδειρα πορείαν των.

Ὁ Περῖκος, προϊδὼν τὸ ὀλέθριον τοῦτο συμβὰν, εἶχε προετοιμάσει καταφύγιόν τι διὰ τὴν οἰκογένειάν του. Ἐφόρτωσαν ἐπὶ τῶν ζώων πᾶν ὅ,τι ἠδυνήθησαν νὰ παραλάβωσι μεθ' ἑαυτῶν, καὶ πάντες ἐτράπησαν εἰς φυγήν.

— Ὁποῖος κακὸς οἰωνὸς, Βεντοῦρα! ἔλεγεν ἡ Ἐλβίρα πρὸς τὸν μνηστῆρά της· ἡ ἡμέρα ἡ μέλλουσα νὰ μᾶς ἑνώσῃ, μᾶς χωρίζει!

— Οὐδὲν δύναται νὰ μᾶς χωρίσῃ, Ἐλβίρα! ἀπεκρίνετο ὁ νέος· προκαλῶ ὃν τινα θέλει νὰ τὸ δοκιμάσῃ! Ὕπαγε ἄφοβος· θὰ θέσωμεν ἐν ἀσφαλείᾳ τὰ ὑπόλοιπα καὶ θὰ σᾶς φθάσωμεν καθ' ὁδόν.

Ὁ Βεντοῦρας παρετήρησεν αὐτὴν ἀπομακρυνομένην μετὰ τῆς μητρός της ὑπὸ τὴν ἄγρυπνον φύλαξιν τοῦ Περίκου, καὶ δὲν ἐπανῆλθε πλησίον τοῦ πατρός του ἢ ἀφοῦ ἐκείνη ἐγένετο ἄφαντος.

Ἠκούετο ἤδη εἰς τὰς ἐσχατιὰς τοῦ χωρίου ὁ ἦχος τῶν ἐχθρικῶν τυμπάνων.

— Ἐλθὲ μετ' ἐμοῦ, πάτερ, εἶπεν ὁ Βεντοῦρας· ἂς φύγωμεν!

— Εἶναι ἀργὰ, ἀπήντησεν ὁ Πέτρος· ἰδοὺ αὐτοί· ἀλλὰ, κρύφθητι, τέκνον μου· ἅμα ἐπέλθῃ ἡ νὺξ, φεύγομεν· κρύφθητι ταχέως!

— Καὶ σὺ, πάτερ μου;

— Ἐγὼ μένω. Τί δύνανται νὰ πράξωσι κατ' ἐμοῦ, πτωχοῦ γέροντος; Κρύφθητι, σοὶ λέγω. Πῶς! δὲν κινεῖσαι; Θέλεις λοιπὸν νὰ καταστραφῆς, Βεντοῦρα; Θέλεις νὰ μὲ κάμῃς ν' ἀποθάνω, τέκνον μου;

Ἡ φωνὴ αὕτη τῆς πατρικῆς ἀγωνίας ἀπέσπασε τὸν Βεντοῦραν ἐκ τοῦ ληθάργου, εἰς ὃν εἶχε ῥίψει αὐτὸν ἡ ἔκπληξις καὶ ἡ λύσσα.

— Πρέπει λοιπὸν, ἐψιθύρισε τρίζων τοὺς ὀδόντας, νὰ κρυβῶ ὡς γύναιον! Ἐνόσῳ ζῶ, θὰ ἐνθυμῶμαι πάντοτε τὴν ἐκδίκησίν μου!

Ἦτο καιρὸς· ἔκρουον εἰς τὴν θύραν· ὁ Πέτρος μετέβη ἵνα ἀνοίξῃ.

Εἰσῆλθεν εἷς ἐπίλεκτος.

— Ἑτοιμασόν μοι, εἶπε πρὸς τὸν Πέτρον, φαγητὸν καὶ οἶνον, καὶ δός μοι ἀμέσως τὰ χρήματά σου, ἂν θέλῃς νὰ μὴ τὰ λάβω ὁ ἴδιος.

Ὁ ἀλαζὼν ἱσπανὸς ἠσθάνθη τὸ αἷμα ἀναβαῖνον εἰς τὴν κεφαλήν του· ἀλλὰ κατώρθωσε νὰ κρατηθῇ.

— Οὐδὲν ἔχω ἐξ ὅσων μοὶ ζητεῖς, γεννᾶϊέ μου, ἀπεκρίθη μετὰ γαλήνης.

— Πῶς; λῃστά! Γνωρίζεις πρὸς τίνα ὁμιλεῖς; Γνωρίζεις ὅτι πεινῶ καὶ διψῶ;

Ὁ Πέτρος, μέλλων νὰ διέλθῃ ὁλόκληρον τὴν ἡμέραν παρὰ τῇ Ἄννῃ καὶ ἑπομένως οὐδὲν ἔχων παρεσκευασμένον, ἐπλησίασεν εἰς τὴν θύραν, τὴν κοινωνοῦσαν μετὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς οἰκίας, καὶ δεικνύων τὴν ἐσβεσμένην ἑστίαν.

— Σᾶς εἶπον, ἐπανέλαβεν, ὅτι δὲν ὑπάρχει τίποτε ἄλλο εἰς τὸν οἰκόν μου εἰμὴ ξηρὸς ἄρτος.

— Ψεύδεσαι, ἀνέκραξεν ὁ στρατιώτης· ἔχεις κακὴν θέλησιν!

Ὁ Πέτρος ἐνητένισε τὸν γάλλον μετ' ἀγανακτήσεως· ἀλλ' ἔσπευσε νὰ χαμηλώσῃ τοὺς ὀφθαλμούς.

— Σᾶς εἶπον τὴν ἀλήθειαν, ἐπέφερε μετὰ πραότητος.

Ἀκούσας τοὺς λόγους τούτους, ὁ στρατιώτης ἐπλησίασε τὸν γέροντα.

— Μοὶ ἀνθίστασαι; μὴ ἀρνῆσαι ἐπιμόνως ὅ,τι ἔχεις καθῆκον νὰ μοὶ δώσῃς, αἴ; ἠρώτησεν ἀπειλητικῶς· μὲ ὑβρίζεις δι' αὐτῆς τῆς περιφρονητικῆς γαλήνης σου; Θὰ σὲ καταστήσω ἐγὼ μαλακότερον χειροκτίου!

Ὕψωσε τὴν χεῖρα, καὶ ἠκούσθη ὁ ξηρὸς γδοῦπος ῥαπίσματος.

Ὡς ἀετὸς ὁρμῶν ἐπὶ τὴν λείαν του, ὁ Βεντοῦρας, πηδήσας ἀπὸ τοῦ σιτοβολῶνος, ἐρρίφθη ἐπὶ τοῦ Γάλλου, ἀφῄρεσεν αὐτῷ ἐκ τῆς θήκης τὴν σπάθην του καὶ διεπέρασεν αὐτόν.

Ὁ γάλλος ἐπίλεκτος ἔπεσε νεκρός.

— Υἱέ μου, υἱέ μου! Τί ἔπραξας; ἀνέκραξεν ὁ γέρων ἀναισθητῶν πρὸς τὴν γενομένην αὐτῷ ὕβριν καὶ διὰ μόνον τὸν κίνδυνον τοῦ υἱοῦ του φροντίζων.

— Τὸ καθῆκόν μου, πάτερ.

— Κατεστράφης.

— Τί μὲ μέλλει, ἀφοῦ ἐξεδικήθην!

— Φύγε, φύγε! οὐδὲ στιγμὴν μὴ χάνῃς!

— Ναὶ, ἀλλ' ἀφοῦ σὲ ἀπαλλάξω τοῦ πτώματος τούτου· ἐὰν τὸ εὕρωσιν ἐδῶ, οὐ θὰ πληρώσῃς δι' ἐμέ.

— Ὄχι, ὄχι· σώθητι· ἀνέκραξεν ὁ γέρων· αὐτὸ εἶναι ἀναγκαῖον!

Ὁ Βεντοῦρας, χωρὶς ν' ἀκούσῃ τὸν πατέρα του, ἔλαβε τὸ πτῶμα ἐπὶ τῶν ὤμων, καὶ μετέβη νὰ ῥίψῃ αὐτὸ εἰς τὸ φρέαρ· ἐπανελθὼν μετὰ ταῦτα πλησίον τοῦ πατρός του, ἠτήσατο τὴν εὐλογίαν του, ἀνερριχήθη ἐπὶ τοῦ τοίχου καὶ ἐπήδησεν εἰς τὸ ἀντίθετον μέρος. Ὁ τάλας πατὴρ ἀναβὰς ἐπί τινος συκῆς, εἶδε μὲ καρδίαν αἱμάσσουσαν καὶ μόλις ἀναπνέων τὸν υἱόν του, τὸ εἴδωλον ἐκεῖνο τῆς καρδίας του, διερχόμενον δι' ἑνὸς ἅλματος τὸ χωρίζον τὸ χωρίον ἀπὸ τὸν ἐλαιῶνα διάστημα καὶ γενόμενον ἄφαντον ὄπισθεν τῶν δένδρων.

(ἕπεται συνέχεια).

—

ΑΝΤΙΘΕΣΙΣ

[Κατὰ τὸν G. Boccardo]

—

Ὁ Λεσὲψ συνέλαβε τὴν μεγαλουργίαν νὰ ἑνώσῃ τὴν Μεσόγειον μετὰ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, νὰ νησοποιήσῃ τὴν Ἀφρικὴν καὶ νὰ συντομεύσῃ κατὰ τὸ ἥμισυ τὸ μεταξὺ Εὐρώπης καὶ Ἰνδικῆς ἀπόστημα. Τετρακόσια ἑκατομμύρια ἀπαιτοῦνται πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ ἔργου, ὅπερ ὡς ἰδιωτικὴ μὲν κερδοσκοπία θὰ ἀπετύγχανε, θὰ συνετελεῖτο ὅμως δι' ἐλαχίστης τῶν πεπολιτισμένων κρατῶν συνδρομῆς.

Ἀλλ' ἡ ἀπίστευτος ἐπιμονὴ τοῦ μεγαλεπηβόλου Γαλάτου μόλις ἀρκεῖ νὰ ὑπερπηδήσῃ τὰ παντοειδῆ προσκόμματα ὅσα περὶ αὐτὸν ἤγειρον ἡ μοχθηρία καὶ ἡ ἀμάθεια.

Ὁ κ. Βὲλλς ὑπελόγισε μετὰ τῆς ἀκριβολόγου ὑπομονῆς συμβολαιογράφου τὰς ἀξίας ἃς ὁ Ἀμερικανικὸς πόλεμος ἠφάνισε καὶ ὧν ἐκώλυσε τὴν γέννησιν, ἡ δὲ γενικὴ ζημία ἀνῆλθεν εἰς 9 δισεκατομμύρια δόλλαρ. (45 χιλιάδας ἑκατομ. δραχμῶν). Ἡ ἐτησία ὁλικὴ παραγωγὴ τῶν Ὁμοσπόνδων Πολιτειῶν (γεωργία, βιομηχανία, ἐμπορία καὶ ναυτιλία) ἀνέρχεται εἰς 4,203,000,000 δόλλαρ· ὁ πόλεμος ἄρα κατεβράχθισε τὸ προϊὸν τῶν κόπων 40 ἑκατομμυρίων ψυχῶν ἐπὶ 2 ½ 2 ἔτη. — Διὰ τοῦ ποσοῦ ἐκείνου θὰ ἐπετελοῦντο ἑκατὸν εἴκοσιν ἔργα ἴσα κατά τε τὸ μέγεθος καὶ τὴν ἀξίαν πρὸς τὴν διώρυγα τοῦ Σουέζ.

Ὁ Niepce μετὰ μακρὰν σειρὰν παρατηρήσεων καὶ πειραμάτων ἐφεῦρε μετὰ τοῦ θείου αὐτοῦ Λαγέρρου θαυμαστὸν ἐργαλεῖον δι' οὗ τὸ ἡλιακὸν φῶς ἀπεικονίζει τὰς εἰκόνας τῶν ἀντικειμένων μετ' ἀκριβείας, ἣν ἡ χεὶρ τῶν διαπρεπεστέρων ζωγράφων εἰς μάτην θὰ ἐπειρᾶτο νὰ μιμηθῇ. — Ὀκτακισχιλίων φράγκων ἰσόβιος σύνταξις οὐ μόνον ἐκρίθη ἀρκετὸν, ἀλλὰ καὶ γενναῖον βραβεῖον πρὸς τὸν ἀθάνατον ἐφευρετήν.

Ὁ Σασεπὼ, νεαρὸς στρατιωτικὸς ἐργάτης, ἐφεῦρε πυροβόλον ὅπλον ὡρισμένον, λέγεται, νὰ φονεύῃ τοὺς ἀνθρώπους ἀκριβέστερον καὶ ἀπώτερον τοῦ Zündnadelgewehr τοῦ Dreysse.

Ὁ Μοντινὺ ἐν Βελγίῳ, ὁ Χριστὸφ ἐν Παρισίοις καὶ ὁ Κλάξτον ἐν Ἀμερικῇ ἀμιλλῶνται τίς νὰ κατασκευάσῃ τὴν φονικωτέραν μυδραλιοβόλον.

Ἄλλοι μεγάλοι εὐεργέται τῆς ἀνθρωπότητος οἱ Φέμιγκτον, Ἔνρυ, Μαρτίνι, Ἀλβίνι, Ἔνφιελδ, Σνάϊδερ κ.τ.λ. ὑποκαθιστῶσι τὸ εἰς 800 μέτρων ἀπόστημα φονεῦον ὅπλον διὰ τοῦ φονεύοντος εἰς 1000· τὸ ἐκπυρσοκροτοῦν ἐνδεκάκις τοῦ λεπτοῦ διὰ τοῦ ἐκπυρσοκροτοῦντος ἐν ἴσῳ χρόνῳ 16 άκις. — Ἡ φήμη καὶ ὁ πλοῦτος εἶνε ἡ ἀναπόφευκτος ἀμοιβὴ τῶν εὐγενῶν τούτων προσπαθειῶν.

Λουδοβῖκος ὁ ΙΔ' (ὅστις δὲν διεκρίνετο ἐπὶ φειδωλίᾳ ἀνθρωπίνου αἵματος) ἔζη βεβαίως ἐν ἐποχῇ ὀλιγώτερον τῆς ἡμετέρας πεπολιτισμένῃ ἐὰν ἀληθεύῃ ὅτι εἶπε πρὸς τὸν Ἰταλὸν χημικὸν Πόλη ἐλθόντα εἰς Παρισίους ὅπως προσενέγκῃ αὐτῷ εὕρημα δεκάκις τῆς πυρίτιδος καταστρεπτικώτερον: *σὲ ἀμείβω δαψιλῶς διὰ τὴν εὐφυΐαν σου, σοὶ προστάσσω ὅμως πρὸς τιμὴν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους νὰ μὴ διαδώσῃς ποτὲ τὸ μυστικόν σου.* — Εἶνε ἀληθὲς ὅτι συγχρόνως ὁ στόλος τοῦ πολυελέου τούτου μονάρχου ἐπέρριπτε 13,000 βόμβας ἐπὶ τὰς οἰκίας, τὰ ἐργοστάσια καὶ τὰ νοσοκομεῖα τῆς Γενούης.

Ἀπὸ τοῦ πρώτου στεναγμοῦ ὃν ὁ ἄνθρω-

πος ἐκπέμπει γεννώμενος, μέχρι τῆς ὑστάτης ἀγωνίας τοῦ θνήσκοντος γέροντος πᾶσα ἀλγηδὼν αὐτοῦ διεγείρει τὸν ἐπώδυνον παλμὸν μητρὸς, συζύγου, τέκνων· καὶ αἱ παρὰ τὴν κλίνην τοῦ ἀσθενοῦς ἀγρυπνίαι καὶ αἱ πολυειδεῖς θυσίαι μετατρέπονται εἰς ἀναμνήσεις ἡδείας ἐὰν κατώρθωσαν νὰ παρατείνωσιν ἐπί τινα ἔτη τὴν ζωὴν ἑνὸς μόνου ἀνθρώπου.

Δὲν ἀνενήψαμεν ἔτι ἐκ τῆς φρίκης ἣν ἐνεποίησεν ἡμῖν ἡ σφαγὴ τόσων ἀθώων πλασμάτων κατὰ τὸν γαλλογερμανικὸν πόλεμον· ἡ δὲ ἱστορία τῆς χθὲς ὑπομιμνήσκει ὅτι κατὰ τὴν πολιορκίαν τῆς Κριμαίας, κατὰ τοὺς πολέμους τῆς Ἰταλίας, τῆς Ἀμερικῆς καὶ τῆς Βοεμίας ἀπωλέσθησαν δύο ἑκατομμύρια ἀνδρῶν θερισθέντων ὑπὸ τοῦ σιδήρου καὶ τοῦ πυρὸς, ἢ σβεσθέντων ὑπὸ τῶν πυρετῶν καὶ τῆς χολέρας. Καὶ ἦσαν πάντες ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς ἡλικίας καὶ τῆς ῥώμης, καὶ πάντες εἶχον οἰκογένειαν ν' ἀγαπήσωσι, πατρίδα νὰ ὑπηρετήσωσιν ἐργαζόμενοι, καὶ πάντες ἔζησαν καθ' ἣν ἐποχὴν ἡ διάνοια ἐπεκράτει τῶν τυφλῶν δυνάμεων τῆς φύσεως, κατὰ τὸν αἰῶνα τῆς ἀδελφότητος καὶ τοῦ πολιτισμοῦ.

Ὁ ἡμέτερος αἰὼν τοσοῦτον σέβεται τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου ὥστε αἰτεῖται χάριν ὑπὲρ τοῦ Τρόπμαν * καὶ τῶν ὁμοίων αὐτῷ. Ὁ δὲ ἡγέτης μεγάλου ἔθνους ὅστις ἀπερισκέπτως *προάπτει ἄϊδι πολλὰς ἰφθίμους ψυχὰς* γεωργῶν καὶ πολιτῶν, ἐπιβαίνει θριαμβευτικοῦ ἅρματος καὶ στέφεται δάφνῃ ἐὰν προσμειδιάσῃ αὐτῷ ἡ τύχη, ἐὰν δὲ προδοθῇ παρ' αὐτῆς, κυβερνᾷ καὶ αὖθις *πατρικῶς* τὸν *προσφιλῆ* λαὸν ἢ τὸ πολὺ ἐὰν ἐκθρονισθῇ ἀπέρχεται εἰς τὴν ξένην ἀπολαμβάνων τοὺς καρποὺς τῶν μόχθων του καὶ ὀνειροπολῶν τὴν προσεχῆ ἀνάβασιν εἰς τὸν θρόνον!

Π * * *

* Ὁ ἐπιβόητος γάλλος κακοῦργος ὅστις πρὸ διετίας συνετάραξε ὁλόκληρον τὸν κόσμον διὰ φρικτοῦ καὶ ἀποτροπαίου κακουργήματος, τοῦ φόνου μιᾶς ὁλοκλήρου οἰκογενείας ἐξ ἓξ ἀτόμων συγκειμένης.

ΑΝΑΚΟΜΙΔΗ ΤΩΝ ΛΕΙΨΑΝΩΝ

ΟΥΓΟΥ ΦΟΣΚΟΛΟΥ

[Ὑπὸ τῆς περικλεοῦς Κυρίας Dora d' Istria]

—

Α.

Καθ' ὃν χρόνον ἡ Ἰταλία οὐδὲν ἄλλο ἦτο διὰ τὰς κυβερνώσας τὴν Εὐρώπην μεγάλας κεφαλὰς ἢ «ὅρος γεωγραφικὸς» οἱ ποιηταὶ καὶ συγγραφεῖς οἵτινες εἶχον διατηρήσει πατριωτισμόν τινα καὶ οἵτινες ὠνειροπόλουν ἕτερον μέλλον διὰ τὴν μεγάλην χώραν, ἣν ἐκάλουν περιφρονητικῶς «Γῆν τῶν Νεκρῶν» ἠναγκάζοντο νὰ ζητῶσιν ἄσυλον εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Ὁ Νικόλαος Οὔγος Φόσκολος, γεννηθεὶς κατὰ τὸ 1778 ἐν Ζακύνθῳ, μιᾷ τῶν Ἰονίων νήσων, ἐκ πατρὸς ἀνήκοντος εἰς τὴν Ἐνετικὴν ἀριστοκρατίαν καὶ μητρὸς Ἑλληνίδος, ὑπῆρξεν ὁ τύπος τῆς ἀρρενωπῆς ἐκείνης γενεᾶς τῶν προδρόμων, οἵτινες «ἤλπισαν παρὰ πᾶσαν ἐλπίδα» καὶ οἵτινες διετήρησαν τὸ ἱερὸν πῦρ μετὰ θάρρους καὶ καρτερίας δι' ἣν ἡ νῦν Ἰταλία ὀφείλει αὐτοῖς ἄπειρον εὐγνωμοσύνην. Τούτου ἕνεκα πρὶν ἢ ληφθῶσιν ἐκ Γαλλίας τὰ λείψανα τοῦ Δανιὴλ Μανίν, ἅπερ εἶδον μετακομισθέντα εἰς Βενετίαν, κύριοί τινες ἐσκέπτοντο νὰ μετακομίσωσιν ἐν Ἰταλίᾳ τὸ λείψανον τοῦ ἀγερώχου συγγραφέως τῶν *Τάφων*. Ὅτε δὲ ἀνεκαλύπτοντο ἐν Ῥαβέννῃ τὰ λείψανα τοῦ Δάντου, ἤκουσα τοὺς παρευρισκομένους εἰς τὴν ἑορτὴν τῆς ἑκατονταετηρίδος Ἰταλοὺς συνομιλοῦντας περὶ τοῦ σχεδίου τοῦ Βαρῶνος Ῥαφαὴλ Ἀγγελόνη καὶ τοῦ κόμητος Ἰωακεὶμ Ῥασπόνη τοῦ νὰ ζητηθῶσι παρὰ τῶν Ἄγγλων καὶ τὰ λείψανα τοῦ πατριώτου ποιητοῦ. Αἱ πρῶται ἀπόπειραι δὲν ἦσαν ἀρκούντως ἐνθαρρυντικαί. Ὅτε δὲ ἡ Φλωρεντία ἑώρταζε τὴν ἑκατονταετηρίδα τοῦ μεγάλου Γιβελίνου, ὁ Βαρὼν Ἀγγελόνης ὠφελήθη τῆς περιστάσεως ν' ἀποστείλῃ ἐκ Νεαπόλεως τηλεγράφημα δι' οὗ ἐπρότεινε τὴν σύστασιν ἐπιτροπῆς προτιθεμένης τὴν μετακομιδὴν τῶν ὀστῶν τοῦ Φοσκόλου εἰς Σάντα Κρότσε (Ἅγιον Σταυρὸν) τὸ πάνθεον τῆς Ἰταλίας (3)15 Μαΐου 1865). Τὸ τη-

λιγράφημα ἀναγνωσθὲν εἰς τὴν φιλολογικὴν ἀκαδημίαν (accademia litteraria) δὲν εὗρε τὴν δέουσαν ὑποστήριξιν καὶ ἡ πρότασις δὲν ἐξετελέσθη. Τὸ ὄνομα φλογεροῦ συγγραφέως ἀναμιχθέντος εἰς πολιτικὰς καὶ θρησκευτικὰς διαμάχας, αἵτινες εἰσέτι ἐξακολουθοῦσι κυριεύουσαι τῶν πνευμάτων δὲν διήγειρεν ἀπανταχοῦ τὴν αὐτὴν συμπάθειαν.

Ἀλλ' οἱ ἐγκαθειρχθέντες εἰς τὰ δεσμωτήρια τῆς Αὐστρίας Βενετοὶ δὲν ἦσαν προκατειλημμένοι ἐξ ἀκριβειῶν αἵτινες ἐφαίνοντο σπουδαῖαι εἰς ἄλλους ὧν ἡ θέσις ἦτο λίαν διάφορος. «Ὁ Φόσκολος, ἔλεγον οὗτοι, εἶχε καὶ ἀρετὰς καὶ ἐλαττώματα ὡς πάντες οἱ μεγάλοι ἄνδρες. Οὔτε ὁ Δάντης οὔτε ὁ Μακιαβέλης, οὔτε ὁ Μιχαὴλ Ἄγγελος, οὔτε ὁ Γαλιλαῖος, οὔτε ὁ Ἀλφιέρης, ὧν τὰ λείψανα ἀπολαμβάνουσιν ἀπείρου σεβασμοῦ ἐν Σάντα Κρότσε ἦσαν ἀπηλλαγμένοι ἐλλείψεων.» Ἄλλως, ὅτε ὁ ξένος ἦν κύριος τῆς Ῥώμης καὶ Βενετίας, ἠδύνατό τις νὰ συγχωρήσῃ τολμηράς τινας θεωρίας ἢ ταραχοποιόν τινα πρᾶξιν εἰς ἄνθρωπον ἀείποτε ἀποδείξαντα σπανίαν πατριωτικὴν ἐνέργειαν καὶ ἐνεργήσαντα ὡς ἀδυσώπητος ἐχθρὸς τῆς ξένης κυριαρχίας. Ὁ τότε ὑπὸ τῶν Αὐστριακῶν πεφυλακισμένος καθηγητὴς Λουδοβίκος δὲ Βενεδίκτης διαβεβαιοῖ ὅτι τοιαῦτα ἀληθῶς ἦσαν τὰ αἰσθήματα τῶν πατριωτῶν οἵτινες εἶχον μείνει ὑπήκοοι τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Αὐστρίας. (Ὅρα τὰ *ὀστᾶ τοῦ Οὔγου Φοσκόλου ἐν Βενετίᾳ* 1871)

Ὁ τοιοῦτος τρόπος τοῦ σκέπτεσθαι εἶχεν ὁπαδοὺς εἰς τὸ λοιπὸν τῆς Ἰταλίας. Κατὰ τὸ 1866 ὁ κόμης Ῥασπόνης καὶ ὁ βαρὼν Ἀγγελόνης ἀείποτε προσκεκολλημένοι εἰς τὴν ἰδέαν των, κατεγίνοντο νὰ κερδίσωσιν ὑπὲρ ἑαυτῶν τὸν δήμαρχον τῆς Φλωρεντίας κόμητα Cambray-Digny. Ὁ καθηγητὴς Βενεδίκτης ἐξελθὼν τῶν φυλακῶν, ἔλαβε παρὰ τοῦ υἱοῦ τῆς Ῥουβινίας Φοσκόλου τὴν ἔγκρισιν τοῦ νὰ ζητήσῃ παρὰ τῶν Ἄγγλων τὰ ὀστᾶ τοῦ θείου του. Ἡ νεολαία τῆς Βενετίας ἔβλεπε μετά τινος ἀνυπομονησίας μένοντα ἐν γῇ ἀλλοτρίᾳ τὰ λείψανα τοῦ ποιητοῦ ὅστις τοσοῦτον ἐλάμπρυνε τὸ Βενετικὸν ὄνομα. Ὅτε εὑρισκόμην ἐν Βενετίᾳ συνεκροτήθη φιλολογικὴ ἑταιρία, ἀπαρτιζομένη ἐκ νέων, ἥτις ἐπεκλήθη ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ προγεγραμμένου, Ἑταιρία τοῦ Οὔγου Φοσκόλου. Ἐν τῇ ἐνάρξει τῶν συνεδριάσεων αὐτῆς ὁ Κ. Φουρτουνάτος Νοβέλλος ἐξεφώνησε λόγον, δημοσιευθέντα ἤδη, εἰς ὃν ἐξετίθη τὰς αἰτίας δι' ἃς οἱ πατριῶται ἐπεθύμουν τὴν ταχεῖαν λύσιν ζητήματος ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν εἰς μάτην ὑφισταμένου. Τέλος συνέστη ἐπιτροπὴ καὶ καὶ ὁ Κύρ. Βαργόνης ἐπεφορτίσθη νὰ μεταβῇ εἰς Λονδῖνον ὡς *βασιλικὸς ἐπίτροπος* ὅπως παραλάβῃ καὶ μετακομίσῃ εἰς Σάντα Κρότζε τὰ λείψανα τοῦ Οὔγου Φοσκόλου.

Ἀποσιωπῶντες τὰς λεπτομερείας τῶν ἀπροσδοκήτων δυσκολιῶν ἃς ἡ ἀποστολὴ αὕτη ἔμελλε ν' ἀπαντήσῃ, ἀρκούμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι τὸ νεκροφόρον κιβώτιον δὲν ἠδυνήθη νὰ ἔλθῃ εἰς Ἰταλίαν τὴν πρώτην κυριακὴν τοῦ Ἰουνίου, ἥτις εἶχε καθιερωθῆ διὰ τὴν ἐθνικὴν ἑορτὴν τοῦ συνταγματος (dello statuto). Ἑπομένως ἡ τελετὴ ἀνεβλήθη διὰ τὴν 25 Ἰουνίου, ἡμέραν καθ' ἣν ἡ Φλωρεντία ἑορτάζει τὴν μνήμην τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ καὶ ἥτις συνέπιπτε μετὰ τῆς ἑκατονταετηριδος τοῦ Cennini. Ὁ ἐξόριστος καὶ ὁ ἀποτμηθεὶς τὴν κεφαλὴν (il decollato) διὰ μέσου τῶν αἰώνων ἐκ τύχης συναντιθέντες ἑωρτάσθησαν μετ' ἀνίσου ζήλου· καθότι ἡ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου ἑορτὴ, ἣν πρὸ πολλοῦ ἡ Φλωρεντία συνείθισε, φυσικῶς διήγειρεν ἧττονα περιέργειαν.

Β'.

Ἡ Φλωρεντία εἶχεν ἐξυπνήσει λίαν πρωῒ ἐκ τοῦ ἠχηροῦ κροτου τῶν κωδώνων, ὅστις ἐπλήρου τὰς εἰσέτι κενὰς ὁδοὺς τῆς ποιητικῆς πόλεως τῶν Μεδίκων. Ἡ χρυσῆ βαφὴ ἥτις δὲν ἐβράδυνε νὰ λάμψῃ εἰς τὴν κορυφὴν τῶν θόλων καὶ κωδωνοστασίων ἀνήγγειλε μίαν τῶν ἀκτινοβόλων ἐκείνων ἡμερῶν, αἵτινες κατέθελγον τὴν νεανικὴν ἡλικίαν τοῦ Φοσκόλου ἐν Ζακύνθῳ (τῷ ἄνθει τῆς Ἀνατολῆς) ἧς τὴν προσφιλῆ ἀνάμνησιν διετήρει πάντοτε ἐν τῇ καρδίᾳ του.

Ὁ ἥλιος, οὗ ὁ θρίαμβος ἑωρτάσθη τὴν 24 Ἰουνίου διὰ τῶν μυστηριωδῶν ἐκείνων τελετῶν, περὶ ὧν ἐποίει λόγον προσφάτως ἐν τῇ *Εὐρωπαϊκῇ Ἀναθεωρήσει* ὁ καθηγητὴς Δε-Γκουβερνάτης, ὁ ἥλιος ἐφαίνετο ὡς ἀπαλλαχθεὶς τῶν νεφῶν ἅτινα διαρκοῦντος τοῦ ἔαρος τοῦ 1871 τοσάκις ἐσκίασαν τὴν λάμψιν του. Ὁ κῆπος τῆς Ἰ-

ταλίας» ἐφαίνετο θέλων ν' ἀποδείξῃ εἰς τοὺς ἐν Φλωρεντίᾳ συνηθροισμένους ξένους, ὅτι ἦτο ἄξιος τοῦ ἐνθουσιασμοῦ τοῦ ἐμπνευσμένου ἀοιδοῦ τῶν *Χαρίτων*. Σπανίως ὡραιότερος ἥλιος ἀκτινοβόλησεν ἐπὶ τῆς γελοέσσης ταύτης «χώρας τῶν ἐλαιῶν» ὥστε εἶνε πολὺ δύσκολον νὰ τὸ λησμονήσῃ τις ζῶν εἰς ἧττον εὐνοουμένην ὑπὸ τῆς φύσεως χώραν.

Τὴν ὀγδόην ὥραν, τοὐτέστι καθ' ἣν στιγμὴν τὸ μεταφέρον εἰς Φλωρεντίαν τὰ ὀστᾶ τοῦ Φοσκόλου ὄχημα, ἅτινα εἶχον μείνει ὡς παρακαταθήκη ἐπί τινας ἡμέρας ἐν Πιστοῖᾳ, ἐγκατέλειπε τὴν ὡραίαν ταύτην Τοσκανικὴν πόλιν, τὴν παρὰ τοὺς πρόποδας τῶν Ἀπεννίνων κειμένην, ἡ ὑπὸ τοῦ Κυρ. Μαριάνου Κελίννη προεδρευομένη Ἐπιτροπὴ ἐποίει ἔναρξιν ἐν Ἁγίῳ Λαυρεντίῳ, ἀρχαίᾳ ἐκκλησίᾳ ἐγερθείσῃ ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Ἀμβροσίου καὶ ἀνακαινισθείσῃ ὑπὸ τῶν Μεδίκων, τῆς τελετῆς τῆς τετάρτης ἑκατονταετηρίδος τοῦ Βερνάρδου Κενίνη. Ὁ Κενίνης, ὁ πρῶτος Φλωρεντιανὸς τυπογράφος, ἦτο εἷς τῶν ἀξιοθαυμάστων ἐργατῶν τῆς *ἀναγεννήσεως*, οὗς ἔμφυτον αἴσθημα τοῦ καλοῦ μετέβαλλεν εἰς καλλιτέχνας. Ἐν ἄλλαις περιστάσεσι τὸ ἄξιον τοῦτο τέκνον τῆς γηραιᾶς Ἐτρουρίας ἤθελεν ἴδει τὸ ὄνομάτου ἑορταζόμενον μετὰ πλείονας ζήλου. Ἀλλ' ἐν Ἰταλίᾳ ἡ ποίησις διετήρησε πᾶσαν τὴν ἀρχαίαν αὐτῆς δημοτικότητα. Ὁ θρίαμβος τοῦ πεζοῦ λόγου, τῆς αὐστηρᾶς ταύτης γλώσσης τοῦ νέου κόσμου δὲν μετέβαλε γενικῶς τὴν ὑπὲρ αὐτῆς προτίμησιν τῶν Ἰταλῶν. Ἑπομένως ὁσάκις πρόκειται νὰ ἑορτασθῇ ποιητής τις πᾶν ἄλλο γένος ἀξίας εὐκόλως ἀφανίζεται. . . . . .

Γ'.

Ἡ αἴθουσα τοῦ σιδηροδρόμου, πρὸ τῆς ὁποίας ἠγείρετο σημαία, εἶχε διατεθῆ πρὸς ὑποδοχὴν τῶν Ἰταλῶν καὶ ξένων οἵτινες ἔμελλον νὰ συμμετάσχωσι τῆς τελετῆς. Ἡ αἴθουσα αὕτη ἦτο κεκοσμημένη δι' ἀνθέων, ἐριούχων καὶ δαφνίνων στεφάνων. Κατέναντι τῆς ἀποβάθρας τοῦ σιδηροδρόμου εἶχον τεθῆ τρεῖς ἐπιγραφαί. Θέλω δὲ παραθέσει τὴν μεσαίαν, ἥτις συγκεφαλαιοῖ ἀκριβῶς τὸν σκοπὸν τῆς τελετῆς.

«Χαῖρε, Φόσκολε, ἡ Ἰταλία σήμερον, ὡς προείρηκας, ἐλευθέρα καὶ μία, ἀναλαμβάνει τὰ ὀστᾶ σου παρὰ τῆς φιλοξένου Ἀγγλίας, καὶ μήτηρ εὐγνωμονοῦσα τελεῖ τὴν ἑορτὴν τοῦ μεγάλου ποιητοῦ—τοῦ ὑπερασπιστοῦ τῆς ἐλευθερίας της.—24 Ἰουνίου 1871.»

Ἡ συνοδία συνέκειτο ἐκ δύο κατηγοριῶν, ἐκ τῶν **rappresentanze** (πρεσβειῶν) διὰ νὰ μεταχειρισθῶ τὴν Ἰταλικὴν ἔκφρασιν, αἵτινες ἦσαν ἐπιφορτισμέναι ν' ἀντιπροσωπεύσωσι τὰς ἐπαρχίας, τὰς πόλεις, τὰ πανεπιστήμια, τὰς ἀκαδημίας κτλ. καὶ ἐκ τῶν προσκεκλημένων ὑπὸ τῆς δημαρχίας τῆς Φλωρεντίας. Ἡ ἐν ταῖς τοιαύταις περιστάσεσι διαγωγὴ τῶν δημαρχιῶν, εἴτε ἀποστελλουσῶν ἀντιπροσώπους, εἴτε ὀργανιζουσῶν τελετήν τινα ἑλκύει ἐνταῦθα τὴν προσοχὴν κατὰ τρόπον ὅλως ἰδιαίτερον· διότι ἡ συγκέντρωσις εἶνε λίαν εἰσέτι ἀσθενὴς ἐν Ἰταλίᾳ, αἱ δὲ κοινότητες διατηροῦσι μετὰ ζηλοτύπου προσοχῆς τὰ προνόμια, ἅτινα ἀνακαλοῦσι τὴν ἐποχὴν τῶν ἰσχυρῶν δημοκρατικῶν δημαρχιῶν τοῦ μέσου αἰῶνος, ὧν ἔγραψεν τὴν ἱστορίαν ὁ Γενουήσιος Σισμόνδης. Κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν, ἡ Βουλὴ συνεδρίασε δι' ἐσχάτην φορὰ εἰς τὸ **Palais Vieux** (παλαιὸν παλάτιον) καὶ ἡ Φλωρεντία, ἥτις τὴν ά. Ἰουλίου ἔπαυσεν ὑπάρχουσα πρωτεύουσα τοῦ Ἰταλικοῦ βασιλείου προητοιμάζετο νὰ καταστῇ ἐκ νέου **Municipio** (πόλις ἰσοπολῖτις) ὡς τὸ Τορῖνον, ἡ Βενετία καὶ ἡ Νεάπολις. Ἀλλ' ἡ σύμπτωσις αὕτη ἐφαίνετο ὅτι οὐδόλως ἀνιαρῶς διετίθη τοὺς Φλωρεντινούς, οἵτινες πιστεύουσιν εἰς τὸ μέλλον τῆς φαιδρᾶς αὐτῶν πόλεως . . . . . .

Κατὰ τὰς ἕνδεκα καὶ ἡμίσειαν πρὸ μεσημβρίας ἡ συνοδία συνηθροίζετο ἐν τῇ προρρηθείσῃ αἰθούσῃ τοῦ σιδηροδρόμου. Ἡ παρουσία τοῦ ἀντιπροσώπου τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας, κόμητος **de Choiseul**, ἰδίως παρετηρήθη. Ἔβλεπέ τις λίαν εὐχαρίστως τὸν ἀντιπρόσωπον τῆς Γαλλίας, μέλος τῆς ἀρχαίας ἀριστοκρατίας τιμῶντα τὴν μνήμην τοῦ εὐγενοῦς ποιητοῦ, ὅστις τὰ πάντα ὑπέταξεν εἰς τὸν πατριωτισμόν. Τὸν πρέσβυν τῆς Ἑλλάδος Κ. Κουντουριώτην δι' ἀδείας ἀπουσιάζοντα ἀνεπλήρου ὁ γραμματεὺς τῆς Πρεσβείας κ. Σαλάχας. Μεταξὺ τῶν ἐν Τοσκάνῃ Ἑλλήνων πολλοὶ ἐφρόνουν ὅτι ἡ Ἑλλὰς δὲν ὤφειλε νὰ περιορισθῇ ἀποστέλ-

λουσα μόνον ἕνα διπλωμάτην εἰς ἑορτὴν τελουμένην πρὸς τιμὴν τοῦ Ζακυνθίου ποιητοῦ καὶ ἡ **Gazetta d'Italia** κατεχώρισεν ἄρθρον γραφὲν ἐκ Λιβόρνου, ὅπου ὑπάρχουσι πάμπολλοι Ἕλληνες, σύμφωνοι πρὸς τὰς ἰδέας ταύτας (Οὖγος Φόσκολος καὶ ἡ γενεθλία αὐτοῦ γῆ).

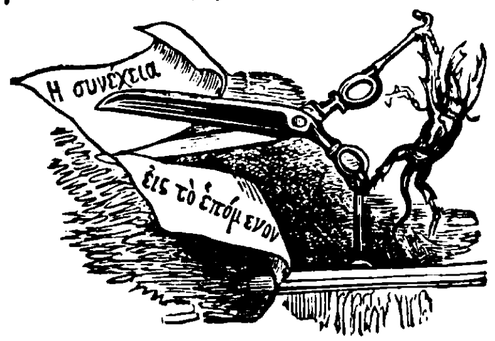

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΝ

τοῦ δισέκτου ἔτους 1872 μετὰ Εὐρωπαϊκῶν εἰκόνων

ΥΠΟ ΤΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ ΠΕΡΡΗ.

—

Ἡ ποικιλία τῆς ὕλης, συνενούσης τὸ τερπνὸν καὶ ἡδὺ μετὰ τοῦ ὠφελίμου, προθύμως ὑπὸ τῶν φιλομούσων λογίων παραχωρηθείσης, τὸ ἐκλεκτὸν τῶν ποιήσεων τῶν γνωστῶν παρ' ἡμῖν ποιητῶν, ἡ φιλοκαλία τῆς τυπώσεως καὶ ἡ διακόσμησις δι' ὡραιοτάτων καὶ καλῶς ἐκτετυπωμένων Εὐρωπαϊκῶν εἰκόνων, εἰσὶ τὰ κύρια γνωρίσματα τοῦ *οἰκογενειακοῦ ἡμερολογίου*, τὸ ὁποῖον καὶ ἐφέτος τὸ τέταρτον ἤδη ἔτος, ἐξεδόθη ὑπὸ τῶν φιλομούσων ἀδελφῶν Περρῆ.

Ἀναγγέλλοντες τὴν ἔκδοσιν τοῦ *οἰκογενειακοῦ ἡμερολογίου* περιττὴν νομίζομεν πᾶσαν ἄλλην σύστασιν περὶ ἔργου τοσοῦτον ὑπὸ πάντων ἐκτιμηθέντος καὶ τοσοῦτον διαδεδομένου καθ' ἅπασαν τὴν Ἑλλάδα καὶ Ἀνατολὴν καὶ μόνου σχεδὸν ἐν ταῖς χερσὶ τοῦτε λογίου καὶ τοῦ τεχνήτου περιερχομένου καὶ ὠφελοῦντος καὶ τέρποντος.

Εὑρίσκεται παρὰ τῷ βιβλιοπωλείῳ τῶν ἐκδοτῶν καὶ τιμᾶται δραχμὰς 2.

ΠΟΙΗΣΕΙΣ

—

Ο ΘΥΡΣΙΣ ΚΑΙ Η ΔΑΦΝΗ

Βλέπεις ἀντίκρυ εἰς τὸ βουνό,
Ποῦ πρασινίζει δροσάτη φτέρη ;
Κρύσταλλο τρέχει ἐκεῖ νερό,
καὶ μὲ τὲς δάφνες παίζει τ' ἀέρι.

Μὲ τὴ φλογέρα νέος βοσκὸς
ἥσυχα βόσκει τὰ πρόβατά του,
καὶ τῆς φλογέρας ἠχάει γλυκὸς
εἰς τὴν κοιλάδα ὁ ἦχος κάτου.

Ἀκούει ἡ Δάφνη, καὶ 'ς τὰ λευκὰ
στήθια μὲ βία χτυπᾷ ἡ καρδιά της.
Σ' τὴν κρύα βρύσι τρέχει, πετᾷ,
καὶ μόνα ἀφίνει τὰ πρόβατά της.

Θύρσι μου ! . . κράζει· καὶ στὸ λαιμὸ
ὁ ἕνας τ' ἄλλου εὐθὺς κρεμιῶνται.
Ζηλεύει ἡ Δάφνη καὶ τὸ νερὸ,
καὶ μὲ τ' ἀέρι γλυκοφιλιῶνται . . .

Σ' τὸ δάσος μένουν μέρες πολλὲς,
ἀπὸ τὸν κόσμον ξεχωρισμένοι . . . .
εὐτυχισμένες εἶναι ἡ καρδιὲς,
ὅταν ἡ ἀγάπη σφιχτὰ τὲς δένει . . . .

ΓΕΩΡΓΙΑ ΚΑΤΣΙΚΟΓΕΝΗ.

—

ΕΙΣ ΑΝΘΟΣ

Ὦ ἄνθος, ποῦ εἰ σύντροφοί σου
Οἵτινες ἔθαλλον ὡς σύ,
Κ' ἐφ' ὧν ἐν τέρψει ἡ μορφή σου
Ἀντινακλᾶτο ἡ χρυσῆ ;

Πῶς ἠδυνήθης ν' ἀπομείνῃς
Ἄνευ ἐκείνων ἐν τῇ γῇ·
Καὶ τὸν χειμῶνα τῆς ὀδύνης
Νὰ ὑποφέρῃς ἐν σιγῇ ;

Σφοδρὸν τὸ πνεῦμα τοῦ Βορέως
Καὶ σὲ φρυάττων ἀπειλεῖ·
Τὸ νέον κάλλος σου ματαίως
Προτείνεις· φεῦ ! δὲν ὠφελεῖ.

Ἔρημος οὕτω κ' ἡ ζωή μου
Ῥέει καὶ πλήρης ὀδυνῶν.
Τοῦ βίου θέλεις τοῦ ἐρήμου
Τὸν ἔρημον συγκοινωνόν ;

Τὰ ἀσθενῆ σου ἐγὼ κάλλη
Κατὰ τῆς λύσσης τοῦ Βορρᾶ
Θὰ προφυλάττω ἐν ἀγκάλῃ
Ἀδιαλείπτως τρυφερᾷ.

Θὰ εἶσαι σὺ τοῦ πνεύματός μου
Ἡ μόνη πάντοτε φροντίς·
Σὺ ἐν τῷ κλύδωνι τοῦ κόσμου
Ἡ ζωογόνος μου ἀκτίς.

Ἐλθὲ! πλὴν τ' ἄνθη τοῦ χειμῶνος
Μένουν μικρὸν ἐν τῇ ζωῇ·
Τὴν χεῖρα τείνω καὶ συγχρόνως
Τὸ ἄνθος φεῦ! φυλλορροεῖ.

[Ἐκ τῆς πρωτευσάσης ἐν τῷ ποιητικῷ ἀγῶνι λυρικῆς συλλογῆς «Φαντασίας καὶ Καρδίας»]

Μ...

Η ΑΝΟΙΞΙΣ

Ἀνθίζουν ἡ τριανταφυλλιὲς, γεννιῶνται τὰ λουλούδ'α,
Ἔρχεται πάλ' ἡ ἄνοιξις σὰν νύμφη στολισμένη.
Ἄκου.. τἀηδόνια 'ς τὰ κλαδιὰ ἀρχίζουν τὰ τραγούδια
Κ' ἡ βοσκοπούλα 'ς τὸ βουνὸ ὅλη χαρὰ προβαίνει.

Σ τὴ πρασινάδα κύτταξε τἀρνάκια πῶς πηδᾶνε.
Οἱ πεταλοῦδες ἐλαφρὰ πῶς σχίζουν τὸν ἀέρα.
Πῶς τὰ βουνὰ ἐρωτικὰ ἀπ' τὴ γλυκειὰ φλογέρα
Καμαρωμένου μπιστικοῦ καὶ πάλι ἀντηχᾶνε.

Ἐπρόβαλε ἡ ἄνοιξις κ' ἐλύωσανε τὰ χιόνια.
Τὰ ποταμάκι' ἀρχίσανε σιγὰ, σιγὰ νὰ τρέχουν.
Μὲ τὸ τραγοῦδι κτίζουνε φωλιὲς τα χελιδόνια
Π' ἀγάπη μὲς τὰ στήθη τους καὶ εὐτυχία ἔχουν.

Ἀνθίζουν πάλι τὰ κλαδιὰ, γεννιῶνται τὰ λουλούδια
Φαιδρὴ προβαίν' ἡ ἄνοιξις, σὰν νύμφη στολισμένη,
Πουλάκια ψάλλουνε γλυκὰ τοῦ ἔρωτα τραγούδια
Κ' ἡ βοσκοπούλα τὸ βοσκὸ στὴ ῥάχι συντυχαίνει.

Παντοῦ ζωὴ ἐχύθηκε, ξαναγεννιέτ' ἡ φύσι . . . . .
Μόν' ἡ ἀγάπη ποὖχασα ἐκείνη δὲν γεννᾶται.
Πάω 'ς τὸ μνῆμάτης κυττῶ, 'κεῖ ποὖνε κρύα βρύσι,
Μὴν ἀναστήθηκε κ' αὐτὴ, ἀλλὰ βαρειὰ κοιμᾶται...

Θεί μου! γιατὶ ἀνθίσανε τριαντάφυλλα καὶ κρῖνα,
Γιατὶ γεννιῶνται λούλουδα πειὸ εὔμορφα σιμάμου.
Μήπως δὲν ἐμαράθηκαν ἐπερυσι κ' ἐκεῖνα,
Μὴ δὲν ἀπέθαναν κ' αὐτὰ ὡσὰν τὸν ἔρωτά μου;

Ἀλλὰ τάθῶα λούλουδα κανένας δὲν ζηλεύει,
Ἂν ἀναζοῦν, ἂν χαίρονται κανεὶς δὲν συλλογᾶται....
Ἢ ἡ περπερούθρα, 'ς τὸ δενδρὸ ἀν πάλι ζωντανεύει...
Μόν' ἡ ἀγάπη μου βαθειὰ 'ς τὸ μνῆμά της κοιμᾶται....

Γαλάζιον

ΣΠΥΡ. ΦΩΤ. ΑΝΤΥΠΑΣ.

ΗΜΑΡΙΚΑ.

(Ἀνάμνησις τοῦ Caffé Chantant).

Τίς δὲν γνωρίζει σήμερον τὴν νέαν Τευτονίδα
ἥτις πληροῖ τὸν Ἴλισσὸν φωνῶν μελῳδικῶν,
καὶ ἥτις τόσων καρδιῶν θερμῶν κρατεῖ τὴν κλεῖδα,
συνταγματάρχης, στράτευμα θυμάτων διοικῶν;

Δὲν εἶνε νύμφη παλαιά καλλίσφυρος, γυμνόπους.
Δὲν πλύνει εἰς τοῦ Ἴλισσοῦ ὡς πάλαι τὰ νερά.
Δὲν βλέπει εἰς τὰς ὄχθας του ἐκείνους τοὺς ἀνθρώ-
οὔτε ὁ Πλάτων παρ' αὐτῇ φιλοσοφῶν περᾷ. [πους.

Ἔχει πλησίον της φαιδροὺς τοὺς νέους Ἀθηναίους
ἡ συμπολῖτις τοῦ Βισμάρκ, ἡ κόρη τοῦ Βορρᾶ.
Δὲν θέλει μόνον τοὺς τρελλοὺς τῆς ἐποχῆς μας νέους,
ἐκεῖ καὶ ὁ χρονόληρος αἰσθάνεται πυρά.

Βεβαίως Καρυάτιδος ἀνάστημα δὲν ἔχει.
ἀλλ' εἶνε παῖς· τί θέλετε ἀνάστημα πολύ;
(Τὸ ἴον ἀπὸ τὰ λοιπὰ φυτὰ δὲν ὑπερέχει)
Ἂν θέλῃ καὶ τοῦ γίγαντος τὸ μετωπον φιλεῖ·

Ὦ! ἂν οἱ ὦμοί της γυμνοὶ εἰς μοναχεὺς φανῶσι,
—addio, ὦ πολιτισμοῦ καὶ φώτων ἐποχή—
ἀνθρωποφάγοι παρευθὺς πεινῶντες θὰ γενῶσι
καὶ λεία μὲ τὸ σῶμά της θὰ γίνῃ κ' ἡ ψυχή.

Ἀφίνω πόσα ὄνειρα ἡ κόμη λελυμένη
νὰ προξενήσῃ δύναται εἰς ὄμματα θολά.
Τὴν φαντασίαν τὸ λυτὸν τῆς κόμης της θερμαίνει
καὶ ἔχει ἐπακόλουθα ἡ θέρμη της πολλά.

—Εὖγε, Ὠρίων, ἄλλοτε μετὰ ἐπιτυχίας
ὡραῖον τοῦ φιλήματος μᾶς εἶπας ὁρισμόν.
«Τὸ τελευταῖον λείψανον τῆς ἀνθρωποφαγίας»
καὶ ὄντως δάκνων τρώγει τις καὶ μὲ τὸν ἀσπασμόν.

Ἐγὼ τουλάχιστον, ἐὰν—Θεὸς νὰ τὴν φυλάξῃ—
μοὶ ἐπιτρέψῃ ἓν ἁπλοῦν, ἓν φίλημα ζεστὸν·
θὰ πέσω εἰς τὸ στῆθός της! καὶ, δίχως νὰ κυττάζῃ
τὸ σαρκοφάγον ὄρνεον, θὰ χάσῃ τὸν μαστόν.

Ἀλλὰ τί λέγω; ὁμιλῶ μὲ καλογήρου σφρῖγος.
Ἀφήσωμεν τὴν τρυφερὰν παρθένον τοῦ Βορρᾶ
νὰ ψάλλῃ τὰ ᾄσματία καὶ νὰ εἰσάγῃ ῥῖγος
εἰς τῶν γερόντων ἐραστῶν τὰ νεουλὰ νεφρά.

Τῆς ἀηδόνος βέβαιος διάδοχος δὲν εἶνε,
καὶ καλλιτέρας ἤκουσε ποτε ὁ Ἴλισσὸς,
ἀλλ' ὅταν δὲν ἀνθίζωσι τὰ ἴα κ' αἱ μυρσύναι,
τί βλάπτει ἂν ἐξαπλωθῇ ὁ δροσερὸς κισσὸς;

Ἰδέτε, ἐν ᾧ ἐπαιτεῖ πᾶς τὸ μειδίαμά της,
αὐτὴ μὲ δίσκον ἔπειτα λεπτὰ τῷ ἐπαιτεῖ, ἢ
κ' ἐν ᾧ προσβλέπει ἄνωθεν φαιδρῶς τὰ θύματά της
ἀμέσως μεταβάλλεται καὶ ἄρτον τοῖς ζητεῖ.

Τοιαύτη ἡ Μαρίκα μας! βασίλισσα συγχρόνως
τόσων εὐφλέκτων καρδιῶν καὶ μίσθαρνος αὐτῶν.
Ἐδῶ ὑψοῦται δι' αὐτὴν σκληρᾶς ἀνάσσης θρόνος
κ' ἐκεῖ τὸν δίσκον κλίν' ἡ χεὶρ κρατοῦσα τῶν λεπτῶν

Α...

ΑΝΕΚΔΟΤΑ.

ΜΥΙΚΗ ΔΥΝΑΜΙΣ.

Ὁ Λόρδος Κ... παχύσαρκος κύριος ἐγευμάτιζεν ἡμέραν τινὰ ἐν Λονδίνῳ μετ' ἄλλων φίλων του. Τοῦ λόγου ἐλθόντος περὶ μυϊκῆς δυνάμεως ἕκαστος ἀνέφερε πᾶν ὅ,τι οἱ μῦς του ἐπέτρεπον νὰ πράξῃ· τότε ὁ νεώτατος Λόρδος Ε . . . μετὰ σοβαροῦ ὕφους ἀνεφώνησεν. «Ἐγὼ στοιχηματίζω, Κύριοι, ὅτι δύναμαι νὰ μεταφέρω τὸν φιλοξενοῦντα ἡμᾶς Λόρδον Κ . . . ἀπὸ τῆς πλατείας . . . μέχρι τῆς δενδροστοιχίας Ἰδεπὰρ ἐπὶ τῶν ὤμων μου, ἤτοι πέραν τῶν 100 βημάτων» — Οἱ συνεστιάτορες ὅλοι ἤρχισαν νὰ γελῶσι νομίσαντες ὅτι ἠστειεύετο, ἀλλ' ὁ νέος ἐπέμενε λέγων: «ὁμιλῶ σπουδαίως, μιλόρδοι, ἂς ὑπογράψωμεν τὸ στοίχημα· στοιματίζω 100 γουϊνέας.» Τῷ ὄντι ὁ Λόρδος Κ... ὑπέγραψε τὸ στοίχημα ὢν βέβαιος αὐτὸς παρὰ πάντα ἄλλον ὅτι ἔμελλε νὰ τὸ κερδίσῃ. Τὸ ἔγγραφον ἔγεινεν ὡς συνήθως, ἤτοι» *Ὁ Λόρδος Ε. θέλει μεταφέρει τὸν Λόρδον Κ...ἐπὶ τῶν ὤμων του εἰς διάστημα 100 βημάτων, δηλ. ἀπὸ . . . μέχρι τῆς δενδροστοιχίας τοῦ Ἰδεπὰρ τὸ προσεχὲς Σάββατον κτλ. κτλ.* — Τὴν ὡρισθεῖσαν ἡμέραν μέγας ἀριθμὸς περιέργων εἶχε συναθροισθῆ εἰς τὴν δενδροστοιχίαν. Οἱ δύο Λόρδοι ἀφίχθησαν μετ' ὀλίγον ἐκεῖ μετὰ τῶν μαρτύρων των. Τῷ ὄντι ἦτο ἀρκετὰ περιέργον νὰ ἴδῃ τις τὸ ἀποτέλεσμα στοιχήματος καθ' ὃ νεανίας τις ἔμελλε νὰ φέρῃ ἐπὶ τῶν ὤμων αὐτοῦ ἕνα ὄγκον ὑπερμεγέθη ὡς ἦτο ὁ Λόρδος Κ. — Ἐν τούτοις «ἐμπρὸς, μιλόρδε, λέγει ὁ νέος ἀπευθυνόμενος πρὸς τὸν παχὺν ἀνταγωνιστήν του, ἦλθεν ἡ στιγμὴ ἐκδυθῆτε. — Πῶς; ἀνακράζει ὁ Κ. νὰ ἐκδυθῶ; . . . — Νὰ ἐκδυθῆτε ἐντελῶς χωρὶς ν' ἀφήσητε οὔτε τὸ ὑπουκάμισον — Μὴ παραφρονῆς; — Οὐχὶ, ἀλλὰ εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ μεταφέρω τὸν Λόρδον Κ. καὶ ὄχι τὰ ἐνδύματά του, τὸ στοίχημα εἶναι γραπτὸν, Κύριοι Μάρτυρες, λέγει, καὶ ἀνέγνωσεν αὐτό. Οὐδεμίαν ἀντίρρησιν ἠδυνήθησαν νὰ τῷ φέρωσιν, ὁ δὲ Λόρδος Κ. μὴ θελήσας φυσικὰ νὰ ἀπογυμνωθῇ ἔσπευσε νὰ πληρώσῃ τὸ ἀπολεσθὲν στοίχημα!

ΗΙΜΑΤΟΘΗΚΗ.

Ἡ ἱματοθήκη τοῦ Μεγάλου Φριδερίκου τῆς Πρωσσίας οὔτε ἑκατὸν σκούδων ἀξίαν εἶχε· μετὰ τὸν θάνατόν του δὲν εὗρον ἐντὸς αὐτῆς εἰμὴ τρία ὁμοιόμορφα ἐνδύματα, ἐν τούτων ἦτο τὸ ἔνδυμα τῶν ἑορτῶν, ὅπερ δὲν ἐφόρεσε ἢ μόνον τρὶς, τὰ ἕτερα δύο, ἦσαν εἰς τόσῳ ἐλεεινὴν κατάστασιν καὶ τοσοῦτον περιτετριμμένα ὥστε δυσκόλως ἤθελε πιστεύσει τις ὅτι τὰ ἐφόρεσεν οὕτω ποτε. Οἱ πῖλοι, τὰ βρακία, τὰ ὑποδήματα ἦσαν εἰς ἔτι χειροτέραν κατάστασιν, ὥστε δὲν πρέπει νὰ ἐκπληχθῶμεν ἐκ τῆς ἀπαντήσεως, ἥτις ἐδόθη εἰς ξένον τινα, ὅστις ὀλίγα ἔτη πρὶν ἐπισκεπτόμενος τὰ δωμάτια τῶν ἀνακτόρων τοῦ Βερολίνου ἐζήτησε νὰ ἴδῃ καὶ τὴν ἱματιοθήκην τοῦ βασιλέως, ὅτι, *τὴν ἔφερεν ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τῶν ὤμων του.*

Ἱσπανός τις ἐπεριπάτει ἐν καιρῷ δρυμέως χειμῶνος εἰς ὁδόν τινὰ μακρὰν τῆς πόλεως, ὅτε καὶ οἱ λίθοι ἦσαν ἐκ τοῦ παγετοῦ κεκολημμένοι εἰς τὸ ἔδαφος. Κύνες ἐξελθόντες ἐκ τινος ποιμνίου τὸν ἐγαύγιζον ἀκαταπαύστως καὶ ἔδακνον τὰ ἐνδυματά του· ὁ δυστυχὴς Ἱσπανὸς, εἰς τοιαύτην εὑρεθεὶς θέσιν κύπτει νὰ λάβῃ λίθον τινα πρὸς ὑπεράσπισίν του, ἀλλὰ ἦσαν ἀμετακίνητοι ὡς προείπομεν, ἀπελπισθεὶς τότε ἀρχίζει νὰ φωνάζῃ πάσει δυνάμει «Ἐ! . . . σεῖς βοσκοὶ καὶ ἄνθρωποι, ἢ δέσατε τοὺς σκύλους σας, ἢ ἀπολύσατε τὰς πέτρας.»

Ὁ Στρατηγὸς Δε-Βιβὸν γράψας ἐκ Μεσσίνης πρὸς τὸν Λουδοβίκον XIV, ἐπεράτωσε τὴν ἐπιστολήν του διὰ τῶν ἑξῆς λέξεων. «Ἔχομεν ἀνάγκην ἀνυπέρθετον 10,000 ἀνδρῶν ἵνα ἐνεργήσωμεν ὡς δεῖ. Καὶ ἔδοσε πρὸς σφράγισιν τὴν ἐπιστολὴν πρὸς τὸν Τερὸν, ἐπιμελητὴν τοῦ στρατοῦ, οὗτος δὲ μετὰ τὰς λέξεις 10000 ἀνδρῶν, προσέθεσε «καὶ ἑνὸς στρατηγοῦ.»

Αἱ ἀπελπισίαι τῶν γυναικῶν ὁμοιάζουσι μὲ τὰς καταιγίδας τοῦ ἔαρος· βρονταὶ, ἀστραπαὶ, βροχὴ καὶ εἶτα εὐδία.

Jaccometti.

Ὁ ἔρως εἶναι ἡ ἁγιωτέρα καὶ θειοτέρα ἔμπνευσις τῆς ψυχῆς ἡμῶν πρὸς τὸ ἄγνωστον.

Σάνδ.

Οἱ ἄνδρες ἔχουσι τὸν ἔρωτα εἰς τὰ χείλη καὶ αἱ γυναῖκες εἰς τοὺς ὀφθαλμούς.

V. Ougo.

Γυνὴ ἐστερημένη αὐτεξουσιότητος οὐδέποτε θὰ δυνηθῇ νὰ πράξῃ θυσίαν τινά.

Balzac.

Ὁ ἔρως εἶναι ἐκεῖνο ὅπερ ὁ Θεὸς ἔδωκεν εἰς τὰς ψυχὰς διὰ νὰ ἵπτανται πρὸς αὐτόν.

Michel Ange.

Ὁ ἔρως εἶναι ἐκεῖνο ἐξ οὗ ὁ Θεὸς ἀναχωρεῖ καὶ εἰς τὸ ὁποῖον ἐπιστρέφει

Pierrelerous

Ἡ καρδία τῆς γυναικὸς εἶναι ἄβυσσος ἐν ᾗ ῥιφθείς τις ἅπαξ ἀπώλυται.

Ν..

Δύνασθε πάντοτε μετ' ἐπιτυχίας νὰ μαντεύσητε τοὺς διαλογισμοὺς γυναικός τινος ἐὰν πιστεύσηται τὸ ἐναντίον τοῦ ὅ,τι λέγει.

ΛΥΣΙΣ

Τοῦ ἐν τῷ Θῳ φύλλ. αἰνίγματος

Ἀριστομένης.

Νέμεσις — στόμα — νόστος — τρόμος — σημεῖον — νόσος — ἄρτος — στρέμμα — στόνος — νῆσος — σιτηρὰ — μέρισμα — Αἴτνα — Ἀρτεμισία — νηστεία — Μοῖρα — ἀρετή. — Ἀνάμνησις ἀρετῆς ἄριστον μνημεῖον — Μὴ τρέμε στόμα μιστὸν μὲ ἄρτον — ὁμετρῶν ἀντιμετρεῖται

Τὴν λύσιν τοῦ ἀνωτέρω αἰνίγματος πρῶτος ἔπεμψεν ἡμῖν ἐξ Ἀθηνῶν ὁ Κυρ. Παντελῆς Σούτσας. Ἀκολούθως ἔπεμψαν αὐτὴν ὁ Κυρ. Γρηγ. Βερναρδάκης, καί τινες ἄλλοι οἵτινες ὅμως σφάλλονται κατὰ τὰς γαλλικὰς φράσεις.

Ἐκ Καλαμῶν οἱ Κυρ. Ἰω. Δαμηλάτης καὶ Ν. Καραγιάννης. Ἐκ Λεβαδείας ὁ Κυρ. Θ. Νικολαΐδης. Ἐκ Λευκάδος ὁ Κυρ. Ἐλευθ. Κομνηνός. Ἐκ Μεσολογγίου ὁ Κ. Χρ. Καψάλης. Ἐκ Πατρῶν ὁ Κ. Δ Παπαγεωργίου καὶ ἐκ Καλαφατίου ἡ δεσποινὶς Γεωργία Κατσικογένη ἥς τις εὐχαρίστως τὴν λύσιν δημοσιεύομεν.

Ἐκθύμως ἠγωνίσθην κ' ἐγὼ ὑπὲρ πατρίδος
Ὑπέκυψα 'ς τὴν μοίραν. — Μόνος ἄνευ ἐλπίδος,
Ἔφυγον εἰς γῆν ξένην — Κ' εἰς ξένα φεῦ ἐδάφη
Τοῦ δυστυχοῦς ἐν τέλει τὸ σῶμά μου ἐτάφη! . . .
Μὲ εἶδον ἀκολούθως ναύαρχον τοῦ Δαρείου,
Κλεινὸν Πυθιονίκην καὶ φίλον τοῦ γελοίου.
Εἶμαι πηγὴ πλουσία. Ἐντὸς ἐμοῦ εὑρήσεις
Πραγμάτων μέγα πλῆθος ἐὰν παρατηρήσης·
Τ' ὄνομα τοῦ Ὁμήρου, τὸ θέματου· τὸ μόρο.·
Ἀμφίβιον πτηνόν τι· τῆς Δήμητρας τὸ δῶρον·
Τὴν κατὰ τὸν προφήτην ὑψίστην εὐφροσύνην
Ἥρωα τοῦ Κορνάρου, τ μὴν· τομὴν· εἰρήνην·
Πασίγνωστόν τι κτῆνος ὑπομονὴν ἐμφαῖνον
Τὴν ῥίνα καὶ τὴν ἶνα, τὸ μεῖναν, καὶ τὸ μένον.
Δύνασαι δὲ εὐκόλως τὰς γαλλικάς των φράσεις
Εἰς φράσεις ἑλληνίδας ἐν ἀκαρεὶ ν' ἀλάσσῃς
Λεγων: Μὴ τρέμε στόμα ἄρτου με-
[στὸν — ἀχρεῖον:
Τῆς ἀρετῆς ἡμν ἡμνεῖν' ἄριστον
[μνημεῖον
Οἷα μετρεῖς μετρεῖσαι: ἰδοὺ ἡ
[λύσις φίλε:
Ἣν περ ἡ Γεωργία ἔσπευσε νὰ σᾶς στείλῃ . . . .

ΓΕΩΡΓΙΑ ΚΑΤΣΙΚΟΓΕΝΗ.

ΑΙΝΙΓΜΑ Θ'.

Ἂν μὲ ἔχῃς μοὶ λυπεῖσαι, εὐτυχίαν σοὶ παρέχω,
Κατοικῶ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ εὐδαίμονος θνητοῦ,
Ὅπου συμφοραὶ τοῦ βίου καὶ ὀδύναι δὲν ἀντέχω.
Προτιμῶ πλουσίου φαύλου τὴν καλύβην τοῦ πτωχοῦ,
Πλὴν πολλάκις — ἃς τὸ εἴπω — κ' οἱ κακοῦργοι μ-
[ἀπαντῶσι
Ὅτε φαύλου των σχεδίου τὴν ἐπίτευξιν εὑροῦν·
Εἶμ' ἀλλόκοτον καὶ ὅλοι ὡς καὶ σὺ θὰ μὲ ἰδῶσι
Καὶ εἰς γέλωτα συχνάκις καὶ εἰς δάκρυα κινοῦν.
Ἂν δὲν θέλῃς βλασφημίαν καὶ κατάραν ν' ἀπαντήσῃς
Μὴ τὸ πρῶτόν μου τὸ γράμμα ἀφαιρέσῃς, πρὸς
[Θεοῦ!
Ἂν τὸ ἀφαιρέσῃς ὅμως καὶ μὲ παροξυτονήσῃς
Θὰ μὲ εὕρῃς ἄρα τότε, φιλαινίγματα, ἢ εὖ;

Τῷ πρώτῳ πέμψοντι ἡμῖν τὴν λύσιν τοῦ ἀνωτέρω αἰνίγματος δωρηθήσεται τερπνόν τι καὶ ὠφέλιμον ἀνάγνωσμα.